

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	σελίδα
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο Η διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης	4
1.1. Περιγραφή και ανάλυση της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης στο Τμήμα	4
1.1.1. Πηγές, από τις οποίες αντλήθηκαν πληροφορίες	8
1.2. Ανάλυση των στοιχείων της διαδικασίας της εσωτερικής αξιολόγησης	8
1.2.1. Ερωτηματολόγιο προς του φοιτητές για το μάθημα και τη διδασκαλία του	9
1.2.2. Ερωτηματολόγιο για τα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού	12
1.2.3. Απογραφικά Δελτία Εξαμηνιαίου Μαθήματος	13
1.3. Προτάσεις για τη βελτίωση της διαδικασίας	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Παρουσίαση του Τμήματος	15
2.1.Γεωγραφική θέση του Τμήματος	15
2.2.Ιστορικό της εξέλιξης του Τμήματος	16
2.3. Σκοπός, στόχοι και φυσιογνωμία του Τμήματος - Μέλη Δ.Ε.Π. κ.λ.π.	17
2.3.1. Λοιπό διδακτικό προσωπικό κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007-08	23
2.4. Διοίκηση του Τμήματος	26
2.4.1. Επιτροπές του Τμήματος	26
2.4.2. Εσωτερικοί Κανονισμοί λειτουργίας του Τμήματος	27
2.4.3. Διάρθρωση του Τμήματος	28
2.4.3.1. Εκπαιδευτικά και Ερευνητικά Εργαστήρια	28
2.4.3.2. Παρόν και μέλλον των Εργαστηρίων του Τμήματος	30
2.5. Πειραματικό Νηπιαγωγείο του Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ.	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο Προγράμματα Σπουδών	34
3.1. Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών	34
3.1.1. Αξιολόγηση της οργάνωσης και παρουσίασης των μαθημάτων από τους φοιτητές	39
3.1.2. Απαντήσεις των διδασκόντων στα ερωτήματα σχετικά με το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών	40
3.1.3. Υπάρχει αποτελεσματική διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής εξέλιξης των αποφοίτων;"	42
3.2. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών	45
3.2.1. Κανονισμός του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών	45
3.2.2. Απαντήσεις των διδασκόντων στα ερωτήματα σχετικά με το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών	46
3.2.3 Απαντήσεις των διδασκόντων στα ερωτήματα σχετικά με τις Διδακτορικές Διατριβές	47
3.3. Πρόγραμμα Πρακτικής Κατάρτισης	48
3.4. Πρόγραμμα Εξομοίωσης Τίτλων Σπουδών Παιδαγωγικών Ακαδημιών	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο Διδακτικό έργο	52
4.1. Αξιολόγηση των φοιτητών για τη διδασκαλία του μαθήματος και των διδασκόντων	52

4.2. Απαντήσεις των διδασκόντων στα ερωτήματα σχετικά με το διδακτικό τους έργο	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5° Ερευνητικό έργο	61
5.1. Επιστημονικά συνέδρια, συμπόσια, ημερίδες και διαλέξεις που διοργάνωσε το Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ.	61
5.2. Επιχορηγούμενα ερευνητικά προγράμματα	62
5.3. Δραστηριότητες των Εργαστηρίων του Τμήματος	62
5.4. Πηγές ενημέρωσης (ιστοσελίδα, βιβλιοθήκες) που διαχειρίζεται και αναπτύσσει το Τμήμα	68
5.5. Ερευνητική δραστηριότητα των μελών Δ.Ε.Π. του Τ.Ε.Ε.Π.Η.	69
5.5.1. Επιστημονικές δημοσιεύσεις των μελών Δ.Ε.Π.	69
5.5.2. Αναγνώριση της έρευνας που γίνεται στο Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ.	70
5.6. Συμμετοχή φοιτητών και εξωτερικών συνεργατών στην έρευνα	71
5.7. Ερευνητικές υποδομές του Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ.	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6° Σχέσεις με κοινωνικούς, πολιτιστικούς, παραγωγικούς φορείς	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7° Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο Διοικητικές υπηρεσίες και υποδομές	84
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9° Συμπεράσματα	86
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10° Σχέδια βελτίωσης - Προτάσεις	90
10.1.Α. Σχέδια βελτίωσης της οργάνωσης σπουδών	90
10.1.1. Πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών	90
10.1.2. Πρόγραμμα πρακτικής κατάρτισης των φοιτητών	92
10.1.3. Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών	94
10.2. Σχέδια βελτίωσης των υποδομών	96
10.3. Σχέδια βελτίωσης του διδακτικού και ερευνητικού έργου των διδασκόντων	98
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	101

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης παρουσιάζει την πρώτη Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης, σύμφωνα με τις προδιαγραφές- όσο αυτό είναι εφικτό του νέου νόμου-πλαισίου. Σε αυτήν αποτιμήθηκε και καταγράφηκε συστηματικά, αναλυτικά και με τη χρήση κατά το δυνατό αντικειμενικών κριτηρίων το διδακτικό, επιστημονικό ή άλλο έργο που επιτελέστηκε στο Τμήμα κατά τη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας καθώς και οι ανάγκες για περαιτέρω ανάπτυξη.

Κοινή διαπίστωση όλων είναι ότι Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης δικαίως αναγνωρίζεται ως ένα επιστημονικά αξιόπιστο πολυσυλλεκτικό Πανεπιστημιακό Τμήμα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών παιδιών προσχολικής ηλικίας, με σαφή προσανατολισμό στις σύγχρονες θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις των Επιστημών της Εκπαίδευσης.

Πρώτη του προτεραιότητα είναι να εφοδιάσει τους φοιτητές με σύγχρονες θεωρίες, διδακτικά και ερευνητικά εργαλεία – σύμφωνα και με τους σκοπούς του - από την Παιδαγωγική με την συνεπικουρία επιστημών όπως της Ψυχολογίας και της Κοινωνιολογίας. Η Ιστορία, οι θετικές επιστήμες, η Γλώσσα, η Λογοτεχνία και ο Πολιτισμός παρέχουν ένα τέτιοιο θεωρητικό πλαίσιο που θα επιτρέψει στους φοιτητές να μελετούν την πολυσύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία (ως θεσμό και ως εκπαιδευτική κατάσταση), καθώς και τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της προσχολικής εκπαίδευσης που θα κληθούν να υπηρετήσουν.

Πρόκειται για ένα δημοκρατικά διοικούμενο Τμήμα, καθώς το ισχύον σύστημα των Επιτροπών και ο τρόπος λήψης των αποφάσεων στα συλλογικά όργανα εξασφαλίζουν τη συμμετοχή όλων των μελών στη διοίκηση και τη διαφάνεια στην άσκησή της. Οι αξιοκρατικές διαδικασίες που έχουν αναπτυχθεί όσον αφορά στις προσλήψεις και τις εξελίξεις των μελών ΔΕΠ εγγυώνται την επιτυχή πορεία του Τμήματος και προσελκύουν το ενδιαφέρον νέων επιστημόνων- ερευνητών.

Από τη θέση της Προέδρου του Τμήματος, επιθυμώ να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες προς όλα τα μέλη του Τμήματος, που σε συνεργασία με την ΟΜ.Ε.Α. εργάστηκαν για τη σύνταξη της παρούσας Έκθεσης. Παρά τις όποιες ενστάσεις διατηρούμε για την διαδικασία αξιολόγησης, μπορούμε να πούμε πως μέσα από αυτή το Τμήμα γνώρισε καλύτερα τον εαυτό του, διαπίστωσε τις ελλείψεις και τις αδυναμίες του και επαναπροσδιόρισε τους στόχους του για τη μελλοντική ακαδημαϊκή του ανάπτυξη. Ελπίζω τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, που παρουσιάζονται στην Έκθεση αυτή, να αξιοποιηθούν από τους αρμόδιους φορείς με τρόπο θετικό τόσο για τη λειτουργία του Τμήματος στο μέλλον όσο και για την ουσιαστική βελτίωση της παρεχόμενης από τα δημόσια πανεπιστήμια ανώτατης εκπαίδευσης.

Η Πρόεδρος του Τμήματος
Παρασκευή Κουφάκη Πρέπη
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Κοινωνιολογίας της οικογένειας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης

1.1. Περιγραφή και ανάλυση της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης στο Τμήμα

Το Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΕΠΗ) του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης συζήτησε επί μακρόν το θέμα της αξιολόγησης και των διαδικασιών και σκοπιμοτήτων της, ώσπου να οδηγηθεί σε αποφάσεις σχετικά με το ερώτημα εάν και με ποιο τρόπο θα διεξαγάγει την εσωτερική του αξιολόγηση. Οι αντιρρήσεις που διατυπώθηκαν το 2005 κατά τη συζήτηση του υπό έγκριση Νόμου 3374/2005 («Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση»), οι αμφισβητήσεις σχετικά με την σκοπιμότητα αλλά και η γενική αδράνεια υλοποίησης των σχετικών διαδικασιών, υπήρξαν αναχαιτιστικοί παράγοντες για μια γρήγορη και εύκολη απόφαση.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αμφισβήτησης των διαδικασιών αποτέλεσε και ο έντονα γραφειοκρατικός χαρακτήρας των ερωτηματολογίων, τα οποία πρέπει να συμπληρώνονται από όλα τα μέλη του Τμήματος σε τακτά χρονικά διαστήματα (ανά εξάμηνο για όλα τα μαθήματα, ανά έτος για τη συγκρότηση της Ετήσιας Εσωτερικής Έκθεσης) και με μεγάλη πληθώρα ερωτημάτων, για τη στατιστική επεξεργασία των οποίων θα πρέπει να ενεργοποιηθεί τόσο το επιστημονικό όσο και το βοηθητικό προσωπικό (διοικητικά μέλη και μέλη Ε.Τ.Ε.Π.) εις βάρος των κυρίων καθηκόντων τους, που είναι η διδασκαλία και η έρευνα. Διατυπώθηκε η άποψη ότι εδώ πρόκειται για μια στατιστική και συγγραφική εργασία με τεράστιες απαιτήσεις, που έρχεται να προστεθεί στο ήδη έντονα επιβαρυνόμενο πρόγραμμα των μελών του Τμήματος. Ενώ τα καθήκοντα των μελών Δ.Ε.Π. εκτείνονταν έως τώρα σε τρία πεδία, διδακτικό, ερευνητικό και διοικητικό, η τακτή αξιολόγηση προστίθεται ως τέταρτο πεδίο, απειλώντας να καταδαπανήσει τις δυνάμεις και τον χρόνο που διεκδικούσαν τα τρία άλλα πεδία. Για την ανάληψη του πρόσθετου μόχθου δεν ανακοινώθηκε ούτε ένα οικονομικό κίνητρο ούτε επαύξηση του διοικητικού ή τεχνικού προσωπικού, ενώ ως αμφίβολα κρίνονται τα αποτελέσματα.

Επιπλέον αντιρρήσεις προκάλεσε το γεγονός ότι η αξιολόγηση αφορά στα πανεπιστημιακά Τμήματα και όχι στο συνολικό σύστημα της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης, όχι στην απελπιστική εξάρτηση των Πανεπιστημίων από τη γραφειοκρατία του ΥΠ.Ε.Π.Θ., όχι στην πενιχρή οικονομική κατάσταση, στην οποία ευρίσκονται τα μέλη Δ.Ε.Π. Ως τέτοια η νομοθετημένη αξιολόγηση χαρακτηρίστηκε μονομερής, χρονοβόρα, αναποτελεσματική και ύποπτη. Έτσι, προτάθηκε η επέκταση των κριτηρίων, ώστε να εκφρασθεί τουλάχιστον η εκτίμηση των μελών Δ.Ε.Π. για την επί έτη αναβαλλόμενη οικονομική αναβάθμισή τους και για την απίστευτη ταλαιπωρία τους από τις διαιωνιζόμενες γραφειοκρατικές διαδικασίες (π.χ., την επί έτη συρόμενη διαδικασία διορισμού ή εξέλιξης, την επί μήνες καθυστερούμενη πληρωμή των διανεμόμενων συγγραμμάτων και την επί μήνες καθυστέρηση διαγωνισμών, εγκρίσεων, υπογραφών κ.λπ. για την προμήθεια αναγκαίου υλικού).

Χρήσιμο ωστόσο θα ήταν να αξιολογηθεί και να ληφθεί σοβαρά υπόψη το σύνολο των βοηθητικών και υποστηρικτικών υποδομών όπως για παράδειγμα η βιβλιοθήκη της Σχολής Επιστημών της Εκπαίδευσης, ως «δορυφορική» της Κεντρικής Βιβλιοθήκης που εδρεύει σε άλλη πόλη. Με κύριο χαρακτηριστικό της τον περιορισμένο χώρο, τον τίτλων βιβλίων και τον αριθμό αντιτύπων τους, τα πενιχρά μέσα φωτοαντιγραφικών μηχανημάτων και πρόσβασης στο διαδίκτυο, αλλά και χώρων ανάγνωσης πώς είναι δυνατόν να υποστηριχθεί επαρκώς το ερευνητικό κομμάτι τόσο του εκπαιδευτικού έργου όσο και του ερευνητικού έργου που διεξάγεται; Ακόμη όμως και σε επίπεδο βιβλιοπωλείων και αγοράς βιβλίων είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι στην πόλη της Αλεξανδρούπολης δεν υπάρχει ούτε ένα αμιγώς ακαδημαϊκό βιβλιοπωλείο. Από την άποψη αυτή τίθεται το ερώτημα αν μπορούν να εφαρμοστούν τα κριτήρια αξιολόγησης μεγάλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της αλλοδαπής προκειμένου να αξιολογηθούν τα ελληνικά Α.Ε.Ι., τα οποία λειτουργούν σε ένα γραφειοκρατικό θεσμικό πλαίσιο με σαφώς λιγότερες υποδομές και δυνατότητες ακαδημαϊκής ανάπτυξης και εξέλιξης για το διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό τους.

Αυτό που κατά κοινή παραδοχή θα έπρεπε πρώτιστα να αξιολογηθεί είναι οι अपαράδεκτα χαμηλοί μισθοί των μελών Δ.Ε.Π., οι οποίοι τα εξαναγκάζουν να καταφεύγουν σε δεύτερη ή και τρίτη απασχόληση, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές τους ανάγκες. Αυτή η απαράδεκτα χαμηλή μισθοδοσία αφορά ανθρώπους που έχουν τα ανώτερα προσόντα από όλους τους μισθωτούς στην ελληνική επικράτεια: επιστήμονες με πτυχίο, με μεταπτυχιακές σπουδές, με διδακτορικό τίτλο, με πληθώρα συγγραμμάτων, με ανακοινώσεις σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια!

Αλλά, ακόμα πιο απαράδεκτα είναι τα επονομαζόμενα «επιδόματα», για τα οποία είναι γνωστό ότι α) δίνονται ως επιδόματα για να μην συμπεριληφθούν στη σύνταξη, όταν τα μέλη Δ.Ε.Π. συνταξιοδοτηθούν, β) φορολογούνται παράνομα κι εξαναγκάζουν τους διδάσκοντες να κάνουν κάθε έτος προσφυγή στα Διοικητικά Δικαστήρια, για να πάρουν πίσω τον παράνομα παρακρατηθέντα φόρο, εμπλεκόμενοι έτσι σε μια διαδικασία απόδοσης στοιχειώδους δικαιοσύνης. Γίνεται έτσι φανερό ότι το ελληνικό κράτος αξιολογούμενο έναντι των μελών Δ.Ε.Π. παίρνει πολύ χαμηλή βαθμολογία.

Προκειμένου να εκδηλωθεί η άποψη των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος για τη μισθολογική τους ικανοποίηση, το «Ερωτηματολόγιο για τα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού» που διανεμήθηκε περιείχε δύο σχετικές ερωτήσεις. Η κατανομή των απαντήσεων των 12 μελών Δ.Ε.Π. που απάντησαν (2 μέλη επίσης δεν είχαν απαντήσει την συγκεκριμένη ερώτηση) παρουσιάζεται στον πίνακα (Πίν. 1-1) που ακολουθεί:

Πίνακας 1-1. Ερωτήσεις σχετικά με τον μισθό των μελών ΔΕΠ

	Καθόλου %	Λίγο %	Μέτρια %	Αρκετά %	Πάρα πολύ %
Πόσο ικανοποιητικό θεωρείτε το μισθό σας σε σχέση προς το έργο που προσφέρετε;	58,3	16,7	25	0	0
Πόσο ικανοποιητικό θεωρείτε το μισθό σας σε σχέση προς τα προσόντα σας;	58,3	16,7	25	0	0

Από τον συγκεκριμένο πίνακα προκύπτει ότι τα μέλη Δ.Ε.Π. θεωρούν το μισθό τους από καθόλου έως μέτρια ικανοποιητικό και κανένα μέλος ΔΕΠ δεν έδωσε πιο θετική απάντηση. Με άλλα λόγια, το σύνολο των μελών είναι δυσαρεστημένο με τις οικονομικές του απολαβές από το πανεπιστήμιο και σε σχέση με την εργασία που προσφέρει και σε σχέση με τα προσόντα που εκτιμά ότι διαθέτει.

Τα συμπεράσματα από τα ανωτέρω δεδομένα είναι προφανή: Απαραίτητες προϋποθέσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας των Πανεπιστημίων είναι α) η γενναία αύξηση του μισθού των μελών Δ.Ε.Π., β) η αύξηση της ετήσιας επιχορήγησης των Τμημάτων, γ) η κατάργηση κάθε γραφειοκρατικής καθυστέρησης των διαδικασιών.

Τέλος, παρατηρήθηκε ότι ενώ ο σχετικός Νόμος 3374/2005 τιτλοφορείται «Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση», τα κριτήρια που διατυπώθηκαν αποδίδουν βαρύτητα σε ποσοτικούς δείκτες. Είναι γνωστό ότι η τάση προς βελτίωση ποσοτικών δεικτών συχνά παρεκτρέπει και αποπροσανατολίζει από την επιδίωξη της ποιότητας, η οποία θα πρέπει να είναι και το κύριο ζητούμενο. Ειδικά, η προθυμία για ποιοτική βελτίωση επιτυγχάνεται μάλλον μέσα σε κλίμα αυξανόμενης ελευθερίας και εμπιστοσύνης παρά μέσα σε κλίμα συνεχούς ελέγχου.

Τα στάδια της πορείας που διάνυσε το ΤΕΕΠΗ προς την πραγματοποίηση της εσωτερικής αξιολόγησής του μπορούν να περιγραφούν ως εξής:

Α) Στην με αριθμό 201/6.3.2008 Γενική Συνέλευση έγινε εκτενής ενημέρωση όλων των παρόντων μελών από την Πρόεδρο κ. Παρασκευή Κουφάκη σχετικά με τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία αξιολόγησης και συγκροτήθηκε η ΟΜ.Ε.Α. Στην ΟΜ.Ε.Α., με βάση και τον σχετικό νόμο συμμετείχαν όλα τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος στη βαθμίδα του Καθηγητή και Αναπληρωτή Καθηγητή (βλ. Πίνακα 1-2), στους οποίους και κατανεμήθηκε η προετοιμασία των τμημάτων που εμφανίζονται και στην παρούσα έκθεση, συνεπικουρούμενων και από άλλα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος τα οποία και συνέδραμαν στην προετοιμασία τμημάτων της παρούσης Έκθεσης (βλ. Πίνακα 1-3).

Β) Στην 203/ 21.5.2008 η Πρόεδρος του Τμήματος κ. Παρασκευή Κουφάκη έγινε εκτενής συζήτηση για το περιεχόμενο των ερωματολογίων και αποφασίστηκε η διανομή ηλεκτρονικά σε όλα τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος του υλικό που έλαβε από την Α.Δ.Ι.Π. (Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας).

Πίνακας 1-2. Τα μέλη της ΟΜ.Ε.Α.

Λουκία Μπεζέ	Καθηγήτρια
Λέλα Γώγου	Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Παρασκευή Κουφάκη	Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Κωνσταντίνος Πετρογιάννης	Αναπληρωτής Καθηγητής

Πίνακας 1-3. Τα μέλη ΔΕΠ που συνεπικούρησαν στην προετοιμασία της Εσωτερικής Έκθεσης Αξιολόγησης

<i>Μέλη ΔΕΠ</i>	<i>Έργο που ανέλαβαν</i>
Γ. Ρεκαλίδου	Παρουσίαση του Προγράμματος Πρακτικής Άσκησης.
Μ. Φακίνος & Α. Θεοδωρίδης	Παρουσίαση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών.
Μ. Μουμουλίδου	Παρουσίαση των του Πειραματικού Νηπιαγωγείου και του Γραφείου Παιδαγωγικού Υλικού.
Σ. Οικονομίδου	Παρουσίαση των δραστηριοτήτων του Erasmus και των επιστημονικών εκδηλώσεων (συνέδρια, ημερίδες κλπ) του Τμήματος.
Δ. Δαμιανού	Παρουσίαση της σχέσης του Τμήματος με κοινωνικούς φορείς.
Α. Δραμαλιδής	Παρουσίαση των Διοικητικών Υπηρεσιών και μέρος της επεξεργασίας των ερωματολογίων των μελών ΔΕΠ και των φοιτητών.
Α. Δημητρίου	Επεξεργασία και διαμόρφωση του προσχεδίου προτάσεων βελτίωσης βάσει των παρατηρήσεων που θα έλθουν από τα μέλη.

Τον συντονισμό και την ευθύνη για τη σύνταξη της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης ανέλαβε η Πρόεδρος του ΤΕΕΠΗ κ. Παρασκευή Κουφάκη.

Γ) Η σύνταξη της έκθεσης ολοκληρώθηκε στις 10-10-2009 και αποστάθηκε στη διοίκηση του Πανεπιστημίου στις 21-10-2009.

Δ) Στην υπ' αριθμό 212/21-9-2009 Γενική Συνέλευση ενημερώθηκαν τα μέλη ΔΕ.Π. του Τμήματος για την παρούσα Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

1.1.1. Πηγές, από τις οποίες αντλήθηκαν πληροφορίες

- ✎ Α.ΔΙ.Π.. Απογραφικά Δελτία και Ερωτηματολόγιο Μαθήματος/Διδάσκοντος για τους Φοιτητές. Έκδοση 1.0, Αθήνα, Ιούλιος 2007.
- ✎ Α.ΔΙ.Π. Ανάλυση Κριτηρίων Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Μονάδων. Έκδοση 2.0, Αθήνα, Ιούλιος 2007.
- ✎ Α.ΔΙ.Π. Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης (Πρότυπο σχήμα). Έκδοση 1.0, Αθήνα, Νοέμβριος 2007.
- ✎ Κασσωτάκης, Μ. & Κουτούζης, Ε. (2001). Ανάλυση των αποτελεσμάτων του πρώτου διαγωνισμού του ΑΣΕΠ για την πρόσληψη δασκάλων και νηπιαγωγών. Διαπιστώσεις, σκέψεις και προβληματισμοί. *Επιστήμες Αγωγής*, 2-3, 77-99.
- ✎ ΔΠΘ-ΤΕΕΠΗ. Οδηγός Σπουδών, Ακαδημαϊκό έτος 2008-2009.
- ✎ Ιστοσελίδα Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης στην προσχολική Ηλικία: <http://www.psed.duth.gr>

1.2. Ανάλυση των στοιχείων της διαδικασίας της εσωτερικής αξιολόγησης

Οι αποφάσεις για τις διαδικασίες αξιολόγησης ελήφθησαν μετά από έντονες συζητήσεις σχετικά με την χρησιμότητα και ορθή αξιοποίηση τους από την πλευρά της Πολιτείας, τις ίδιες τις διαδικασίες αξιολόγησης που προτεινόταν από την Α.ΔΙ.Π., το χρόνο υλοποίησης και τις απαιτήσεις από την πλευρά του Τμήματος κτλ., όπως ήδη αναπτύχθηκαν παραπάνω.

Έντονο προβληματισμό προκάλεσε η σκέψη ότι η πληθώρα των ερωτηματολογίων θα απαιτούσε ιδιαίτερος ενδελεχή επεξεργασία σε σύντομο χρονικό διάστημα. Επίσης, προβληματισμοί διατυπώθηκαν για την αμιγώς περιγραφική συλλογή ποσοτικών και όχι ποιοτικών δεδομένων (μέσω μόνο του ερωτηματολογίου) και την έλλειψη δυνατότητας συσχέτισμού τους με στοιχεία και δεδομένα που προκύπτουν από τη δομή και την ιστορία του Τμήματος. Το στοιχείο αυτό θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη και συνδέεται με τις επιφυλάξεις που παρατίθενται στη συνέχεια σχετικά με τη διαδικασία αξιολόγησης, ιδιαίτερος από την πλευρά των φοιτητών. Παρά ταύτα, κατόπιν συζητήσεων σε δύο τουλάχιστον Γενικές Συνελεύσεις κατά την ακαδημαϊκή χρονιά 2007-08 αποφασίστηκε να υιοθετηθούν και οι δύο διαδικασίες που προβλέπονται, δηλαδή τόσο η αξιολόγηση από την πλευρά των φοιτητών, μέσω του «Ερωτηματολογίου προς τους φοιτητές για το μάθημα και τη διδασκαλία του» (Παράρτημα 1-Α) όσο και από την πλευρά των διδασκόντων μέσω του «Ερωτηματολογίου για τα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού» (Παράρτημα 1-Β), τα οποία περιγράφονται στη συνέχεια. Επίσης, απεστάλησαν και τα «Απογραφικά Δελτία Εξαμηνιαίου Μαθήματος» (Παράρτημα 1-Γ), τα οποία ωστόσο για διάφορους λόγους δεν υπεβλήθησαν σε περαιτέρω επεξεργασία.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι στην όλη διαδικασία αξιολόγησης απείχαν οι εκπρόσωποι των φοιτητών και κατήγγειλαν τη διαδικασία.

Εκτιμούμε ότι οι πληροφορίες που θα προκύψουν μπορούν να παράσχουν επαρκή στοιχεία για μια ικανοποιητική εσωτερική αξιολόγηση.

1.2.1. Ερωτηματολόγιο προς του φοιτητές για το μάθημα και τη διδασκαλία του

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο (Παράρτημα 1-Α) αναπτύχθηκε προκειμένου να καλύπτει τις ιδιαίτερες συνθήκες του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών του Τμήματος μας και έχοντας ως βάση το πρότυπο «Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης Μαθήματος / Διδασκαλίας από τους Φοιτητές» που έχει παρουσιαστεί από την Α.ΔΙ.Π. καθώς και συναφή ερωτηματολόγια άλλων τμημάτων του Ιδρύματος μας.

Ενδεχόμενα οφέλη

Τα συμπεράσματα από την ανάλυση των στοιχείων που συλλέγονται συμβάλλουν:

- Στον εντοπισμό των αδυνάτων σημείων του διδακτικού έργου και την μελλοντική βελτίωση τους με συγκεκριμένες ενέργειες
- Στην ανάδειξη των ισχυρών σημείων του διδακτικού έργου και την αναγνώριση εκείνων των στοιχείων που συνετέλεσαν στην καλή τους κατάσταση.
- Στην αποτύπωση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές κατά την παρακολούθηση των μαθημάτων τους, καθώς και γενικότερα με την αποφοίτηση τους και την ένταξη τους στον εργασιακό χώρο.
- Στην διαμόρφωση συμπερασμάτων γενικών και ειδικών που θα μπορούν να κατευθύνουν συγκεκριμένες ενέργειες για την συνολική αναβάθμιση του διδακτικού και γενικότερα εκπαιδευτικού έργου του Τμήματος.

Επιφυλάξεις

Πέρα ωστόσο από τα πιθανά οφέλη που μπορεί να προσφέρει μια τέτοια διαδικασία αξιολόγησης από την πλευρά των φοιτητών δεν μπορούμε να μην αναφερθούμε και σε ορισμένες επιφυλάξεις σχετικά με τα όποια δεδομένα προκύπτουν από τέτοιες διαδικασίες, όταν μάλιστα δεν υπάρχει ιδιαίτερη παράδοση και εξοικείωση με αυτές. Οι επιφυλάξεις έγκεινται στο γεγονός ότι η αντίληψη που διαμορφώνει κάποιος για τα εκπαιδευτικά πράγματα έχει άμεση σχέση με το είδος της εμπειρίας που έχει αποκτήσει/αποκομίσει συνολικά από το μάθημα αλλά και τους διδάσκοντες.

Μία αντικειμενική επιστημονική απάντηση σε αυτό το ερώτημα είναι δύσκολη και πολυσύνθετη. Πέρα από την εγκυρότητα των βαθμών της αξιολόγησης των φοιτητών για την οποία υπάρχουν και κάποια συγκεκριμένα σημεία αμφισβήτησης, μπαίνουν και πολλά άλλα ερωτήματα οι απαντήσεις των οποίων θα πρέπει να συνεκτιμηθούν όπως π.χ. η συστηματική ή μη παρουσία τους στα μαθήματα στη διάρκεια του εξαμήνου, ο αριθμός των εξεταστικών που χρειάστηκαν οι φοιτητές για να περάσουν το συγκεκριμένο μάθημα, ο βαθμός δυσκολίας του μαθήματος, ο αριθμός των ωρών που δαπανούν οι φοιτητές για την μελέτη τους, ο αριθμός των διδακτικών μονάδων που δίδονται, η προσπάθεια που καταβάλλει ο συγκεκριμένος διδάσκων σαν συνάρτηση του αποτελέσματος, το επίπεδο της γνώσης που δίνεται στους φοιτητές όπως αυτό αναφαιίνεται από το επίπεδο δυσκολίας των τελικών εξετάσεων στο συγκεκριμένο μάθημα και τον αριθμό επιτυχίας σε αυτό.

Οι απαντήσεις σε όλα αυτά τα ερωτήματα πρέπει να συνεκτιμηθούν για

να υπάρξει μια αντικειμενική κρίση στο ερώτημα αυτό. Η πληροφόρηση αυτή δεν είναι εύκολο να συγκεντρωθεί. Για τον λόγο αυτό διατηρώντας τις επιφυλάξεις που αναφέρθηκαν χρησιμοποιούμε ενδεικτικά και με αρκετούς ενδοιασμούς συγκεκριμένες ερωτήσεις από την αξιολόγηση των φοιτητών για τα μαθήματα όπου διανεμήθηκε το ερωτηματολόγιο.

Περιγραφή/Δομή του ερωτηματολογίου

Οι 50 ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, όλες κλειστού τύπου εκτός της τελευταίας, κατανέμονται σε 8 ενότητες. Οι τρεις ερωτήσεις της 1^{ης} ενότητας αφορούν ορισμένα ατομικά στοιχεία του φοιτητή ενώ οι ερωτήσεις που αφορούν το μάθημα αναπτύσσονται στις επόμενες επτά ενότητες. Οι 10 ερωτήσεις της δεύτερης ενότητας αφορούν της «οργάνωση και παρουσίαση του μαθήματος». Οι 12 επόμενες ερωτήσεις αφορούν τις «εργασίες / ασκήσεις / φροντιστήρια / εργαστήρια» και τρεις ακόμα ερωτήσεις συγκροτούν, στη συνέχεια, την 4^η ενότητα για τη «διδασκαλία του μαθήματος». Οι δύο επόμενες ενότητες ερωτήσεων αφορούν το διδακτικό προσωπικό και πιο συγκεκριμένα, η 5^η ενότητα (4 ερωτήσεις) αφορά τον διδάσκοντα καθηγητή ενώ η 6^η ενότητα με μια ερώτηση το «επικουρικό προσωπικό» σε περίπτωση όπου συναντάται. Η 7^η ενότητα με 6 ερωτήσεις αναφέρεται στην «διαθέσιμη υποστήριξη - υποδομή από το Τμήμα». Η 8^η και τελευταία ενότητα με 10 ερωτήσεις αφορά «στοιχεία για τη φοίτηση» των φοιτητών στο εκάστοτε μάθημα όπου πρόκειται για μια μορφή αυτοαξιολόγησης του ίδιου του φοιτητή δίνοντας μερικά στοιχεία για το πως εργάστηκε στο μάθημα. Η 10^η ερώτηση της συγκεκριμένης ενότητας είναι ανοικτού τύπου στην οποία ο φοιτητής μπορεί να σημειώσει οτιδήποτε πιστεύει ότι θα μπορούσε να συμβάλει στη βελτίωση του μαθήματος.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι για τις ανάγκες της παρούσης έκθεσης έγινε επεξεργασία και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα (σε επίπεδο περιγραφικής στατιστικής) των απαντήσεων των φοιτητών στις ερωτήσεις των ενότητων 1, 2, 4, 5, 6, 7. Δεν έγινε επεξεργασία των απαντήσεων των φοιτητών στις ερωτήσεις των ενότητων 3 και 8. Λόγω του ειδικού περιεχομένου τους, οι ερωτήσεις της ενότητας 3 θα πρέπει να επεξεργαστούν σε συνδυασμό με τις ερωτήσεις της ενότητας 4 και 5, ενώ οι ερωτήσεις της ενότητα 8 αφορούν τη φοίτηση και παρακολούθηση των φοιτητών και ως εκ τούτου δεν εντάσσονται στα άμεσα ενδιαφέροντα της παρούσης έκθεσης. Οι ερωτήσεις της ωστόσο μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μια δεύτερη φάση αναλύσεων ως μεταβλητές ελέγχου όλων των υπολοίπων και απαιτούν πιο εντατικές και επεξεργασμένες τεχνικές στατιστικής ανάλυσης.

Διαδικασία χορήγησης

Η αξιολόγηση των διδασκόντων από τους φοιτητές ξεκίνησε με την διανομή και ανώνυμη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων σε όλα τα διδασκόμενα μαθήματα (υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν υποχρεωτικά) κατά τις τελευταίες 3 διδακτικές εβδομάδες από το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2007-08. Στη παρούσα έκθεση περιλαμβάνονται και τα δεδομένα του ερωτηματολογίου που προέκυψαν από την χορήγηση του στο αμέσως επόμενο εξάμηνο, δηλαδή το χειμερινό του τρέχοντος ακαδημαϊκού έτους 2008-09, ενώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η διαδικασία αυτή

επαναλαμβάνεται και το τρέχον εξάμηνο (εαρινό εξ. 2008-09).

Στοιχεία των φοιτητών που συμμετείχαν στην αξιολόγηση των μαθημάτων
Απαντήθηκαν συνολικά 1081 ερωτηματολόγια¹ από φοιτητές όλων των ετών, που συμμετείχαν στη διαδικασία αξιολόγησης συμπληρώνοντας ερωτηματολόγια σε κάποια από τα τελευταία μαθήματα του εαρινού εξαμήνου του ακαδ. έτους 2007-08 (N= 440) και του χειμερινού εξαμήνου του αμέσως επόμενου ακαδ. έτους 2008-09 (N= 641). Αφορούσαν δε 34 συνολικά μαθήματα (17 για κάθε εξάμηνο αναφοράς) ή, σε επίπεδο τύπου μαθήματος, 23 υποχρεωτικά και 10 κατ' επιλογήν υποχρεωτικά και 1 φροντιστήριο. Ως προς τις ενότητες μαθημάτων 7 από αυτά εντάσσονται στην ενότητα/ομάδα μαθημάτων «Κοινωνία και εκπαίδευση», 7 στην «Ψυχολογία», 9 στην ενότητα «Παιδαγωγικά / Διδακτική», 4 στην ενότητα «Πολιτισμός και εκπαίδευση», 5 στις «Θετικές επιστήμες» και, τέλος, 1 στην ενότητα της «Μεθοδολογίας» και 1 αμιγώς φροντιστηριακό μάθημα.

Επίσης, 1067 από αυτά τα ερωτηματολόγια είχαν απαντηθεί από φοιτήτριες και 12 από φοιτητές. Σε επίπεδο εξαμήνων σπουδών τα περισσότερα ερωτηματολόγια προέρχονταν από το Ε εξάμηνο και αμέσως μετά από το 1^ο εξάμηνο σπουδών. Στον Πίνακα 1-4 εμφανίζονται οι απόλυτες και σχετικές συχνότητες των παραπάνω στοιχείων.

Πίνακας 1-4. Περιγραφικά στοιχεία (συχνότητες) των συμμετεχόντων φοιτητών στην διαδικασία αξιολόγησης των μαθημάτων

Μεταβλητή	N	%
<i>Εξάμηνο σπουδών</i>		
Εαρ. 2007-08	440	40,7
Χειμ. 2008-09	641	59,3
<i>Μάθημα*</i>		
K01Y	9	0,8
K03Y	58	5,4
K04Y	19	1,8
K23Y	13	1,2
K16Y	29	2,7
K17E	18	1,7
K19E	5	0,5
Ψ02Y	30	2,8
Ψ03Y	57	5,3
Ψ05Y	10	0,9
Ψ19Y	44	4,1
Ψ11E	4	0,4
Ψ18E	10	0,9
Ψ21E	6	0,6
Δ01Y	56	5,2
Δ02Y	40	3,7
Δ03Y	202	18,7
Δ04Y	19	1,8

¹ Ενδέχεται κάποιος φοιτητής να έχει συμπληρώσει περισσότερες από μία φορά ερωτηματολόγια εφόσον συμμετείχε στην διαδικασία αξιολόγησης διαφορετικών μαθημάτων του έτους του στη διάρκεια των οποίων χορηγήθηκαν ερωτηματολόγια.

Δ05Υ	45	4,2
Δ06Υ	23	2,1
Δ10Υ	25	2,3
Δ14Ε	13	1,2
Δ16Ε	2	0,2
Π07Υ	22	2,0
Π10Υ	31	2,9
Π15Υ	22	2,0
Π18Ε	15	1,4
Θ01Υ	66	6,1
Θ08Υ	36	3,3
Θ10Υ	30	2,8
Θ14Ε	6	0,6
Θ16Ε	40	3,7
Μ02Υ	26	2,4
Μ03Φ	50	4,6

Φύλο ερωτώμενου

Φοιτήτριες	1.067	98,9
Φοιτητές	12	1,1

Εξάμηνο σπουδών φοιτητή

1 ^ο εξ.	196	18,5
2 ^ο εξ.	112	10,6
3 ^ο εξ.	194	18,3
4 ^ο εξ.	158	14,9
5 ^ο εξ.	216	20,4
6 ^ο εξ.	72	6,8
7 ^ο εξ.	27	2,5
8 ^ο εξ.	78	7,4
Επί πτυχίο	7	0,7

* Εμφανίζονται μόνο οι κωδικοί των μαθημάτων για τα οποία συγκεντρώθηκαν ερωτηματολόγια

1.2.2. Ερωτηματολόγιο για τα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο (Παράρτημα 1-Β) αναπτύχθηκε προκειμένου να καλύπτει τις ιδιαίτερες συνθήκες των προγραμμάτων σπουδών που υποστηρίζονται στο Τμήμα μας (προπτυχιακών σπουδών και πρακτικής κατάρτισης, εξομοίωσης, μεταπτυχιακών σπουδών) και έχοντας ως βάση το πρότυπο «Ατομικό απογραφικό δελτίο για τα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού» που έχει παρουσιαστεί από την Α.Δ.Ι.Π. καθώς και συναφή ερωτηματολόγια άλλων πανεπιστημιακών τμημάτων.

Περιγραφή/Δομή του ερωτηματολογίου

Το Ερωτηματολόγιο είναι καταναμημένο σε 4 περιοχές κριτηρίων (1. Προγράμματα Σπουδών, 2. Διδακτικό Έργο, 3. Ερευνητικό Έργο, 4. Διοικητικές Υπηρεσίες και Υποδομές) και περιέχει συνολικά 86 ερωτήσεις κλειστού τύπου ενώ σε ένα τελευταίο τμήμα υπάρχουν 4 ερωτήσεις ανοιχτού τύπου όπου ζητούνται συμπληρωματικές πληροφορίες που

συνδέονται με προηγούμενες ερωτήσεις καθώς και ερώτηση διατύπωσης άποψης. Έχει διαμορφωθεί πάνω στη βάση του εγγράφου της Α.ΔΙ.Π.: «Ανάλυση Κριτηρίων Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Μονάδων» (Ιούλιος 2007), αφού όμως αφαιρέθηκε το 4^ο Κεφάλαιο: «Σχέσεις με κοινωνικούς / πολιτιστικούς / παραγωγικούς φορείς» καθώς και το 5^ο Κεφάλαιο: «Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης», επειδή θεωρήθηκε ότι δεν μπορεί να προκύψουν μετρήσιμες απαντήσεις σε τέτοια ανοιχτού τύπου ερωτήματα. Να σημειωθεί ωστόσο ότι αντί του της τελευταίας αυτής ενότητας ερωτήσεων προβλέφθηκε μια ανοικτή ερώτηση που αφορά προτάσεις για περαιτέρω «Σχέδια Βελτίωσης» του τμήματος. Επιπλέον, τα Κριτήρια που περιλαμβάνονται στο έγγραφο της Α.ΔΙ.Π. προσαρμόστηκαν στις ιδιομορφίες του Τμήματος και περιορίστηκαν ή επαυξήθηκαν μέσα από τις σχετικές συζητήσεις των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος. Η τελική μορφή αυτού του Ερωτηματολογίου παρουσιάζεται στο Παράρτημα 1-Β της παρούσας Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης.

Διαδικασία χορήγησης

Το Ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε ηλεκτρονικά στα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος κατά το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2008-09. Απάντησαν 14 από τα 17 ενεργά μέλη κατά το διάστημα διεξαγωγής της έρευνας αξιολόγησης (82,4%).

1.2.3. Απογραφικά Δελτία Εξαμηνιαίου Μαθήματος

Το *Απογραφικό δελτίο* διανεμήθηκε στους διδάσκοντες του Τμήματος μαζί με το «**Ερωτηματολόγιο για τα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού**» και συμπληρώθηκε για καθένα από τα μαθήματα που προσέφερε κάθε διδάσκων κατά το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009.

Το Απογραφικό αυτό δελτίο είναι πανομοιότυπο με το πρότυπο που απέστειλε η Α.ΔΙ.Π. τον Ιούλιο του 2007 (Έκδοση 1.0). Η τελική μορφή αυτού του Απογραφικού δελτίου, όπως διανεμήθηκε στους διδάσκοντες του Τμήματος, παρουσιάζεται στο Παράρτημα 1-Γ της παρούσας Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης.

Το συγκεκριμένο δελτίο δεν συμπληρώθηκε από όλους τους διδάσκοντες επικαλούμενοι διάφορες δυσκολίες που συνάντησαν κατά την απάντηση-επεξεργασία των ερωτήσεων που εμπεριέχει. Για παράδειγμα, το 4^ο μέρος του Δελτίου όπου απαιτείται η συμπλήρωση στατιστικών στοιχείων των φοιτητών, όπως αναλυτική κατανομή βαθμολογίας και μέσο όρο φοιτητών κάθε μαθήματος κατά τα τελευταία 5 έτη, θεωρήθηκε ότι είναι μια υπερβολικά χρονοβόρα διαδικασία που απαιτεί την αναζήτηση πλήθους στοιχείων καθώς και μια πολύωρη υποστήριξη από τη πλευρά της Γραμματείας.

Τα στοιχεία των Απογραφικών Δελτίων δεν έχουν υποστεί περαιτέρω επεξεργασία τόσο λόγω του ελλιπούς αριθμού απαντημένων δελτίων όσο και λόγω του όγκου της εργασίας που απαιτεί η ανάλυση του συγκεκριμένου υλικού αφού η μεγάλη πληθώρα των ποιοτικών κατά βάση στοιχείων απαιτεί

μια πολύωρη απασχόληση ενός εξειδικευμένου προσωπικού, το οποίο δεν διαθέτει το Τμήμα.

1.3. Προτάσεις για τη βελτίωση της διαδικασίας

Για να μπορέσει και κατά τα επόμενα έτη να λειτουργήσει το σύστημα της εσωτερικής αξιολόγησης, θα χρειαστεί να συγκροτηθεί μια υπηρεσία σε κάθε Πανεπιστήμιο, η οποία πέρα από τη συγκέντρωση των εκθέσεων θα επιτελεί ένα συνεχές έργο υποβοήθησης των Τμημάτων στην εσωτερική τους αξιολόγηση. Η υποβοήθηση θα έχει αφενός συντονιστικό χαρακτήρα, αφετέρου θα επεξεργάζεται στατιστικά τα ερωτηματολόγια που θα συμπληρώνουν τα μέλη (διδάσκοντες, διδασκόμενοι, διοικητικοί κ.ά. υπάλληλοι και φοιτητές) κάθε Τμήματος.

Η ενασχόληση με την εκτύπωση, διανομή, συγκέντρωση των ερωτηματολογίων και την επεξεργασία των δεδομένων τους, όπως συζητήθηκε, δεν είναι δυνατόν να επιβαρύνει τα μέλη Δ.Ε.Π. εις βάρος του διδακτικού και ερευνητικού τους έργου, το οποίο είναι εκείνο που κατά κύριο λόγο αξιολογείται μέσα από τη διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης, διότι σε αυτή την περίπτωση οδηγούμεθα στο αντιφατικό σημείο, όπου η αξιολογική διαδικασία υπονομεύει εν πολλοίς το αξιολογούμενο έργο, αφού οι χρονοβόρες διαδικασίες της θα επαναλαμβάνονται κάθε ακαδημαϊκό έτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Παρουσίαση του Τμήματος

2.1. Γεωγραφική θέση του Τμήματος

Το Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία (Τ.Ε.Ε.Π.Η.) είναι ένα από τα 18 τμήματα του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (Δ.Π.Θ.) που λειτουργούν σήμερα σε τέσσερις πόλεις της Θράκης : Κομοτηνή , Ξάνθη , Αλεξανδρούπολη και Ορεστιάδα.

Το Τ.Ε.Ε.Π.Η., έχει έδρα την Αλεξανδρούπολη του Νομού Έβρου και στεγάζεται στα κτίρια της Σχολής Επιστημών Αγωγής στη Νέα Χηλή- προάσιο στα δυτικά της πόλης από την οποία απέχει 5 χιλιόμετρα. Μαζί με το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης συγκροτούν τη Σχολή Επιστημών Αγωγής, Στην Αλεξανδρούπολη είναι εγκατεστημένα επίσης το Τμήμα Ιατρικής και το Τμήμα Μοριακής Βιολογίας και Βιογενετικής του Δ.Π.Θ. .

Η Θράκη αποτελεί, μαζί με την Ανατολική Μακεδονία, ιδιαίτερη διοικητική περιφέρεια του ελληνικού κράτους με πρωτεύουσα την Κομοτηνή. Βρίσκεται στο βορειοανατολικό ηπειρωτικό τμήμα της χώρας και αναπτύσσεται σε τρεις νομούς (Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου) με πρωτεύουσες την Ξάνθη, την Κομοτηνή και την Αλεξανδρούπολη αντίστοιχα. Το δίκτυο των αστικών και ημιαστικών κέντρων της περιοχής συμπληρώνουν οι μικρές πόλεις της Ορεστιάδας, του Διδυμοτείχου, του Σουφλίου, των Φερών, του Ιάσμου και των Σαπών. Τέλος στον νομό Έβρου ανήκει διοικητικά και το νησί της Σαμοθράκης, ένα από τα ωραιότερα νησιά του βορειοανατολικού Αιγαίου. Η Θράκη γειτνιάζει προς ανατολάς με την Τουρκία και προς βορά με την Βουλγαρία, με τις οποίες συνδέεται οδικώς και σιδηροδρομικώς.

Η Αλεξανδρούπολη είναι παράλιος πόλη με πληθυσμό 38.000 περίπου κατοίκους. Διαθέτει αεροδρόμιο και λιμάνι. Συνδέεται αεροπορικώς με την Αθήνα και οδικώς και σιδηροδρομικώς με τη Θεσσαλονίκη από την οποία απέχει 335 χλμ.. Επίσης συνδέεται ακτοπλοϊκώς με τα νησιά του ΒΑ Αιγαίου (Σαμοθράκη, Λήμνος κλπ.). Σε μικρή απόσταση από την Αλεξανδρούπολη βρίσκονται σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι, που χρονολογούνται στην κλασική, ελληνιστική, ρωμαϊκή και βυζαντινή εποχή. Στην ευρύτερη περιοχή βρίσκεται το δέλτα του Έβρου, ένας από τους σημαντικότερους υδροβιότοπους της Ελλάδας και της Ευρώπης, καθώς και ο Εθνικός Δρυμός της Δαδιάς.

2.2. Ιστορικό της εξέλιξης του Τμήματος

Το Τ.Ε.Ε.Π.Η. άρχισε να λειτουργεί κατά το ακαδημαϊκό έτος 1987-1988 με την επωνυμία «Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών». Ιδρύθηκε με τον Ν. 1268/1982, άρθρο 46, παρ. 1 και το Π.Δ. 320/1983, άρθρο 1, παρ. 2 (Φ.Ε.Κ 116/7-9-1983, τ. Α'). (Π.Δ. 90). Από το ακαδημαϊκό έτος 1996 εντάχθηκε μαζί με το Παιδαγωγικό

Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης στη νεοϊδρυθείσα τότε «Σχολή Επιστημών Αγωγής» του του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης (Φ.Ε.Κ. 37/27-2-1996, Π.Δ. 32/98). Το 2002 μετονομάστηκε σε «Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία» (Π.Δ. 139/2002 που δημοσιεύθηκε στο 114/ 24.5.2002 ΦΕΚ τ. Α'). Από το 1992 είναι αυτοδύναμο Τμήμα.

Από το ακαδημαϊκό έτος 2003-04, άρχισε να λειτουργεί Διατμηματικό Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Δ.Π.Μ.Σ.) με έδρα την Αλεξανδρούπολη: «**Κοινωνικο-πολιτισμική εκπαίδευση και κατάρτιση εμψυχωτών**» σε συνεργασία με τα Τμήματα: *Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, και Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού του Πανεπιστημίου Αιγαίου*. Το πρόγραμμα αυτό εντάχθηκε και χρηματοδοτήθηκε στις δράσεις του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ (έως το 2008). Το Δ.Δ.Π.Μ.Σ. οδηγεί στην απονομή Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης παιδαγωγού – εμψυχωτή. Το Πρόγραμμα αυτό αναδιαρθρώθηκε το 2006.

Κατά την τελευταία πενταετία (Ακαδ. Έτη 2003/04 - 2007/08), το Τμήμα στελεχώθηκε με διδακτικό προσωπικό διαφόρων κατηγοριών, όπως φαίνεται στον Πίνακα 2.1.

Ειδικότερα όσον αφορά στην κατανομή των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος ανά βαθμίδα τα σχετικά στοιχεία παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.2.

Πίνακας 2.1. Διδακτικό και διοικητικό προσωπικό του Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ. κατά την τελευταία πενταετία (Ακαδ. έτη 2003/04 - 2007/08)

	2007-08	2006-07	2005 - 06	2004-05	2003 - 04
Μέλη ΔΕΠ	17	17	14	15	16
Μέλη ΕΕΔΙΠ	-	-	-	-	-
Μέλη ΕΤΕΠ	6	6	6	6	6
Διοικητικά μέλη	3	3	3	4	4
Συμβασιούχοι ΠΔ407/80	8	6	6	10	11
Αποσπασμένοι από Α/θμια	6	6	7	3	5
Αποσπασμένοι από Β/θμια	2	1	2	-	2

Πίνακας 2.2. Μέλη Δ.Ε.Π. του Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ. κατά την τελευταία πενταετία (Ακαδ.Έτη 2003/04 - 2007/08) ανά βαθμίδα.

	2007-08	2006-07	2005 - 06	2004-05	2003 - 04
Καθηγητές	2	2	2	2	3
Αναπλη. Καθηγητές	3	3	3	2	1
Επίκουροι Καθηγητές	11	10	5	5	6
Λέκτορες	1	2	4	6	6

Ο αριθμός και η κατανομή των φοιτητών ανά επίπεδο σπουδών (προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί, υποψήφιοι διδάκτορες) κατά την τελευταία πενταετία παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.3.

Πίνακας 2.3. Αριθμός φοιτητών του Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ. κατά την τελευταία πενταετία (Ακαδ. Έτη 2003/04 - 2007/08)

	2007-8	2006-7	2005-6	2004-5	2003-4
Ενεργοί φοιτητές κατά έτος					
<i>Προπτυχιακοί</i>	570	537	504	446	466
<i>Μεταπτυχιακοί</i>	45	38	41	43	20
<i>Υποψήφιοι διδάκτορες</i>	11	12	14	10	9
Αποφοιτήσαντες φοιτητές κατά έτος					
<i>Προπτυχιακοί</i>	128	96	93	96	109
<i>Μεταπτυχιακοί</i>	19	6	2	-	-
<i>Διδάκτορες</i>	-	-	1	-	2

2.3. Σκοπός, στόχοι και φυσιογνωμία του Τμήματος - Μέλη Δ.Ε.Π. κ.λ.π.

A) Ο σκοπός και οι στόχοι του Τμήματος, έτσι όπως καθορίστηκαν στο Φ.Ε.Κ της ίδρυσής του (Π.Δ 320/1983, άρθρο 1, παρ. 2), έχουν ως εξής:

I) Να καλλιεργούν και να προάγουν τις Παιδαγωγικές Επιστήμες με την ακαδημαϊκή και την εφαρμοσμένη διδασκαλία και έρευνα.

II) Να παρέχουν στους πτυχιούχους τους τα απαραίτητα εφόδια που θα εξασφαλίσουν την άρτια κατάρτισή τους για την επιστημονική και επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

III) Να συμβάλουν στην εξύψωση του επιπέδου και την κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών της Εκπαίδευσης σε ό,τι αφορά σε ζητήματα Παιδαγωγικής.

IV) Να συμβάλουν στην αντιμετώπιση και επίλυση παιδαγωγικών προβλημάτων εν γένει.

B) Η φυσιογνωμία του Τμήματος

Στα πλαίσια των παραπάνω στόχων που έχουν τεθεί από το ίδιο το νομικό καθεστώς της ίδρυσης του, το Τμήμα μας αναπτύχθηκε ως ένα επιστημονικά αξιόπιστο Πανεπιστημιακό Τμήμα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών παιδιών προσχολικής ηλικίας, με σαφή προσανατολισμό στις σύγχρονες θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις των Επιστημών της Εκπαίδευσης. Στο πνεύμα αυτό έχει προετοιμάσει όλα τα προηγούμενα χρόνια περίπου 1.500 εκπαιδευτικούς παιδιών προσχολικής ηλικίας που μπορούν να ασκήσουν με επάρκεια παιδαγωγικό και ερευνητικό έργο.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, όπως εξελίχτηκε μέχρι σήμερα, φιλοδοξεί να εφοδιάσει τους φοιτητές με σύγχρονες γνώσεις (θεωρίες, διδακτικά και ερευνητικά εργαλεία) από επιστημονικά πεδία όπως η Παιδαγωγική, η Ψυχολογία, η Κοινωνιολογία, η Ιστορία, οι θετικές επιστήμες, η Γλώσσα και ο Πολιτισμός, έτσι ώστε να μπορούν να μελετήσουν την πολυσύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία (ως θεσμό και ως εκπαιδευτική κατάσταση), καθώς και τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της προσχολικής εκπαίδευσης. Το περιεχόμενο του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών εμπλουτίζεται συνεχώς με νέες θεματικές, όπως η ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης, η διαπολιτισμική εκπαίδευση, η περιβαλλοντική εκπαίδευση κ.ά. Ο στόχος λοιπόν είναι να μάθουν οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί πώς να συμβάλλουν στην γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού, αλλά και πώς να αναλύουν και να ερμηνεύουν τα εκπαιδευτικά φαινόμενα και τη σχέση τους με τα κοινωνικά δεδομένα της πολυπολιτισμικότητας μέσα στα οποία συμβαίνει αυτή η ανάπτυξη. Ο νέος ρόλος που ανατίθεται σήμερα στον εκπαιδευτικό, ως εκπαιδευτικό-ερευνητή, του δίνει ακριβώς αυτή τη δυνατότητα: να διαχειριστεί ή και να αλλάξει την κοινωνική και εκπαιδευτική πραγματικότητα. Αυτή η διαδικασία είναι και το κλειδί για να ανατροφοδοτήσει τη δράση του.

Στην παραπάνω λογική αναπτύσσονται κάθε Μαΐο, κατά την αναμόρφωση του προγράμματος σπουδών του επόμενου ακαδημαϊκού έτους και οι συζητήσεις στην τελική Γ.Σ. του έτους μεταξύ των μελών ΔΕΠ και των φοιτητών προκειμένου να ληφθούν αποφάσεις που συνυπολογίζοντας και τις θέσεις ΔΕΠ που μας δίδονται (όπως και συμβασιούχους 407/80) να καλύψουν τις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών με δεδομένη και την κινητικότητα φοιτητών προς πιο κεντρικά πανεπιστήμια της χώρας. Ιδιαίτερα αυτές οι συζητήσεις αποκρυσταλλώθηκαν στην επετειακή Γενική Συνέλευση που πραγματοποιήθηκε με την ευκαιρία των 20 χρόνων από την ίδρυση του Τμήματος, τον Μαΐο του 2007 στην 196/30.5.2007 όπου το αναλυτικό πρόγραμμα μετά από μελέτη ανάπτυξης εμπλουτίστηκε με νέα γνωστικά αντικείμενα και νέους διδάσκοντες με τα παρακάτω κριτήρια:

Α' κριτήριο: *Τα γνωστικά αντικείμενα των υπηρετούντων μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος.*

Λαμβάνοντας υπόψη τα γνωστικά αντικείμενα των υπηρετούντων μελών Δ.Ε.Π. στο Τμήμα κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 τα οποία εμφανίζονται στον Πίνακα 2.4, ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες εκλογής νέων μελών Δ.Ε.Π., των

οποίων τα γνωστικά αντικείμενα εμφανίζονται στον πίνακα 2.5.

Πίνακας 2.4. Μέλη Δ.Ε.Π. του Τ.Ε.Ε.Π.Η του Δ.Π.Θ. κατά το Ακαδ. έτος 2007/08 ανά βαθμίδα και γνωστικό αντικείμενο

1	ΜΕΤΑΞΑΚΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Πληροφορική με έμφαση στις Εφαρμογές στην Προσχολική Εκπαίδευση
2	ΜΠΕΖΕ ΛΟΥΚΙΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Ψυχολογία της Ανάπτυξης και Αποκλίσεις
3	ΓΩΓΟΥ - ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΛΕΛΑ	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης
4	ΚΟΥΦΑΚΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Κοινωνιολογία της Οικογένειας με έμφαση στις Μειονότητες
5	ΠΕΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ	Εξελικτική Ψυχολογία
6	ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΟΥ ΖΩΗ	ΜΟΝ. ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Ελληνική Γλώσσα
7	ΔΑΜΙΑΝΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ	ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Ελληνικός Λαϊκός Πολιτισμός- Παραμύθι
8	ΔΕΣΛΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ	ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Ανάπτυξη Μαθηματικής Σκέψης στην Προσχολική Ηλικία
9	ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΜΟΝ. ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Φυσικές Επιστήμες και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
10	ΔΡΑΜΑΛΙΔΗΣ ΑΧΙΛΛΕΑΣ	ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ	Μαθηματικά και Ανάλυση Δεδομένων
11	ΖΑΦΕΙΡΑΚΟΥ ΑΙΓΛΗ (με αναστολή ιδιότητας)	ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Παιδαγωγική
12	ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ ΣΟΦΙΑ	ΜΟΝ. ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Εξελικτική Ψυχολογία
13	ΜΟΥΜΟΥΛΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ	ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Σύγχρονη Διδακτική για την Προσχολική Εκπαίδευση
14	ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Παιδική Λογοτεχνία

15	ΡΕΚΑΛΙΔΟΥ ΓΑΛΗΝΗ	ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Παιδαγωγική στην Προσχολική Εκπαίδευση
16	ΣΦΥΡΟΕΡΑ ΜΑΡΙΑ	ΜΟΝ. ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	Παιδαγωγική
17	ΦΑΚΙΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛ	ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ	Κλινική Ψυχολογία
18	ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	ΛΕΚΤΟΡΑΣ	Φιλοσοφική Ανθρωπολογία και Αγωγή

Πίνακας 2.5. Υπο διορισμό μέλη Δ.Ε.Π. του Τ.Ε.Ε.Π.Η του Δ.Π.Θ. ανά βαθμίδα και γνωστικό αντικείμενο (έτους 2008)²

1	ΠΡΕΝΤΖΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ*	ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ	Πληροφορική
2	ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ ΣΟΦΙΑ	ΛΕΚΤΟΡΑΣ	Νεοελληνική Λογοτεχνία
3	ΜΑΝΤΟΥΒΑΛΟΣ ΙΚΑΡΟΣ	ΛΕΚΤΟΡΑΣ	Νεότερη Κοινωνική Ιστορία
4	ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ*	ΛΕΚΤΟΡΑΣ	Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
5	ΜΠΡΟΥΣΚΕΛΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΛΕΚΤΟΡΑΣ	Ψυχολογία της Υγείας
6	ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ*	ΛΕΚΤΟΡΑΣ	Κοινωνιολογία των Μ.Μ.Ε.
7	ΣΑΛΜΟΝΤ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ *	ΛΕΚΤΟΡΑΣ	Ειδική Αγωγή
8	ΣΑΠΟΥΝΤΖΗΣ* ΑΝΤΩΝΙΟΣ	ΛΕΚΤΟΡΑΣ	Κοινωνική Ψυχολογία
9	ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΙΤΗ* ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΛΕΚΤΟΡΑΣ	Μουσειακή εκπαίδευση

Β' κριτήριο: Οι επιστήμες που διδάσκονται στο Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος. Αυτές οι επιστήμες καλύπτουν ένα ευρύ πεδίο των επιστημών της αγωγής και διακρίνονται στις παρακάτω γνωστικές κατευθύνσεις:

1. Παιδαγωγική- διδακτική
2. Ψυχολογία
3. Κοινωνιολογία
4. Πολιτισμός και Παιδεία (γλωσσολογία, λογοτεχνία, λαϊκός πολιτισμός, αισθητική αγωγή, ιστορία της τέχνης κλπ.)
5. Θετικές Επιστήμες

² Τα μέλη ΔΕΠ με * έχουν διοριστεί κατά τη συγγραφή της παρούσας έκθεσης

6. Μεθοδολογία Έρευνας

7. Ξένες Γλώσσες

Όπως φαίνεται και από τα Προγράμματα Προπτυχιακών και Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος καθώς και το καινοτόμο πρόγραμμα Πρακτικής Κατάρτισης (βλ. σχετικό κεφάλαιο), η ποσοτική και ποιοτική έμφαση που δίδεται στα μαθήματα που συγκροτούν τις Επιστήμες της Αγωγής πιστοποιεί τη συστηματική προσπάθεια του τμήματος να υπηρετεί τους σκοπούς του.

Γ' κριτήριο: *Οι μελλοντικές δυνατότητες των φοιτητών μας για εργασία, και επιστημονική προσφορά στην κοινωνία.*

Οι απόφοιτοι του Τμήματος έχουν την επιστημονική και διακτική επάρκεια ώστε να απασχοληθούν επαγγελματικά σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών θεσμών και ιδρυμάτων, όπως σε:

- Δημόσια και ιδιωτικά νηπιαγωγεία
- Νηπιαγωγεία Ειδικής Αγωγής και Κέντρα Ένταξης ατόμων με ειδικές ανάγκες
- Παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς
- Παιδιατρικά Τμήματα Νοσοκομείων
- Παιδικές κατασκηνώσεις
- Ξενοδοχεία (Τμήματα φύλαξης – απασχόλησης παιδιών)
- Οργάνωση και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε μουσεία
- Εκδοτικούς οίκους για συγγραφή εκπαιδευτικών βιβλίων
- Ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς για δημιουργία παιδικών εκπομπών
- Δήμους και Νομαρχίες (στα προγράμματα κατάρτισης ή λαϊκής επιμόρφωσης)
- Παιδικά χωριά S.O.S.
- Κέντρα δημιουργικής απασχόλησης
- Ιδρύματα παιδικής πρόνοιας
- Εργαστήρια τέχνης και δημιουργικής δραστηριότητας
- Υπηρεσίες, οργανισμούς και ιδρύματα εκπαίδευσης
- Εκπαιδευτικά ιδρύματα προσχολικής αγωγής
- Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης
- Κέντρα Διοίκησης και Εποπτείας της Εκπαίδευσης
- Ερευνητικά Κέντρα

Η παραπάνω παρουσίαση των χώρων μελλοντικής επαγγελματικής απορρόφησης των φοιτητών μας δείχνει ότι οι σπουδές τους στο Τμήμα καλύπτουν όχι μόνον υπηρεσίες εκπαίδευσης παιδιών προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας αλλά και ερευνητικές δραστηριότητες στο χώρο της κοινωνικής έρευνας. Αυτή ακριβώς η κατεύθυνση είναι εξαιρετικά απαραίτητη σήμερα στην ανάπτυξη όχι μόνον οποιαδήποτε εκπαιδευτικής πολιτικής, αλλά και όλων των καινοτόμων δράσεων που άπτονται σημαντικών κοινωνικών διεργασιών. Ο χώρος της προσχολικής εκπαίδευσης, λόγω και της θεσμικής του ιδιομορφίας αλλά και της αναπτυξιακής φάσης στην οποία βρίσκονται τα παιδιά αυτής της ηλικίας, αποτελεί ένα σημείο τομής των εκπαιδευτικών πολιτικών με τις κοινωνικές πολιτικές (πρόνοια για την παιδική ηλικία, οικογένεια, μητρότητα, υγεία, απασχόληση κλπ.). Αυτά τα χαρακτηριστικά επιβάλλουν σήμερα ειδικές δεξιότητες, έτσι ώστε οι εκπαιδευτικοί να είναι σε θέση να σχεδιάζουν και να υλοποιούν καινοτόμες δράσεις και παρεμβάσεις με κοινωνικο-πολιτισμικό προσανατολισμό σε χώρους μέσα και έξω από το σχολείο και σε διαφορετικές ηλικιακά και πληθυσμιακά ομάδες. Βέβαια τα ερευνητικά δεδομένα που προέκυψαν από έρευνα που πραγματοποίησε Ομάδα προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος μας (με την

καθοδήγηση μελών ΔΕΠ) προς το τέλος του 2007 (βλέπε κεφ. 3.1.3.) σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα τελειοφοίτων (τελευταίας 5ετίας) του Τμήματος μας για την επαγγελματική τους πορεία, έδειξε ότι οι περισσότεροι από αυτούς εργάζονται ως εκπαιδευτικοί, κυρίως, σε νηπιαγωγεία (ιδιωτικά και δημόσια).

Σύμφωνα με τα ανωτέρω κριτήρια και στοιχεία μπορούμε συμπερασματικά να ισχυριστούμε σχετικά με τη φυσιογνωμία του Τμήματος ότι:

A) Το Τμήμα θεραπεύει ένα ευρύ πεδίο επιστημών και ειδικοτήτων, στοιχείο που επιβεβαιώνει ότι είναι ένα Τμήμα *πολυσυλλεκτικό*. Σε σημαντικό βαθμό το Τμήμα είναι στελεχωμένο με επιστήμονες ειδικευμένους στην Παιδαγωγική και την Ψυχοπαιδαγωγική, άρα άμεσα προσκείμενους στο *κεντρικό πεδίο του Τμήματος*, που είναι η Προσχολική Εκπαίδευση. Ειδικότερα, τέσσερα μέλη Δ.Ε.Π. (τα υπ' αριθμό 11, 13, 15 και 16, βλ. Πίνακα 2.4.) έχουν ως γνωστικό αντικείμενο την «Προσχολική Παιδαγωγική», ενώ έξι άλλα μέλη Δ.Ε.Π. (τα υπ' αριθμό 2, 5, 8, 9, 12, 17, βλ. Πίνακα 2.4.) κινούνται σε παραπλήσιες ψυχοπαιδαγωγικές περιοχές. Οι άλλες επιστήμες που θεραπεύονται (διδασκτικά και ερευνητικά) έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με το κεντρικό πεδίο του Τμήματος. Για παράδειγμα η Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, ή Φιλοσοφία της παιδείας, ή Γλώσσα,, η Λογοτεχνία, το Παραμύθι, ή Ιστορία κλπ. *Εξασφαλίζουν τη διεπιστημονική προσέγγιση της εκπαιδευτικής πράξης και των φαινομένων που την ορίζουν.* Η Αισθητική Αγωγή, ή Ιστορία της Τέχνης, η Πληροφορική, τα Μαθηματικά, η Στατιστική κλπ. Συμβάλλουν όχι μόνον στην γνωστική εγρήγορση της σύλληψης του κοινωνικού και φυσικού κόσμου αλλά και παρέχουν δεξιότητες κατάκτησης και αποκωδικοποίησης των γνώσεων κατά την εποχή της κοινωνίας της πληροφορίας. Επομένως, το Τμήμα με τη στελέχωσή του, τη διδασκαλία και τις ερευνητικές και επιστημονικές δραστηριότητες των μελών του καλλιεργεί και προάγει όλες εκείνες τις επιστήμες που ονομάζουμε Επιστήμες Αγωγής, όπως επιτάσσει ο πρώτος σκοπός της θέσμισής του Τμήματος. Άλλωστε, έχει διαπιστωθεί ότι η παιδαγωγική έρευνα στην Ελλάδα γνώρισε μεγάλη ώθηση με τη λειτουργία των Παιδαγωγικών Τμημάτων που αποτελούν χώρο αξιόπιστης πανεπιστημιακής έρευνας και διδασκαλίας, σε αντίθεση με τις Παιδαγωγικές Ακαδημίες και τις Σχολές Νηπιαγωγών που είχαν χαρακτηριστικά κυρίως επαγγελματικών σχολών.

Όσον αφορά την κατανομή των μελών Δ.Ε.Π. στις βαθμίδες εξέλιξης, διαπιστώνεται ότι η πυραμιδωτή σχέση των ανώτερων προς τις κατώτερες βαθμίδες φαίνεται να διαμορφώνεται στο τέλος της 5ετίας κυρίως έως τη βαθμίδα των επίκουρων καθηγητών: 2 Καθηγητές, 3 Αναπληρωτές Καθηγητές, 11 Επίκουροι Καθηγητές, και 1 Λέκτορας. Η σχέση σταθεροποιείται κυρίως μετά το 2005-06 (πίνακας 2.2.), οπότε έγιναν και οι περισσότερες εξελίξεις των μελών Δ.Ε.Π. από χαμηλότερες σε υψηλότερες ή μόνιμες βαθμίδες. Αυτή η μεταβολή παράλληλα με τις καθυστερήσεις που σημείωσαν οι προκηρύξεις νέων θέσεων μελών ΔΕΠ (8 λέκτορες υπό διορισμό, πίνακας 2.5.) καθώς και την κινητικότητα που διακρίνει το διδασκτικό προσωπικό των περιφερειακών τμημάτων οδηγεί σε μια σχέση που παρουσιάζει αρκετές δυσαναλογίες ως προς τις βαθμίδες. Η συνθήκη αυτή δεν είναι πάντα η πλέον δόκιμη για την ανάπτυξη της ερευνητικής ταυτότητας και των ερευνητικών δυνατοτήτων των νέων μελών του Τμήματος .

B) Ένας από τους σκοπούς του Τμήματος είναι η προετοιμασία των πτυχιούχων του για επιστημονική και επαγγελματική σταδιοδρομία. Σύμφωνα, μάλιστα, με τις κείμενες διατάξεις, στο νηπιαγωγείο επιτρέπεται να διδάσκει μόνο ο πτυχιούχος Παιδαγωγικών Τμημάτων δεδομένου ότι είναι κάτοχος αποδεδειγμένης

παιδαγωγικής επάρκειας. Αυτό σημαίνει ότι τα Παιδαγωγικά Τμήματα πρέπει να προετοιμάζουν το προσωπικό της Προσχολικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, κάτι που συνιστά όχι μόνον θεσμική αλλά και ηθική υποχρέωση έναντι της ελληνικής πολιτείας. Με τα στοιχεία που παρατέθηκαν παραπάνω θεωρούμε ότι το Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ. ανταποκρίνεται και σε αυτόν το στόχο. Εξάλλου έκφραση της φιλοσοφίας που διαπερνά τόσο το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος όσο και το Πρόγραμμα Πρακτικής Κατάρτισης αποτελεί και το Διατμηματικό Διαπανεπιστημιακό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Κοινωνικο-πολιτισμική εκπαίδευση και κατάρτιση εμψυχωτών», που το Τμήμα μας υποστηρίζει σε συνεργασία με άλλα δύο Τμήματα Πανεπιστημίων της χώρας. Στόχος του είναι να εφοδιάσει τους φοιτητές με θεωρητικές γνώσεις, με τεχνικές και μεθοδολογικά εργαλεία αλλά και με ειδικές δεξιότητες, έτσι ώστε να είναι σε θέση να σχεδιάζουν και να υλοποιούν καινοτόμες δράσεις και παρεμβάσεις με κοινωνικο-πολιτισμικό προσανατολισμό σε χώρους μέσα και έξω από το σχολείο και σε διαφορετικές ηλικιακά και πληθυσμιακά ομάδες. Επομένως στο επίκαιρο ερώτημα «Τι είδους εκπαιδευτικό επιθυμούμε να προετοιμάσουμε;» απαντάμε συνεχώς με την επιθυμία μας για ανάπτυξη : έναν εκπαιδευτικό με στέρεες θεωρητικές γνώσεις και δεξιότητες, έναν εκπαιδευτικό που να μπορεί να αναγνωρίζει και να αναλύει με επιστημονικό τρόπο τα εκπαιδευτικά φαινόμενα και τις κοινωνικές τους προεκτάσεις, έναν εκπαιδευτικό που να μπορεί να μετουσιώνει τις γνώσεις του σε εκπαιδευτικές προτάσεις με δημιουργικότητα και ευελιξία, διότι η πραγματικότητα που θα κληθεί να διαχειριστεί είναι πολυσύνθετη και κάθε φορά νέα.

Η συνειδητοποίηση των αλλαγών που συντελούνται κατά τα τελευταία έτη στην Προσχολική Εκπαίδευση παγκοσμίως, η αλληλεπίδρασή τους με τις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες, η επισήμανση της ανάγκης συστηματικής διερεύνησης της προσχολικής ηλικίας και εκπαίδευσης και η οριοθέτηση της ταυτότητας των Πανεπιστημιακών Παιδαγωγικών Τμημάτων ως ολοκληρωμένων κέντρων εκπαίδευσης και έρευνας οδήγησαν στην διεπιστημονική ανάπτυξη τους και στην μετατροπή τους, στις περισσότερες περιπτώσεις σε τμήματα προσχολικής εκπαίδευσης, διαδικασία την οποία και το Τμήμα μας οριστικοποίησε το 2002.

2.3.1. Λοιπό διδακτικό προσωπικό κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007-08

Σημαντικές υπηρεσίες προσφέρουν στο Τμήμα οι λοιποί διδάσκοντες που είναι είτε μέλη Ειδικού & Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.Ε.ΔΙ.Π.), είτε συμβασιούχοι με το Π.Δ. 407/80, είτε διδάσκοντες από άλλα τμήματα του Δημοκριτείου που προσφέρουν διδακτικό έργο με ανάθεση. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007-08 υπηρέτησαν στο Τμήμα 5 μέλη Ε.Ε.ΔΙ.Π., τρία μέλη ΔΕΠ άλλων τμημάτων του Δ.Π.Θ. και τέσσερις συμβασιούχοι με το Π.Δ. 407/80, λόγω έλλειψης πιστώσεων, με διάφορα γνωστικά αντικείμενα (Πίνακας 2.6).

Πίνακας 2.6. Λοιποί Διδάσκοντες (μέλη Ε.Ε.ΔΙ.Π. , 407/80, Δ.Ε.Π. με ανάθεση) του Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ. κατά το Ακαδ. Έτος 2007/08 ανά γνωστικό αντικείμενο.

α/α	Ονοματεπώνυμο	Γνωστικό αντικείμενο
------------	----------------------	-----------------------------

A. Μέλη Ε.Ε.ΔΙ.Π.		
1	Αμμάρι Μαρία	Αγγλική γλώσσα
2	Κουρσάρης Σπύρος	εικαστικά
3	Κοψαλίδου Ευαγγελία	Μουσική
4	Μαυρομαρά Αικατερίνη	Γαλλική γλώσσα
5	Πανίδου Ελένη	Γερμανική γλώσσα
B. Διδάσκοντες Π.Δ. 407/80³		
1	Δαφέρμου Εριφύλη	Χορός
2	Καραχρήστος Ιωάννης	Νεοελληνική Ιστορία, Ιστορία παιδικής ηλικίας
3	Κούρτη Ευαγγελία	Μ.Μ.Ε. και παιδί
4	Λαντζουράκη Μυρσίνη	Θέατρο –κουκλοθέατρο
5	Σάλμοντ Ελευθερία	Ειδική Αγωγή
6	Σαραφίδου Αικατερίνη	Παιδαγωγικά
7	Χρυσοχόου Ελισάβετ	Παιδαγωγικά
8	Χατζηλεοντιάδου Σοφία	Πληροφορική
Γ. Μέλη Δ.Ε.Π. του Δ.Π.Θ. με ανάθεση		
1	Αθανάσιος Καραφύλλης	Ιστορία Νεοελληνική Εκπαίδευσης
2	Μιλτιάδης Λειβαδίτης	Νευροφυσιολογία
3	Αλκιβιάδης Πρέπης	Ιστορία της Τέχνης

Επίσης πρέπει να αναφερθούν οι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί από την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, οι οποίοι υπηρετούν στο Τμήμα παρέχοντας κυρίως βοηθητικό - εποπτικό έργο κατά την υλοποίηση του Προγράμματος Πρακτικής Άσκησης. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007-08 είχαν αποσπαστεί στο Τμήμα οι εξής εκπαιδευτικοί από την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (πίνακας 2.7.):

³ Το 5 και 6 είναι βοηθητικό εργαστηριακό προσωπικό

Πίνακας 2.7. Αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί στο Τ.Ε.Π.Η . του Δ.Π.Θ. κατά το Ακαδ. έτος 2007/08 ανά ειδικότητα

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση		
A/A	Όνοματεπώνυμο	Ειδικότητα
1	Παπαγιαννάκη Λαμπρινή	Νηπιαγωγός
2	Τζιώρα Ελένη	Νηπιαγωγός
3	Σαμουρκασίδου Δέσποινα	Νηπιαγωγός
4	Βουδηλάκη Σοφία	Νηπιαγωγός
5	Γιαννακίδου Ελένη	Νηπιαγωγός
6	Παπαθεοδώρου Θεόδωρος	Δάσκαλος
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση		
1	Γκαϊντατζή Θεοπούλα	Φιλολόγος
2	<i>Δελγκώστα Δήμητρα</i>	Πληροφορική

Από τους αποσπασμένες εκπαιδευτικούς στο Τμήμα μας η κ. Χατζηγεωργίου Ευθυμία υποστηρίζει το εργαστήριο παιδαγωγικού υλικού και των Εικαστικών και ο κ. Παπαθεοδώρου Θεόδωρος το εκπαιδευτικό έργο μαθημάτων Κοινωνιολογίας. Όλες οι νηπιαγωγοί εκτελούν βοηθητικό – εποπτικό έργο στην Πρακτική άσκηση των φοιτητών.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το Τμήμα ζητά κάθε χρόνο πολύ μεγαλύτερο αριθμό αποσπασμένων νηπιαγωγών, από εκείνον που τελικά εγκρίνεται από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. για την καθοδήγηση των φοιτητών στην πρακτική τους άσκηση. Κατά τα τελευταία έτη το Τμήμα ζητά 10-12 νηπιαγωγούς, αλλά ο αριθμός των αποσπώμενων συνεχώς μειώνεται και σήμερα έχει φτάσει στις 6, δηλαδή κατά 50% μικρότερο των αναγκών του Τμήματος. Ενδεικτικό μάλιστα είναι το γεγονός πως τις πενιχρές πιστώσεις 407/80 που μας δίδονται αντί να τις αξιοποιούμε σε γνωστικά αντικείμενα νέα και καινοτόμα αναγκαζόμαστε να τις κατευθύνουμε στο να προσλαμβάνουμε εποπτικό προσωπικό για το πρόγραμμα πρακτικής άσκησης. Το αποτέλεσμα είναι ότι οι αποσπώμενες επιφορτίζονται με διπλάσιο μόχθο, εργαζόμενες στις περισσότερες περιπτώσεις πέραν του εργασιακού τους ωραρίου, επειδή υποχρεούνται να παρακολουθούν και να συμβουλεύουν έναν πολύ μεγάλο αριθμό ασκούμενων φοιτητών, χωρίς να επιτυγχάνουμε πάντα τις προσδοκίες μας, λόγω του δυσανάλογου προς τον αριθμό των αποσπώμενων νηπιαγωγών έργου, το οποίο αυτές αναλαμβάνουν. Για την βελτίωση της πρακτικής άσκησης κατά τα προσεχή έτη, είναι απαραίτητη η γενναία επαύξηση των κατ' έτος αποσπώμενων νηπιαγωγών.

Τέλος, για την πραγματοποίηση του διδακτικού και επιστημονικού έργου σημαντικός είναι ο ρόλος των μελών Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (Ε.Τ.Ε.Π.). Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007-08 υπηρετούν τα παρακάτω έξι (6) μέλη ΕΤΕΠ:

Μέλη Ε.Τ.Ε.Π. του Τ.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ.

1. Γιόλα Αθανασίου (Κατηγορία ΑΤ)
2. Καλλιόπη Γόιδα (Κατηγορία ΑΤ)
3. Ζωή Δαλούκα (Κατηγορία ΑΡ Βιβλιοθηκονόμων)
4. Νόπη Ξενιτίδου (Κατηγορία ΑΤ)
5. Νικόλαος Παπαδόπουλος (Κατηγορία ΑΤ)

2.4. Διοίκηση του Τμήματος

Το Τμήμα διοικείται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τη σχετική νομοθεσία. Ο Πρόεδρος του Τμήματος αναλαμβάνει το μεγαλύτερο βάρος του διοικητικού έργου και συνεπικουρείται από τον Αναπληρωτή Πρόεδρο. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 Πρόεδρος του Τμήματος είναι η κ. Παρασκευή Κουφάκη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, και Αναπληρωτής Πρόεδρος η κ. Λέλα Γώγου Κρητικού, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια. Γενική Συνέλευση συγκαλείται μία φορά κάθε μήνα ή και περισσότερες, αν υπάρχει ανάγκη.

2.4.1. Επιτροπές του Τμήματος

Στο Τμήμα έχουν συσταθεί και λειτουργούν Επιτροπές μελών ΔΕΠ, με σκοπό τον επιμερισμό του διοικητικού έργου. Τα μέλη Δ.Ε.Π. που μετέχουν σε αυτές τις Επιτροπές ορίζονται με απόφαση της Γ.Σ. του Τμήματος κατά τον μήνα Σεπτέμβριο εκάστου έτους. Συνεπικουρώντας το διοικητικό έργο του Προέδρου και του Αναπληρωτή Προέδρου του Τμήματος, συντείνουν στην εύρυθμη λειτουργία του. Επίσης, στη Γ.Σ. του Μαΐου κάθε ακαδ. Έτους καθορίζονται οι Εκπρόσωποι του Τμήματος σε διάφορα όργανα και επιτροπές της Σχολής Επιστημών Αγωγής και του Δ.Π.Θ.

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007-2009 λειτουργούν οι εξής επιτροπές (για το περιεχόμενο τους βλέπε παράρτημα 2^Α):

1. Υποστήριξη εκπαιδευτικού και επιστημονικού έργου

- 1.1. Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών
- 1.2. Επιτροπή Προγράμματος Πρακτικής Κατάρτισης και Πειραματικού Νηπιαγωγείου
- 1.3. Επιτροπή Εκδόσεων Τμήματος και Δ.Π.Θ.
- 1.4. Επιτροπή Διεθνούς Πληροφόρησης και Έρευνας
- 1.5. Επιτροπή Προγράμματος Erasmus/Socrates
- 1.6. Επιτροπή Βιβλιοθήκης

2. Τεχνική υποστήριξη

- 2.1. Επιτροπή Διαχείρισης Χώρων και Εξοπλισμού
- 2.2. Επιτροπή Ιστοσελίδας του Τμήματος
- 2.3. Επιτροπή Εκδόσεων Πληροφόρησης και Προβολής του Εκπαιδευτικού Έργου του Τμήματος

3. Επιτροπή Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Έργου

4. Επιτροπή Συμβουλευτικής Φοιτητών

5. Επιτροπή Φοιτητικής Μέριμνας

6. Επιτροπή σύνδεσης με την Τοπική Κοινωνία

Κατά την τελευταία πενταετία, η λειτουργία αυτών των Επιτροπών απέδειξε ότι, με τον επιμερισμό του διοικητικού έργου, διευκολύνεται η συστηματική μελέτη όλων των θεμάτων που προκύπτουν, εφόσον αυτά εξετάζονται στο πλαίσιο δράσης της κάθε Επιτροπής, ευνοείται η γρήγορη λήψη αποφάσεων, με διασφάλιση ταυτοχρόνως της διαφάνειας, ελέγχεται επαρκώς και επιταχύνεται η απαιτούμενη δράση, επιτυγχάνεται καλύτερα η αξιολόγηση αυτών των δράσεων, ενώ δίνεται η δυνατότητα σε όλα τα μέλη Δ.Ε.Π. να εμπλακούν στην άσκηση του διοικητικού έργου, μέσα σε ένα πνεύμα κατοχύρωσης της συνεργασίας και ενίσχυσης του δημοκρατικού φρονήματος. Όλες οι Επιτροπές χειρίστηκαν με επιμέλεια τα καθήκοντα που τους ανατέθηκαν, παρά τις πολλές δυσκολίες, κάποιες φορές, που είχαν να αντιμετωπίσουν, δημιουργώντας ασφαλείς συνθήκες για την περαιτέρω ανάπτυξή τους. Το έργο που παρήγαγαν, ιδιαίτερος αυτές που κατά το τελευταίο διάστημα δεσμεύθηκαν να προσεγγίσουν ή να επαναπροσεγγίσουν δύσκολα θέματα, όπως της Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου ή της αναμόρφωσης του Προγράμματος Πρακτικής Κατάρτισης, ήταν εξαιρετικά σημαντικό. Εν κατακλείδι, μπορούμε να πούμε, ότι οι Επιτροπές με το όλο έργο τους, ενσαρκώνοντας την εκπεφρασμένη θέληση του Τμήματος για ανάπτυξη, πέτυχαν να ικανοποιήσουν αυτόν τον στόχο.

2.4.2. Εσωτερικοί Κανονισμοί λειτουργίας του Τμήματος

Στο Τμήμα έχουν θεσμοθετηθεί και ισχύουν τρεις Εσωτερικοί Κανονισμοί:

- 1) Σχετικά με τη λειτουργία του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών. Αυτός ο Εσωτερικός Κανονισμός δημοσιοποιείται στον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος και στην ιστοσελίδα του (βλ. Παράρτημα 3^A).
- 2) Σχετικά με την εκπόνηση των πτυχιακών εργασιών λειτουργεί εσωτερικός κανονισμός εκπόνησης. Αυτός ο Εσωτερικός Κανονισμός δημοσιοποιείται στον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος και στην ιστοσελίδα του (βλ. Παράρτημα 2^Γ).
- 2) Σχετικά με τη λειτουργία του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών. Αυτός ο Εσωτερικός Κανονισμός δημοσιοποιείται στον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος και στην ιστοσελίδα του (βλ. Παράρτημα 3^E).
- 3) Σχετικά με τη λειτουργία του Προγράμματος Πρακτικής Κατάρτισης . Αυτός ο Εσωτερικός Κανονισμός δημοσιοποιείται στον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος και στην ιστοσελίδα του (βλ. Παράρτημα 2^B).

2.4.3. Διάρθρωση του Τμήματος

Το Τμήμα δεν έχει ακόμα διαρθρωθεί σε Τομείς, συνεπώς δεν υπάρχει Διοικητικό Συμβούλιο (παρ. 3 α του άρθρου 8 του Ν. 1268/1982). Η Πρόεδρος κ. Π. Κουφάκη έχει γνωστοποιήσει την πρόθεσή της να κινήσει τη διαδικασία για τη διάρθρωση του Τμήματος σε Τομείς μόλις το επιτρέψει η ανάπτυξη του Τμήματος. Ήδη έχουν συσταθεί κατευθύνσεις με συγκεκριμένο γνωστικό περιεχόμενο με στόχο να αποτελέσουν τη βάση για την μελλοντική ανάπτυξη των τομέων. Οι κατευθύνσεις αυτές είναι (βλ. και παρακάτω το κεφ. Για το Πρόγραμμα σπουδών): Κοινωνία και εκπαίδευση (Κ), Ψυχολογία (Ψ), Παιδαγωγική- Διδακτική (Δ), Πολιτισμός και Εκπαίδευση (Π), Θετικές Επιστήμες (Θ), Μεθοδολογία (Μ). Στο Τμήμα λειτουργούν βέβαια Εργαστήρια.

2.4.3.1. Εκπαιδευτικά και Ερευνητικά Εργαστήρια

Στο Τ.Ε.Ε.Π.Η. έχουν συσταθεί με Προεδρικά Διατάγματα και λειτουργούν τέσσερα εκπαιδευτικά και ερευνητικά Εργαστήρια⁴, τα οποία καλύπτουν εκπαιδευτικές και ερευνητικές ανάγκες των μελών Δ.Ε.Π. και των φοιτητών του Τμήματος:

1. *«Εργαστήριο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και Διοίκησης»* (Διεύθυνση εργαστηρίου: Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παρασκευή Κουφάκη)
Το εργαστήριο θεσμοθετήθηκε το 1993(ΦΕΚ 132/Τ.Α./9-8-1993) και έχει ως αποστολή:

1. Την κάλυψη σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο των διδακτικών αναγκών στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, σε θέματα που σχετίζονται με τα γνωστικά αντικείμενα του Εργαστηρίου.
2. Την ανάπτυξη ερευνητικών δραστηριοτήτων και τη διεξαγωγή συναφών μελετών με τα παραπάνω θέματα.
3. Την προβολή των αποτελεσμάτων της κοινωνικής έρευνας μέσω της διοργάνωσης επιστημονικών συναντήσεων και σχετικών εκδόσεων.
4. Την ανάπτυξη επιστημονικών συνεργασιών με επιστημονικά ιδρύματα του εσωτερικού και του εξωτερικού
5. Την συνεργασία με φορείς του δημοσίου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης προκειμένου να συμβάλει στη μελέτη και ανάπτυξη δράσεων σε θέματα εκπαίδευσης, σχέσεων σχολείου και οικογένειας.

2. *«Εργαστήριο Έρευνας και Επικοινωνίας για το Περιβάλλον και την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»* (Διεύθυνση εργαστηρίου: Μόνιμη Επίκουρος Καθηγήτρια Αναστασία Δημητρίου).

Το εργαστήριο θεσμοθετήθηκε το 2004 (ΦΕΚ 872/14/6/2004) και δημιουργήθηκε από την ανάγκη λειτουργίας ενός οργανωμένου

⁴ Θεσμοθετημένο είναι και το εργαστήριο θρησκευτικής αγωγής το οποίο μετά την συνταξιοδότηση του μέλους ΔΕΠ που το υποστήριζε δεν λειτουργεί. Πρόθεση μας είναι να μετονομαστεί σε εργαστήριο παιδαγωγικής καινοτομίας.

εκπαιδευτικού διεπιστημονικού χώρου με κύριο σκοπό την ανάπτυξη των περιβαλλοντικών ζητημάτων, της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης για την αειφορία στη χώρα μας. Ενός χώρου που θα προσανατολίζεται στην ολιστική διερεύνηση του περιβάλλοντος και των προβλημάτων που συνάδουν με αυτό, την ανάδειξη της επιστημονικής και κοινωνικής γνώσης. Ενός χώρου που θα προσανατολίζεται στην ενδυνάμωση του ρόλου του σημερινού εκπαιδευτικού, που συμμετέχει στο έργο της εκπαίδευσης για τον προσδιορισμό της έννοιας της αειφορίας και την αγωγή του σημερινού μαθητή αλλά και την ενίσχυση των πολιτών για το χειρισμό κοινωνικών θεμάτων με επιστημονικές διαστάσεις όπως είναι τα περιβαλλοντικά θέματα.

3. «Εργαστήριο Πληροφορικής» (Διεύθυνση εργαστηρίου: Καθηγήτρια Χριστίνα Μεταξάκη-Κοσιονίδου).

Το εργαστήριο θεσμοθετήθηκε το 2004 (Π.Δ. 185/31.07.2000). Η ύπαρξη του εργαστηρίου προκύπτει από την ανάγκη λειτουργίας ενός οργανωμένου χώρου για παροχή εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου στο γνωστικό αντικείμενο της Πληροφορικής. Σκοποί του εργαστηρίου είναι οι ακόλουθοι:

- Υποστήριξη του διδακτικού έργου του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία σε θέματα που σχετίζονται με το γνωστικό αντικείμενο του εργαστηρίου.
- Ενδυνάμωση του ρόλου του εκπαιδευτικού προσχολικής εκπαίδευσης με την αξιοποίηση τεχνολογιών της Πληροφορικής για εκπαιδευτικούς σκοπούς.
- Διεξαγωγή βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας στο γνωστικό αντικείμενο της Πληροφορικής.

4. «Εργαστήριο Ψυχολογίας του Παιδιού» (Διεύθυνση εργαστηρίου: Καθηγήτρια Λουκία Μπεζέ). (βλέπε παράρτημα 5B)

Το εργαστήριο ιδρύθηκε το 1996 με το Προεδρικό Διάταγμα 14 (ΦΕΚ8/10.01.1996). Εξυπηρετεί τις εκπαιδευτικές και ερευνητικές ανάγκες του Τμήματος στα αντικείμενα της Ψυχολογίας του Παιδιού (ή Ψυχολογίας της Ανάπτυξης), της Ψυχοπαθολογίας του Παιδιού και της Παιδαγωγικής Ψυχολογίας ιδίως στην πρόληψη, διάγνωση και αντιμετώπιση ψυχολογικών και μαθησιακών προβλημάτων που σχετίζονται με την προσχολική ηλικία και εκπαίδευση.

Ακόμη, για την κάλυψη των διδακτικών αναγκών, λειτουργούν τα ακόλουθα μη θεσμοθετημένα εργαστήρια:

1. *Εργαστήριο Ξένων Γλωσσών*
2. *Εργαστήριο Εικαστικών και Κατασκευής Παιδαγωγικού Υλικού (από κοινού με το Π.Τ.Δ.Ε.)*
3. *Αίθουσα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (από κοινού με το Π.Τ.Δ.Ε.)*

4. Γραφείο Επιστημονικού Παιδαγωγικού Υλικού - Ειδική Βιβλιοθήκη (βλέπε παράρτημα 5Γ)

Βιβλιοθήκη

Οι σχετικές ανάγκες του Τμήματος καλύπτονται από την κοινή βιβλιοθήκη των δύο Τμημάτων της Σχολής Επιστημών της Αγωγής του Δ.Π.Θ., η οποία περιλαμβάνει:

- Βιβλιοστάσιο
- Δανειστικό Τμήμα
- Τμήμα Περιοδικών
- Τμήμα Υπολογιστών
- Αναγνωστήριο και Χώρος οργάνωσης υλικού

Τα παραπάνω Εργαστήρια υποστηρίζουν το ερευνητικό και διδακτικό έργο των διδασκόντων, το ερευνητικό έργο των μεταπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος, υποστηρίζουν την ανάπτυξη προγραμμάτων και υλικού και συμβάλλουν στην εκπαίδευση των προπτυχιακών φοιτητών και την εμπλοκή τους σε ερευνητικές διαδικασίες. Στο Παράρτημα Δ' αναφέρονται αναλυτικά η δομή, η διοίκηση, η σκοποθεσία, τα στοιχεία επικοινωνίας των Εργαστηρίων του Τμήματος, καθώς και οι διδάσκοντες που εντάσσονται σε καθένα από αυτά.

Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι στο έργο των Εργαστηρίων περιλαμβάνονται επιδοτούμενα προγράμματα, ελληνικά και ευρωπαϊκά, ερευνητικές δραστηριότητες, δημοσιεύσεις άρθρων και βιβλίων, διοργάνωση συνεδρίων και ημερίδων και άλλες δράσεις. Το έργο αυτό των Εργαστηρίων και οι δραστηριότητες που αναπτύσσουν εντάσσονται στο ερευνητικό έργο του Τμήματος και αναπτύσσονται στο 5ο Κεφάλαιο της παρούσας Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης.

2.4.3.2. Παρόν και μέλλον των Εργαστηρίων του Τμήματος

Οι προγραμματισμένες και πραγματοποιημένες δραστηριότητες δεν εξαρτώνται κυρίως από την επιθυμία των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος, διότι αυτή είναι δεδομένη, αλλά τελούν κάτω από τη συνεχή απειλή μη πραγματοποίησής τους λόγω των οικονομικών δυσκολιών που συναντούν. Το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησής τους εξαρτάται από τον ετήσιο προϋπολογισμό του Τμήματος, ο οποίος επί σειρά ετών ανερχόταν στα 26.000 ευρώ. Κατά το ακαδ. έτος 2007 ανήλθε στα 45.500 και κατά το 2008 στα 75.000 ευρώ. Αν λάβουμε υπόψη ότι ένα διεθνές συνέδριο στη Θράκη απαιτεί γώρω στις 17.000 -18.000 ευρώ, χωρίς την οικονομική υποστήριξη του ΥΠ.Ε.Π.Θ. δεν είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί. Επιπλέον οι διαθέσιμοι πόροι του Τμήματος από την Επιτροπή Ερευνών για τη διοργάνωση επιστημονικών ημερίδων (καθεμιά από τις οποίες χρηματοδοτείται με το ποσόν των 1.000 ευρώ) και διαλέξεων (καθεμιά από τις οποίες χρηματοδοτείται με το ποσόν των 200 ευρώ) δεν επαρκούν. Η σχετική συζήτηση για κατανομή των διαθέσιμων πόρων αποτελεί ένα μεγάλο πρόβλημα του εκάστοτε Προέδρου του Τμήματος και της Γ. Συνέλευσης και οποιαδήποτε διοργάνωση απαιτεί χρονοβόρες διαδικασίες ανάζητησης χορηγών από την τοπική κοινωνία.

Από τα ανωτέρω προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα: α) Είναι απαραίτητο να αυξηθεί σημαντικά ο ετήσιος προϋπολογισμός του Τμήματος, προκειμένου να καταστεί δυνατή η απρόσκοπτη συνέχιση των δραστηριοτήτων των Εργαστηρίων. β) Τα μέλη των Εργαστηρίων είναι υποχρεωμένα να αναζητούν και άλλους πόρους (εξωτερικές επιχορηγήσεις, επιδοτούμενα ερευνητικά προγράμματα κ.λπ.), για να καλύπτουν τις οικονομικές τους ανάγκες και να προβαίνουν σε περισσότερο και ποιοτικά ανώτερο εργαστηριακό έργο. γ) Για την αρτιότερη λειτουργία των θεσμοθετημένων Εργαστηρίων κρίνεται απαραίτητη η πρόσληψη ερευνητών με σύμβαση έργου και η επαρκής στελέχωσή τους με μέλη Ε.Τ.Ε.Π. των σχετικών ειδικοτήτων, τα οποία θα αναλαμβάνουν τη διοργάνωση των δραστηριοτήτων, ώστε να μην υποχρεώνονται τα μέλη Δ.Ε.Π. να κάνουν αυτή την οργανωτική/ διοικητική φύσεως εργασία (αναζήτηση πόρων, προσφορών, εξωτερικές επαφές, οικονομική διαχείριση κ.λπ.).

2.5. Πειραματικό Νηπιαγωγείο του Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ.

Το Πειραματικό νηπιαγωγείο του ΤΕΕΠΗ ιδρύθηκε με την υπ. αρ. Δ4/489/1996 Υπουργική απόφαση, δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ με αριθμό 6547/30-07-1996 και ορίστηκε ως Πειραματικό το 2/θέσιο Νηπιαγωγείο Ν. Χηλής από το σχολικό έτος 2002-03, με σκοπό την «προαγωγή της ψυχοπαιδαγωγικής και εκπαιδευτικής έρευνας και της πρακτικής άσκησης των φοιτητών» (ΦΕΚ 657/30-07-1996).

Το Πειραματικό νηπιαγωγείο εποπτεύεται από τριμελές Εποπτικό Συμβούλιο, μέλη ΔΕΠ του ΤΕΕΠΗ, που εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευσή του. Είναι διθέσιο και λειτουργεί με μια τάξη διευρυμένου ωραρίου (ολοήμερο). Σε αυτό εργάζονται δύο νηπιαγωγοί σε οργανική θέση και δύο αναπληρωτές νηπιαγωγοί.

Οι δράσεις που αναλαμβάνει το Εποπτικό Συμβούλιο εγγράφονται στο πλαίσιο της αναβάθμισης της παιδαγωγικής λειτουργίας του Πειραματικού νηπιαγωγείου, με την προοπτική να γίνει τόπος εφαρμογής σύγχρονων παιδαγωγικών πρακτικών και ερευνητικών προσεγγίσεων. Για το λόγο αυτό επικεντρώνει τις προσπάθειές του σε τέσσερις κατευθύνσεις ταυτόχρονα, ορισμένες από τις οποίες απαιτούν τη συνδρομή διαφόρων φορέων και προσώπων, θεσμικών και μη:

1. Κατάρτιση του εκπαιδευτικού προσωπικού, στόχος που επιτυγχάνεται με τακτικές επιμορφωτικές συναντήσεις τόσο των μελών του Εποπτικού Συμβουλίου όσο και των άλλων μελών ΔΕΠ και ΕΕΔΙΠ του Τμήματος με το εκπαιδευτικό προσωπικό του νηπιαγωγείου.
2. Αναδιοργάνωση των υλικών δομών και χώρων: το Εποπτικό Συμβούλιο φρόντισε την ανανέωση και αναδιαμόρφωση του εξοπλισμού τόσο των εσωτερικών όσο και των εξωτερικών χώρων του νηπιαγωγείου, ώστε να ανταποκρίνονται στις μαθησιακές, συναισθηματικές, κοινωνικές και κινητικές ανάγκες των νηπίων, αλλά και των νέων παιδαγωγικών προτάσεων που άρχισαν να εφαρμόζονται. Ειδικότερα, διαμορφώθηκαν:
 - Ένα εργαστήριο κατασκευών και ζωγραφικής με τον απαραίτητο εξοπλισμό.

- Δυο βιβλιοθήκες - κέντρα τεκμηρίωσης, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών υπολογιστών.
 - Μια ξύλινη «γωνιά» μπακάλικου.
 - Μια αίθουσα ύπνου για τα νήπια του ολοήμερου τμήματος με τον εξοπλισμό της.
 - Εγκατάσταση προστατευτικών καλυμμάτων στα θερμαντικά σώματα.
 - Φύτευση καλλωπιστικών θάμνων κατά μήκος της περιφράξης του νηπιαγωγείου, σπορά γκαζόν και εγκατάσταση συστήματος αυτόματου ποτίσματος.
 - Εγκατάσταση ξύλινων κατασκευών και διαμόρφωση αμμοδόχου για παιχνίδι στον αύλειο χώρο.
3. Συνεργασία με τους γονείς των νηπίων και τον Σύλλογο Γονέων του Πειραματικού νηπιαγωγείου. Η βοήθειά τους είναι πολύτιμη, ιδιαίτερα για την ανανέωση του εξοπλισμού, διαμεσολαβώντας στους τοπικούς φορείς και στηρίζοντας οικονομικά τις προσπάθειές μας. Το Εποπτικό Συμβούλιο από την πλευρά του, τον ενημερώνει τόσο για τα προγράμματα που υλοποιούνται στο νηπιαγωγείο, όσο και για διάφορα θέματα που αφορούν τα νήπια και που τους απασχολούν. Επίσης, οι γονείς, όταν υπάρχει ανάγκη ζητούν ατομικά βοήθεια από τα μέλη του Εποπτικού Συμβουλίου, για την αντιμετώπιση συγκεκριμένου ζητήματος του παιδιού τους.
4. Υλοποίηση εκπαιδευτικών και εμπνευστικών προγραμμάτων και παρεμβάσεων από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, μεταπτυχιακούς φοιτητές, ενώ οι προπτυχιακοί φοιτητές υλοποιούν παρατηρήσεις και καταγραφές.

Ταυτόχρονα, στο Πειραματικό νηπιαγωγείο πραγματοποιούνται έρευνες από μέλη ΔΕΠ και φοιτητές, για την ικανοποίηση των ερευνητικών τους ενδιαφερόντων. Έτσι, στη διάρκεια του 2007/08 πραγματοποιήθηκε πιλοτική εφαρμογή της αξιολόγησης των νηπίων με τη μέθοδο του portfolio, αφού προηγήθηκε επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε περιορισμένο αριθμό γνωστικών αντικειμένων. Το περιεχόμενο των portfolios περιλάμβανε:

- ο Το περιεχόμενο συνεντεύξεων με τους γονείς για θέματα που αφορούν το παιδί τους και τη φοίτησή του στο νηπιαγωγείο.
- ο Έργα των νηπίων σε περιοχές γνωστικών αντικειμένων.
- ο Πρωτόκολλα παρατήρησης της ψυχοκινητικής ανάπτυξης των νηπίων.
- ο Καταγραφές από παρουσιάσεις βιβλίων από τους μαθητές.
- ο Πρωτόκολλα καταγραφών αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης των μαθητών, μετά την ολοκλήρωση εργασιών τους.
- ο Περιγραφική αξιολόγηση των νηπίων από τους εκπαιδευτικούς για τους γονείς.

Οι πολλαπλοί σκοποί του Εποπτικού Συμβουλίου δεν είναι πάντα εύκολο να υλοποιούνται και η δυσκολία αυτή οφείλεται σε δύο κυρίως λόγους:

- Τις συχνές αλλαγές εκπαιδευτικού προσωπικού του νηπιαγωγείου, αφού μία οργανική θέση δεν έχει καλυφθεί, ενώ θα ήταν επιθυμητή η μόνιμη παρουσία ενός ακόμα εκπαιδευτικού, ο οποίος θα εργάζονταν

παράλληλα και στις δύο τάξεις, με ευέλικτο και διαφοροποιημένο ωράριο, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι αυξανόμενες ανάγκες παρέμβασης σε ειδικές ομάδες νηπίων. Η εν λόγω κατάσταση, δεν βοηθάει επίσης την αξιοποίηση των επιμορφωτικών σεμιναρίων που πραγματοποιεί το Εποπτικό Συμβούλιο, αφού οι εκπαιδευτικοί δεν εφαρμόζουν στην πράξη τις νέες γνώσεις που έχουν αποκτήσει, λόγω της επικείμενης αναχώρησής τους.

- Στην οικονομική εξάρτηση του Πειραματικού από τον συνήθη προϋπολογισμό ενός δημόσιου νηπιαγωγείου, γεγονός που αναγκάζει στην αναζήτηση πόρων από διάφορες πηγές, των οποίων η διαθεσιμότητα δεν είναι πάντα αυτονόητη. Θα προτείνουμε ένα ιδιαίτερο καθεστώς χρηματοδότησης για τα Πειραματικά Νηπιαγωγεία, πιο λειτουργικό και ευέλικτο, προσαρμοσμένο στις πολλαπλές απαιτήσεις τους και τους επιπλέον σκοπούς τους.

Προτάσεις:

- Μακροπρόθεσμα, η μετεγκατάσταση του Πειραματικού νηπιαγωγείου σε άλλον χώρο μεγαλύτερης έκτασης, με παράλληλη αύξηση των οργανικών του θέσεων, θα ανταποκρίνονταν καλύτερα στις μελλοντικές δημογραφικές ανάγκες, δεδομένου ότι η περιοχή της Νέας Χηλής αναπτύσσεται ταχύτατα την τελευταία δεκαετία, με την εγκατάσταση νέων οικογενειών. Σημειωτέον ότι ο εξωτερικός χώρος του υπάρχοντος νηπιαγωγείου είναι εξαιρετικά μικρός σε σχέση με τον αριθμό των φοιτούντων νηπίων. Ο ουσιαστικότερος ρόλος του Τμήματος στο οποίο ανήκει το Πειραματικό νηπιαγωγείο στην επιλογή του εκπαιδευτικού προσωπικού, ώστε να εξασφαλίζεται μια συνέχεια και ένα επίπεδο λειτουργίας που να ανταποκρίνεται στις παιδαγωγικές μια συνέχεια και ένα επίπεδο λειτουργίας που να ανταποκρίνεται στις παιδαγωγικές και ερευνητικές του επιδιώξεις με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Προγράμματα Σπουδών

3.1. Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών

Ο σκοπός του Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος είναι να διαμορφώσει εκπαιδευτικούς-ερευνητές που να είναι σε θέση να αναλύουν, να ερμηνεύουν και να κατανοούν την εκπαιδευτική και κοινωνική πραγματικότητα και να γίνουν ικανοί να εμπλέκονται δημιουργικά στο παιδαγωγικό πράττειν, προκειμένου να ορίζουν και να δικαιολογούν επαρκώς τις εκάστοτε επιλογές τους.

Το Πρόγραμμα αυτό διέπεται από έναν Κανονισμό Προπτυχιακών Σπουδών (Παράρτημα 3-Α), ο οποίος αναθεωρείται, όταν υπάρχουν οι λόγοι που το απαιτούν, κατά τη Γ.Σ. του μηνός Μαΐου κάθε ακαδημαϊκού έτους. Οι μεταβατικές διατάξεις που προκύπτουν σε μια τέτοια περίπτωση αφορούν τους φοιτητές προηγούμενων ετών.

Προκειμένου να επιτευχθούν τα παραπάνω, το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος διαρθρώνεται σε πέντε (5) επιστημονικές περιοχές, οι οποίες είναι: *Κοινωνία και Εκπαίδευση (Κ)*, *Ψυχολογία (Ψ)*, *Παιδαγωγική – Διδακτική (Δ)*, *Πολιτισμός και Εκπαίδευση (Π)*, *Θετικές Επιστήμες (Θ)*. Ιδιαίτερο χώρο στο Πρόγραμμα καταλαμβάνει η Πρακτική Κατάρτιση (Α) των φοιτητών. Τέλος, το Πρόγραμμα ολοκληρώνεται με την προσφορά μαθημάτων Μεθοδολογίας (Μ) και Ξένων Γλωσσών (Ξ), ενώ παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης Πτυχιακής Εργασίας (Χ).

Με γνώμονα τη νομοθεσία για τις σπουδές στα Ελληνικά Α.Ε.Ι. (άρθρα 24 και 25 του Ν. 1268/82, Ν. 3549/07) το Πρόγραμμα Σπουδών διαρθρώνεται σε οκτώ (8) εξάμηνα και περιέχει τους τίτλους των *υποχρεωτικών* και *κατ' επιλογήν υποχρεωτικών μαθημάτων*, το περιεχόμενο τους, τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας (στις οποίες περιλαμβάνεται το κάθε μορφής επιτελούμενο διδακτικό έργο) και τη χρονική αλληλουχία ή αλληλεξάρτηση των μαθημάτων αυτών. Στο Πρόγραμμα Σπουδών δεν προβλέπονται προς το παρόν προαπαιτούμενα μαθήματα⁵.

Κάθε εξαμηνιαίο μάθημα περιλαμβάνει έναν αριθμό διδακτικών μονάδων (δ.μ.). Η δ.μ. αντιστοιχεί σε μια ώρα διδασκαλίας επί ένα εξάμηνο, προκειμένου περί αυτοτελούς διδασκαλίας μαθήματος και σε 1-3 ώρες προκειμένου για άλλες μορφές έργου, π.χ., εργαστηριακές ασκήσεις. Στο Πρόγραμμα Σπουδών περιέχεται ο ελάχιστος αριθμός δ.μ. που απαιτούνται για την ολοκλήρωση των σπουδών. Ο αριθμός των απαιτούμενων διδακτικών μονάδων (δ.μ.) για τη λήψη του πτυχίου ανέρχεται σε 189. Κατανέμεται δε ως εξής (Πίν. 3-1):

⁵ Ο όρος «μάθημα» αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο επιστημονικό περιεχόμενο, σε ένα μέρος ενός ευρύτερου γνωστικού αντικείμενου. Ο τίτλος, το περιεχόμενο και οι ώρες διδασκαλίας κάθε μαθήματος περιέχονται στο Πρόγραμμα Μαθημάτων, που διανέμεται με την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους στους φοιτητές.

Πίνακας 3-1. Κατανομή τύπου και αριθμού μαθημάτων και διδακτικών μονάδων

<i>Τύπος μαθημάτων</i>	<i>αριθμός</i>	<i>δ.μ.</i>
Υποχρεωτικά	43	129
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά	12	36
Πρακτική Κατάρτιση		24

Για τον υπολογισμό του βαθμού πτυχίου του Τ.Ε.Ε.Π.Η., λαμβάνονται υπόψη οι βαθμοί όλων των μαθημάτων που απαιτούνται για τη λήψη του πτυχίου.

Το Πρόγραμμα Σπουδών οργανώνεται ως εξής:

A. Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (βλ. Παράρτημα 3-A1): Περιλαμβάνει τους τίτλους των υποχρεωτικών (Υ) μαθημάτων, των κατ' επιλογήν υποχρεωτικών (Ε) μαθημάτων, των φροντιστηρίων (Φ) και των σεμιναρίων (Σ) με τον χαρακτηριστικό κωδικό τους.

B. Ενδεικτικό Πρόγραμμα Σπουδών (βλ. Παράρτημα 3-A2): Περιλαμβάνει την κατανομή των μαθημάτων στα 8 εξάμηνα κανονικής φοίτησης, τους κωδικούς των μαθημάτων, την κατηγορία (θεωρητικό, εργαστηριακή ή φροντιστηριακή άσκηση) στην οποία εντάσσεται το κάθε μάθημα, καθώς και τις αντίστοιχες διδακτικές μονάδες (δ.μ.). Υποδεικνύει την επιστημονικά λογική πορεία των σπουδών.

Γ. Πρόγραμμα Διδασκομένων Μαθημάτων Εξαμήνου (βλ. Παράρτημα 3-A3): Περιλαμβάνει ανά εξάμηνο τους τίτλους των προσφερομένων μαθημάτων με τους κωδικούς, τους διδάσκοντες και τις περιλήψεις των μαθημάτων αυτών. Το συνοδευτικό ωρολόγιο πρόγραμμα των προσφερομένων μαθημάτων παρέχει τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις ημέρες, ώρες, και αίθουσες διδασκαλίας.

Καινοτομία για το πρόγραμμα σπουδών συνιστά η πιλοτική οργάνωση μαθημάτων επιλογής με τη μορφή θεματικών εβδομάδων⁶. Η απόφαση αυτή λήφθηκε κατά για την συζήτηση για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό του προγράμματος σπουδών τον Μαΐο του 2007-08. Στόχος ήταν η βελτίωση της διεπιστημονικής κατανόησης⁷ των εκπαιδευτικών διαδικασιών.

⁶ Η πρώτη εβδομάδα που οργανώθηκε κατά το ακ.έτος 2008-09 ασχολήθηκε με το «παιδί και το παιχνίδι». Κατά την εβδομάδα αυτή, που στην πραγματικότητα διήρκεσε 10 ημέρες, υλοποιήθηκαν με τη μορφή σεμιναριακής παράδοσης διαλέξεις και βιωματικά εργαστήρια από διάφορους διδάσκοντες και ειδικούς επιστήμονες (ιστορικούς, ψυχολόγους, ανθρωπολόγους, κοινωνιολόγους κλπ)

⁷ Το θεωρητικό πλαίσιο της πρότασης ήταν: Οι επιμέρους γνώσεις που μεταδίδονται όχι μόνο στο υποχρεωτικό σχολείο αλλά και στο πανεπιστήμιο, είναι ξεχωριστές μεταξύ τους, διακρίνονται από στεγανά, η κατάκτησή τους από το φοιτητή γίνεται σε ξεχωριστά μαθήματα, που τα περιεχόμενά τους δεν συνδέονται πάντα ούτε αλληλεξαρτώνται με αυτά άλλων μαθημάτων. Για να διαπιστωθεί εάν κατέκτησε τις επιμέρους γνώσεις, ο φοιτητής καλείται να τις ανακαλέσει ξεχωριστά, την κάθε γνώση στο δικό της πλαίσιο και όχι σε άλλο, κυρίως όχι σε συνδυασμό με άλλα. Η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης, ανατρέπει αυτό τον παραδοσιακό τρόπο μετάδοσης και απόκτησης της γνώσης και ανοίγει το δρόμο για τη λειτουργική και συνδυαστική γνώση. Αυτή η γνώση μόλις αρχίζει να εισάγεται στα σχολεία και πολύ περισσότερο δεν καλλιεργείται συστηματικά στα πανεπιστήμια. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες λοιπόν είναι εκπαιδευμένοι και συνηθισμένοι στην παρακολούθηση διδασκαλίας και την απόκτηση γνώσεων με τον παραδοσιακό αυτόν τρόπο. Η παραπάνω διαπίστωση οδήγησε στην διαθεματική διδασκαλία συγκεκριμένων γνωστικών αντικειμένων έτσι ώστε οι ψηφίδες

Η επιτυχής αξιολόγηση των φοιτητών ενισχύει την ανάπτυξη των θεματικών ενότητων και σε άλλα γνωστικά αντικείμενα. Ήδη στο πρόγραμμα του 2009-10 εισήχθη και η θεματική εβδομάδα ΜΜΕ και παιδί.

Ιδιαίτερη βαρύτητα στο Πρόγραμμα Σπουδών δίνεται στην *Πρακτική Κατάρτιση* των φοιτητών, η οποία αναπτύσσεται σε πέντε (5) εξαμηνιαίες ενότητες, συνοδεύεται από Σεμινάρια και Εργαστήρια, τα οποία διαχέονται στη διάρκεια έξι (6) εξαμήνων και τα οποία παρέχουν την αναγκαία θεωρητική υποδομή για την Πρακτική Άσκηση. Οι ενότητες Πρακτικής Άσκησης, τα Σεμινάρια και τα Εργαστήρια συνιστούν το σύνολο των δραστηριοτήτων της Πρακτικής Κατάρτισης, η οποία παρέχει στους φοιτητές 24 συνολικά διδακτικές μονάδες. Το σύνολο, επομένως, των δραστηριοτήτων αυτών ισοδυναμεί με 8 τυπικά εξαμηνιαία μαθήματα.

Κεντρικός στόχος του Προγράμματος Πρακτικής Κατάρτισης είναι να προσφέρει στους φοιτητές τις απαραίτητες γνώσεις και τη δυνατότητα να αναπτύξουν τις κατάλληλες δεξιότητες, ώστε να καταστούν ικανοί ως μελλοντικοί εκπαιδευτικοί παιδιών προσχολικής ηλικίας να σχεδιάζουν, να οργανώνουν, να υλοποιούν και να αξιολογούν εκπαιδευτικά προγράμματα, τόσο σε νηπιαγωγεία όσο και σε άλλους, εναλλακτικούς χώρους εκπαίδευσης. Το συνολικό πρόγραμμα, το οποίο διαχέεται σε 6 εξάμηνα, περιλαμβάνει 13 θεματικές ενότητες, οι οποίες εντάσσονται σε 4 βασικούς άξονες θεωρίας και πράξης (Α. Ο χώρος, το πρόγραμμα λειτουργίας και το παιδί του νηπιαγωγείου, Β. Η ανάπτυξη δεξιοτήτων, μεθόδων και τεχνικών. Ο Σχεδιασμός και η εφαρμογή δραστηριότητας, Γ. Η εξοικείωση με γνωστικά αντικείμενα, Δ. Η ανάπτυξη της παιδαγωγικής στάσης απέναντι στα παιδιά της προσχολικής ηλικίας). Οι Θεματικές Ενότητες της Πρακτικής Κατάρτισης είναι οι εξής:

- I. Ο περιβάλλον χώρος, το πρόγραμμα λειτουργίας και το παιδί του νηπιαγωγείου.
- II. Τεχνικές επικοινωνίας και παρατήρησης.
- III. Σχεδιασμός και εφαρμογή δραστηριότητας στο νηπιαγωγείο.
- IV. Ανάπτυξη γνωστικών αντικειμένων στο νηπιαγωγείο.
- V. Σχεδιασμός, υλοποίηση και αξιολόγηση ημερήσιου προγράμματος.
- VI. Προσεγγίσεις των αναγκών ανάπτυξης του παιδιού και μαθησιακές όψεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- VII. Το σχέδιο εκπαιδευτικής δράσης και οι μικρές ομάδες στο νηπιαγωγείο.
- VIII. Δραστηριότητα μέσα στην Κοινότητα.
- IX. Σχεδιασμός, εφαρμογή και αξιολόγηση σχεδίου εκπαιδευτικής δράσης.
- X. Παιδαγωγική σχέση, στάση και αντιμετώπιση.
- XI. Οργάνωση και διοίκηση εκπαιδευτικών χώρων.
- XII. Οργάνωση σχολικής βιβλιοθήκης.

των επιστημονικών γνώσεων η μια δίπλα στην άλλη να μπορούν να συνθέσουν εικόνες ερμηνευτικές των κοινωνικών φαινομένων.

XIII. Κινητικό παιχνίδι.

Αντίστοιχη σημασία στο Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών δίνεται και στην ανάληψη *πτυχιακής εργασίας* από τους φοιτητές, προκειμένου αυτοί να γίνουν ικανοί να ασκηθούν στην επιστημονική έρευνα και στη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας. Η πτυχιακή εργασία εκπονείται ατομικά – σε περίπτωση συνεργασίας προσδιορίζεται σαφώς η συμβολή κάθε φοιτητή – και αποτελεί μιας περιορισμένης έκτασης βασική ή εφαρμοσμένη έρευνα, όπως αυτή ορίζεται στα πλαίσια των γνωστικών αντικειμένων που θεραπεύει το Τμήμα. Ωστόσο, η ανάληψη πτυχιακής εργασίας παραμένει προαιρετική, καθόσον θεωρούμε ότι μόνον οικειοθελώς θα μπορούσε να προχωρήσει κάποιος στη διεκπεραίωση ενός τέτοιου έργου. Στη σύνθεση του πτυχίου, η πτυχιακή εργασία ισοδυναμεί με εννέα (9) διδακτικές μονάδες και αντιστοιχεί σε τρία (3) κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα.

Από πλευράς διαδικασίας, τον Μάιο κάθε έτους, τα μέλη ΔΕΠ (και όσοι δικαιούνται επίβλεψης πτυχιακών εργασιών) καταθέτουν στη Γενική Συνέλευση (Γ.Σ.) του τμήματος κατ' ελάχιστο πέντε (5) θεματικές ενότητες του επιστημονικού τους ενδιαφέροντος και τις λοιπές προϋποθέσεις επίβλεψης, και μετά από την έγκριση της Γ.Σ. ενημερώνονται οι φοιτητές ώστε όσοι ενδιαφέρονται να προχωρήσουν στις απαραίτητες συνεννοήσεις με διδάσκοντες και Γραμματεία ώστε να καταρτιστεί ο κατάλογος των πτυχιακών εργασιών που εκπονούνται, να επικυρωθεί στην επόμενη Γ.Σ. η οποία και ορίζει το δεύτερο μέλος της εξεταστικής επιτροπής.

Η δημόσια παρουσίαση της πτυχιακής εργασίας ορίζεται αφού τα μέλη της διμελούς επιτροπής έχουν λάβει την ολοκληρωμένη εργασία κατ' ελάχιστο μια εβδομάδα πριν τη δημόσια παρουσίαση της, η οποία παρουσίαση προηγείται κατά τι της εξεταστικής Ιουνίου και Φεβρουαρίου και ακολουθεί κατά τι της εξεταστικής Σεπτεμβρίου.

Η πτυχιακή εργασία βαθμολογείται σε 10βαθμη κλίμακα με βάση το 5 και άριστα το 10, ο δε τελικός βαθμός της προκύπτει από τις βαθμολογίες των μελών της επιτροπής, γίνεται μέρος Πρακτικού που συντάσσεται μαζί με τυχόν παρατηρήσεις, και αντίγραφα της σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή κατατίθενται στη Γραμματεία του τμήματος και στη Βιβλιοθήκη της Σχολής.

Δεδομένων των νέων συνθηκών που προκύπτουν στην ελληνική και διεθνή πραγματικότητα, το Τμήμα έχει προχωρήσει στον ανασχεδιασμό του *προγράμματος διδασκαλίας των ξένων γλωσσών* στην κατεύθυνση μιας ποιοτικής αναβάθμισής του. Το πρόγραμμα αυτό έχει ως στόχους:

- A. Την προώθηση της πολυγλωσσίας.
- B. Την εξειδίκευση των γνώσεων στη γλώσσα που πιθανώς ήδη γνωρίζουν οι φοιτητές, εφόσον παρακολουθήσουν ένα εξάμηνο ξένης γλώσσας ειδικότητας, όπου βασιζόμενοι σε επιστημονικά κείμενα διαφορετικών ειδικοτήτων (παιδαγωγικά, γλωσσολογία, ψυχολογία, κ.ά.) εκτίθενται στην ορολογία των αντίστοιχων επιστημών.
- Γ. Την αύξηση της επικοινωνιακής ικανότητάς τους σε καθεμιά από τις τρεις γλώσσες που προσφέρονται (κατά το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009: Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά) με την ισότιμη καλλιέργεια των

τεσσάρων βασικών δεξιοτήτων (παραγωγής και κατανόησης προφορικού και γραπτού λόγου).

Δ. Την επίτευξη των γνώσεων στην ξένη γλώσσα σε επίπεδο B2 του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Ε. Την καλλιέργεια μέσα από τη γλωσσομάθεια του σεβασμού στη διαφορετικότητα και τη γλωσσική και πολιτισμική πολυμορφία.

Η διδασκαλία των ξένων γλωσσών οργανώνεται σε τέσσερα εξάμηνα σπουδών τα οποία χαρακτηρίζονται από το χαμηλότερο προς το ψηλότερο ως: επίπεδο α' (αρχαρίων), β' (ενδιάμεσο), γ' (προχωρημένων) και δ' (Ξένη Γλώσσα Ειδικότητας). Για να είναι δυνατή η λήψη πτυχίου από έναν φοιτητή, πρέπει προηγουμένως να έχει πιστοποιηθεί η επάρκεια των γνώσεών του σε μία ξένη γλώσσα στο καθένα από τα παραπάνω επίπεδα.

Οι νεοεισαγόμενοι φοιτητές που έχουν πιστοποιημένη γνώση ξένης γλώσσας σε επίπεδο B2 του Συμβουλίου της Ευρώπης (παλαιότερα Lower, Certificat, Delf 2ème Dégré, Mittelstufe) κατατάσσονται στο δ' επίπεδο και παρακολουθούν ξένη γλώσσα ειδικότητας δίχως να λάβουν μέρος στο κατατακτήριο τεστ. Η πιστοποίηση της γνώσης τους αποδεικνύεται με την επίδειξη του τίτλου σπουδών.

Η κατανομή των νεοεισαγόμενων φοιτητών χωρίς τίτλο σπουδών στα διαφορετικά επίπεδα πραγματοποιείται μέσω κατατακτικών εξετάσεων και συνέντευξης, οι οποίες διεξάγονται αμέσως μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας εγγραφών και αφού οι φοιτητές επιλέξουν τη γλώσσα που επιθυμούν να παρακολουθήσουν.

Η κατάταξη σε κάποιο επίπεδο συνεπάγεται την επάρκειά στα αμέσως κατώτερα επίπεδα. Οι φοιτητές οι οποίοι εισάγονται με μετεγγραφές ή κατατακτικές εξετάσεις ως πτυχιούχοι μπορούν να λάβουν μέρος στο κατατακτήριο τεστ του επόμενου ακαδημαϊκού έτους.

Η παρακολούθηση των μαθημάτων ξένης γλώσσας είναι υποχρεωτική. Ως ανώτατος αριθμός απουσιών ορίζονται οι τρεις απουσίες ανά εξάμηνο σπουδών.

Η επάρκεια των γνώσεων στη ξένη γλώσσα πιστοποιείται μέσα από ένα σύστημα αξιολόγησης που βασίζεται αφενός στην παρακολούθηση της ενεργούς παρουσίας και απόδοσης των φοιτητών κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, αφετέρου στα αποτελέσματα μιας τελικής εξέτασης ανά επίπεδο, η οποία πραγματοποιείται με την ολοκλήρωση κάθε κύκλου μαθημάτων, στο τέλος κάθε εξαμήνου και πριν από την έναρξη των κανονικών εξετάσεων Φεβρουαρίου και Ιουνίου.

Η βαθμολογία των φοιτητών στην ξένη γλώσσα δεν λαμβάνεται υπόψη στη διαμόρφωση του βαθμού πτυχίου, ούτε προβλέπεται αντιστοίχησή της με διδακτικές μονάδες. Τα τέσσερα επίπεδα διδασκαλίας ξένων γλωσσών, επομένως, δεν συσχετίζονται με το υπόλοιπο πρόγραμμα σπουδών, είτε ως υποχρεωτικά είτε ως κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα.

Ας σημειώσουμε τέλος, ότι στο πλαίσιο του προγράμματος ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης του Δ.Π.Θ., μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος, παρέχουν ανά εξάμηνο έναν ικανό αριθμό μαθημάτων. Η διαδικασία αυτή επιτρέπει την αμεσότερη επικοινωνία διδάσκοντος-διδασκομένων, σε μικρό χρόνο και με αποτελεσματικότερο τρόπο.

3.1.1. Αξιολόγηση της οργάνωσης και παρουσίασης των μαθημάτων από τους φοιτητές

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από την επεξεργασία των απαντήσεων των φοιτητών στις ερωτήσεις της δεύτερης ενότητας (Οργάνωση και παρουσίαση του μαθήματος) του «Ερωτηματολογίου προς τους φοιτητές για το μάθημα και τη διδασκαλία του». Αναλυτικά οι απαντήσεις τους εμφανίζονται στο Παράρτημα 3-B.

Η δεύτερη αυτή ενότητα του ερωτηματολογίου των φοιτητών περιείχε ερωτήσεις σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης του μαθήματος και περιείχε ερωτήσεις σχετικά με το αν οι φοιτητές ήταν ενημερωμένοι για τους στόχους του μαθήματος, τον τρόπο αξιολόγησης, τη σαφήνεια του περιεχομένου των μαθημάτων, την κατανόηση του κτλ.

Η εικόνα που προκύπτει με βάση τα περιγραφικά στοιχεία (απόλυτες και σχετικές συχνότητες στις επιμέρους ερωτήσεις) που προέκυψαν από την ανάλυση των απαντήσεων των φοιτητών θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι θετική αφού στο σύνολο των 10 ερωτήσεων της ενότητας κυριαρχούν οι απαντήσεις εκείνες που αντιστοιχούν σε «θετικές» και «πολύ θετικές» ενδείξεις σχετικά με το περιεχόμενο των ερωτήσεων.

Πιο συγκεκριμένα, διαπιστώνεται πως τόσο οι στόχοι του μαθήματος όσο και ο τρόπος αξιολόγησης του διατυπώθηκαν εγκαίρως στην αρχή του εξαμήνου. Θα λέγαμε λοιπόν ότι οι δύο από τους βασικούς όρους του «συμβολαίου» που συνάπτεται μεταξύ διδάσκοντος και διδασκόμενων είναι γνωστοί εξ αρχής και ο φοιτητής γνωρίζει και του είναι και κατανοητό τι έχει να διαχειριστεί στη διάρκεια των διδακτικών εβδομάδων που ακολουθούν και στις οποίες υλοποιείται η διδασκαλία του μαθήματος.

Έτσι, στην ερώτηση εάν «Στην αρχή του εξαμήνου παρουσιάστηκαν οι στόχοι του μαθήματος;» (ερώτηση 2.1), 95,2% των φοιτητών απάντησε καταφατικά. Αντίστοιχο περίπου ποσοστό (91,5%) δήλωσε ότι «Διατυπώθηκε εγκαίρως ο τρόπος αξιολόγησης της επίδοσής τους στο μάθημα» (ερωτ. 2.3). Τα στοιχεία αυτά κρίνονται ιδιαίτερος θετικά και σημαντικά υποδηλώνοντας και την κοινή γραμμή σε αυτά τα ζητήματα που υιοθετείται από το απόλυτο σχεδόν σύνολο των διδασκόντων. Επίσης, με βάση το αθροιστικό ποσοστό των απαντήσεων που δηλώνουν θετική ένδειξη (πολύ: 42,3%, πάρα πολύ: 12,0%), 54,3% των φοιτητών δήλωσαν ότι «Οι στόχοι του μαθήματος ήταν κατανοητοί στην αρχή του εξαμήνου» (ερωτ. 2.2), ενώ και το «Το περιεχόμενο του μαθήματος ήταν σαφές και κατανοητό» (ερωτ. 2.5) σε ποσοστό 59% των απαντήσεων που δηλώνουν θετική απάντηση («πολύ» και «πάρα πολύ»).

Όσον αφορά το υλικό που δόθηκε στα διάφορα μαθήματα, τα εκπαιδευτικά συγγράματα/βοηθήματα διαλέγονται από τους ίδιους τους διδάσκοντες ως επί το πλείστον με κριτήριο την καλύτερη παρουσίαση της διδασκόμενης ύλης. Κατά πόσον η επιλογή αυτή αξιολογείται θετικά από τους διδασκόμενους αποτιμήθηκε από την απάντηση 3 ερωτήσεων αυτής της ενότητας.

Η γενική κρίση των φοιτητών είναι θετική. Πιο συγκεκριμένα, 69,5% απάντησαν ότι τους «δόθηκε ενδεικτική βιβλιογραφία για το μάθημα» (ερωτ. 2.4) και 59,5% απάντησαν στη σχετική ερώτηση (ερωτ. 2.6) ότι «Το

εκπαιδευτικό υλικό που χορηγήθηκε (κύριο βιβλίο, σημειώσεις, πληροφορίες στην ιστοσελίδα του μαθήματος, κτλ.) ήταν επαρκές για να ανταποκριθούν στις ανάγκες του μαθήματος (γραπτές εργασίες, εξετάσεις)». Μόνο όσον αφορά την κατανόηση του κύριου βιβλίου (ερωτ. 2.7) φαίνεται ότι για έναν ανάλογο αριθμό φοιτητών το κύριο βιβλίο του μαθήματος δεν ήταν ιδιαίτερος κατανοητό. Έτσι, στην ερώτηση «Το κύριο βιβλίο (ή / και οι σημειώσεις) που χρησιμοποιήσατε ήταν κατανοητό (-τά);» ένα μεγάλο ποσοστό των φοιτητών (49,7%) δήλωσαν πως τους ήταν «πολύ» ή «πάρα πολύ» κατανοητό, ωστόσο το υπόλοιπο 50,3% δήλωσαν πως ήταν «μέτρια» (37,3%) ή ελάχιστα κατανοητό (λίγο: 10,4%, καθόλου: 2,7%). Η εικόνα προέρχεται από την συνολική αποτίμηση των 34 μαθημάτων.

Τη σχετική αυτή δυσκολία φαίνεται να την ξεπερνούν μέσα από την παρακολούθηση των μαθημάτων, για όσους βέβαια φοιτητές παρακολουθούσαν συστηματικά τα μαθήματα. Έτσι, στην ερώτηση (2.8) εάν «Η παρακολούθηση του μαθήματος σας βοήθησε στην κατανόησή του;» 76,5% των φοιτητών δήλωσαν πως τους βοήθησε «πολύ» ή «πάρα πολύ».

Οι δύο τελευταίες ερωτήσεις της ενότητας αυτής αφορούν μια γενικότερη αποτίμηση της χρησιμότητας αλλά και του ενδιαφέροντος που τους προκάλεσε για την επιστημονική περιοχή στην οποία ανήκει. Πιο συγκεκριμένα, στην ερώτηση (2.10) «Πόσο σημαντικό θεωρείτε το συγκεκριμένο μάθημα στο σύνολο των σπουδών σας;» 8 στους 10 φοιτητές (76,5%) εκτιμούν ότι τα μαθήματα που παρακολούθησαν, και αξιολόγησαν στην προκειμένη περίπτωση, ήταν «πολύ» και «πάρα πολύ» σημαντικά. Σε μια ακόμη ερώτηση ευρύτερου επιστημονικού ενδιαφέροντος, οι φοιτητές κλήθηκαν να απαντήσουν «Σε ποιο βαθμό το μάθημα αυτό [που αξιολόγησαν] σας προκάλεσε το ενδιαφέρον για την επιστημονική περιοχή στην οποία ανήκει;» (ερωτ. 2.9). Η εικόνα που προέκυψε είναι μικτή αφού για τους μισούς περίπου ερωτώμενους (50,4%) τους προκάλεσε «πολύ» ή «πάρα πολύ» (το ενδιαφέρον τους για την επιστημονική περιοχή στην οποία εντασσόταν το μάθημα ενώ για τους άλλους μισούς (49,6%) μέτρια ή ελάχιστα/καθόλου.

3.1.2. Απαντήσεις των διδασκόντων στα ερωτήματα σχετικά με το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών

Μετά από τη σύντομη περιγραφή του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος, προχωρούμε στην παρουσίαση των απόψεων των διδασκόντων σχετικά με αυτά (ανταπόκριση σε στόχους και απαιτήσεις, εξεταστικό σύστημα, διεθνή διάσταση, πρακτική άσκηση). Να σημειωθεί ότι από τα 14 μέλη ΔΕΠ που απάντησαν το «Ερωτηματολόγιο για τα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού» δεν απάντησαν όλοι στο σύνολο των ερωτήσεων, είτε επειδή δεν είχαν διαμορφωμένη άποψη για το εκάστοτε θέμα είτε επειδή δεν τους αφορούσε επιστημονικά, ερευνητικά και διδακτικά. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης των σχετικών δεδομένων παρατίθενται στους Πίνακες 1 και 2 του Παραρτήματος 3-Γ.

Με βάση λοιπόν τις απαντήσεις των μελών ΔΕΠ του Τ.Ε.Ε.Π.Η., το μεγαλύτερο ποσοστό (78,6%) θεωρεί ότι το Πρόγραμμα Προπτυχιακών

Σπουδών είναι από “αρκετά” έως “παρα πολύ” ικανοποιητικό όσον αφορά την επαγγελματική προετοιμασία και τις σχετικές προοπτικές των αποφοίτων του Τμήματος, ενώ μόλις το 7,1% των μελών που απάντησαν στη σχετική ερώτηση θεωρεί αυτό το Πρόγραμμα “μέτρια” ικανοποιητικό.

Ποσοστό περίπου 80% των διδασκόντων του Τμήματος χαρακτηρίζει τη διαδικασία αξιολόγησης των φοιτητών “παρα πολύ” διαφανή και το 64,3% εφαρμόζει στα μαθήματά του πολλαπλούς τρόπους αξιολόγησης των φοιτητών (π.χ. πρόοδος, τελική γραπτή εξέταση ή προφορική εξέταση, προσθετικές εργασίες, συμμετοχή στο μάθημα, μικροδιδασκαλίες κτλ). Ωστόσο, το 51,7% των διδασκόντων θεωρεί ότι οι φοιτητές μας πρέπει να βαθμολογούνται αυστηρότερα. Εξίσου υψηλά ποσοστά (44,8%) διατηρεί και η αντίθετη γνώμη.

Οι ερωτήσεις που αφορούν στην Πρακτική Άσκηση (βλ. Πίνακα 2 του Παραρτήματος 3-Γ) απαντήθηκαν από εκείνους που εμπλέκονται ως επόπτες (21,4%) ή/και ως διδάσκοντες (64,3%) στα συναφή σεμινάρια. Όσον αφορά τον κατά πόσο ικανοποιητικά κρίνονται τα αποτελέσματα των πρακτικών ασκήσεων, φαίνεται ότι αυτά δεν κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα με βάση τις εκτιμήσεις των μελών ΔΕΠ που απάντησαν. Πιο συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ποσοστό των διδασκόντων/εποπτών της Πρακτικής Άσκησης κρίνει ως “αρκετά” ικανοποιητικά τα αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης (50%) ενώ υπάρχει και ένα 7,1% των μελών ΔΕΠ που έκρινε ότι αυτά είναι “λίγο” ικανοποιητικά. Επίσης, κατά τη γνώμη τους, από “μέτρια” έως “αρκετά” επέτυχε την εξοικείωση των ασκούμενων φοιτητών με το περιβάλλον των νηπιαγωγείων (57,2%).

Αν και η πλειονότητα των διδασκόντων/εποπτών θεωρούν ότι έχουν μία “μέτρια” έως “αρκετά” στενή συνεργασία και επαφές με τους εκπαιδευτικούς που εμπλέκονται στην Πρακτική Άσκηση (50%, μόλις το 7,1% θεωρεί ότι είναι “παρα πολύ”), αναγνωρίζουν ότι η διασύνδεση του Τμήματος με σχετικούς κοινωνικούς και πολιτιστικούς φορείς στο πλαίσιο της Πρακτικής Άσκησης είναι “αρκετά” έως “παρα πολύ” ικανοποιητική (50%).

Γενικά, οι διδάσκοντες του Τμήματος θεωρούν ότι το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών είναι πολύ ικανοποιητικό, καθώς καλύπτει ένα μεγάλο φάσμα μαθημάτων καταλλήλων τόσο για τη θεωρητική όσο και την επαγγελματική κατάρτιση των φοιτητών, αν και κάποιο προβληματισμό μπορεί να δημιουργήσει η εκτίμηση των εμπλεκόμενων μελών ΔΕΠ στην πρακτική άσκηση των φοιτητών αφού στην πλειονότητα τους δηλώνουν “μέτρια” έως “αρκετά” ικανοποιημένοι για διάφορες πτυχές αυτής της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Πέρα από αυτό, η διαδικασία αξιολόγησης των φοιτητών θεωρείται διαφανής ενώ αξίζει να σημειωθεί η πολύ θετική εικόνα επιτυχίας των αποφοίτων του Τμήματος στην αγορά εργασίας όπως καταδεικνύεται και στην επόμενη ενότητα.

3.1.3. Υπάρχει αποτελεσματική διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής εξέλιξης των αποφοίτων;"

Η έρευνα αποφοίτων 1993-1997

Με αφορμή την επέτειο των 20 ετών από την ίδρυση και λειτουργία του Τμήματος (1988-2008), και με την ενεργό συμμετοχή μιας μικρής ομάδας προπτυχιακών φοιτητών του τμήματος, αποφασίστηκε κατά την περσινή ακαδ. χρονιά (2007-8) να διενεργηθεί μια έρευνα για την πορεία των αποφοίτων του τμήματος από ίδιους πόρους και χωρίς καμία άλλη εξωτερική χρηματοδότηση όπως συνέβη στην περίπτωση άλλων πανεπιστημιακών τμημάτων. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής με τίτλο «Φοιτητές και απόφοιτοι Τ.Ε.Ε.Π.Η: οι προσδοκίες τους και η επαγγελματική τους πορεία» παρουσιάστηκαν στο Συνέδριο για τα Εικοσάχρονα του Τμήματος «Κοινωνικές ανισότητες και εκπαίδευση» (28-30/3/2008).

Ο κύριος και βασικός στόχος της έρευνας ήταν να καταγραφεί η πορεία των πτυχιούχων του Τ.Ε.Ε.Π.Η. στον εργασιακό τομέα, που αποφοίτησαν μεταξύ των ετών 2000-2007, ως προς την συνέχιση των σπουδών τους ή την απορρόφηση τους από την αγορά εργασίας είτε από τον Δημόσιο είτε από τον Ιδιωτικό τομέα.

Αποφασίστηκε επίσης να μελετηθούν και οι λόγοι για τους οποίους οι πρωτοετείς (κατά το ακαδημαϊκό έτος διεξαγωγής της έρευνας) επέλεξαν το συγκεκριμένο τμήμα και οι προσδοκίες τους από αυτό, λόγω των αλλαγών στην κοινωνία και την εκπαίδευση (ανεργία, υπερβολική ζήτηση, υποχρεωτικός χαρακτήρας πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης).

Για την διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε ειδικά για τους σκοπούς της έρευνας αυτής -και στη βάση ελάχιστων παρεμφερών ερευνών- το οποίο, μέσω μιας σειράς 43 κλειστών και ανοικτών ερωτήσεων, οι οποίες αντλήθηκαν από τη σχετική βιβλιογραφία, στόχευε στην ανίχνευση των απόψεων των αποφοίτων (και πρωτοετών σε ορισμένες συγκρίσιμες παραμέτρους) σχετικά με την χρησιμότητα των σπουδών τους στην μελλοντική επαγγελματική τους αποκατάσταση, αλλά και στην καταγραφή των προτάσεων τους για εμπλουτισμό της υπάρχουσας δομής σπουδών που, κατά την γνώμη τους, θα βοηθούσαν στην περαιτέρω ενίσχυση των αποφοίτων σε θέματα που άπτονται της παιδαγωγικής-επαγγελματικής τους κατάρτισης και την αποτελεσματικότητά τους στην αγορά εργασίας. Το ερωτηματολόγιο για τους πρωτοετείς συμπεριλαμβάνει ορισμένες κοινές ερωτήσεις με αυτό των αποφοίτων, παρόλα αυτά είναι μικρότερου μεγέθους, καθώς εξαιρείται σε αυτή την ομάδα ο τομέας της εργασίας.

Η έρευνα διεξήχθη με τυχαία δειγματοληψία με τυχαία κλήρωση αριθμών από τον σχετικό κατάλογο μητρώου αποφοίτων και από ένα σύνολο 567 αποφοίτων. Προκειμένου η ερευνητική προσπάθεια να είναι αποτελεσματική και αποδοτική όσον αφορά τη συμμετοχή των αποφοίτων διενεργήθηκε σε δύο φάσεις: (α) Τηλεφωνική επικοινωνία κατά την οποία δόθηκαν εξηγήσεις για τους σκοπούς της έρευνας και επικυρώθηκαν τα στοιχεία επικοινωνίας

προκειμένου να διεξαχθεί η επόμενη φάση, (β) Ταχυδρομική αποστολή με επισυναπτόμενο απαντητικό φάκελο.

Τα αποτελέσματα της έρευνας μπορούν να θεωρηθούν αξιόπιστα, καθότι βασίστηκαν σε ένα ικανοποιητικό ποσοστό απαντήσεων επί του γενικού συνόλου του στόχου της έρευνας αφού απεστάλησαν 175 ερωτηματολόγια (31% του συνόλου των αποφοίτων), μέσα από μια εντελώς τυχαία δειγματοληπτική διαδικασία, και επιστράφηκαν 86 (49,2% ή 15,2% επί του συνόλου των αποφοίτων) συμπληρωμένα έντυπα, στα οποία βασίσθηκε η ανάλυση.

Η πλειονότητα των αποφοίτων που συμμετείχαν στην έρευνα γεννήθηκαν μεταξύ 1981-1985 (27-22 ετών κατά την έρευνα). Σε απόλυτο σχεδόν ποσοστό αποφοίτησαν από δημόσιο λύκειο, αλλά μόνο 3 σε ιδιωτικό (3,5%). Οι περισσότεροι προέρχονταν από την κεντρική Μακεδονία (42,2%) και από Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (32,5%), οι υπόλοιποι από άλλες περιοχές της Ελλάδος. Οκτώ στους 10 από αυτούς (78,6%) επέστρεψαν στον τόπο κατοικίας των γονέων τους, ενώ 2 στους 8 διαμένουν στον τόπο εργασίας τους.

Μεταξύ των διαφόρων ερωτημάτων που τέθηκαν, επιλέχθηκαν ορισμένα μόνο, τα οποία και παρουσιάστηκαν και στη διάρκεια του Συνεδρίου: Εκπαίδευση και Κοινωνικές Ανισότητες, όπως:

- Ποια σειρά προτίμησης κατείχε το τμήμα στις επιλογές των πρωτοετών και των αποφοίτων;
- Ποιοι παράγοντες τους επηρέασαν στην επιλογή τους;
- Ποιες οι προσδοκίες τους από το Τμήμα;

καθώς και ειδικά για τους πτυχιούχους:

- Σε ποιο βαθμό επιβεβαιώθηκαν οι προσδοκίες τους;
- Ποια είναι η επαγγελματική τους πορεία, ποιοι παράγοντες ήταν καθοριστικοί για την πρόσληψή τους και σε ποιο βαθμό είναι ικανοποιημένοι από την εργασία τους;
- Σε ποιους τομείς θεωρούν ότι χρειάζονται επιμόρφωση και ποια χαρακτηριστικά θεωρούν ότι πρέπει να διαθέτει κάποιος για να γίνει νηπιαγωγός;
- Πως αξιολογούν τις γνώσεις που απέκτησαν συνολικά από τις σπουδές τους και τι σπουδές θα επέλεγαν σήμερα αν είχαν ξανά την ευκαιρία;

Όσον αφορά τη «σειρά επιλογής τμήματος» διαπιστώθηκε ότι:

- Μεταξύ των πρωτοετών, το 14,6% είχαν ως πρώτη επιλογή το Τ.Ε.Ε.Π.Η., ως δεύτερη επιλογή είχαν το 27% (3 στους 10) και από 5η ως 10η επιλογή το 19,1% και 13,5% είναι από 11η και πάνω.

- Μεταξύ των αποφοίτων, το 9,8% είχαν ως πρώτη επιλογή το Τ.Ε.Ε.Π.Η., ως δεύτερη το 15,9%, από 5η ως 10η επιλογή το 20,7% και από 11η και πάνω το 35,4%.

Φαίνεται ότι οι πρωτοετείς επέλεξαν το τμήμα συνειδητά, ενώ για τους απόφοιτους αναδύεται μια αντίθετη εικόνα όπου διαφαίνεται ότι η επιλογή τους ήταν μάλλον συνέπεια του συστήματος των εξετάσεων.

Όσον αφορά τους παράγοντες οι οποίοι επηρέασαν την επιλογή τους, ειδικά για τους απόφοιτους ήταν κατά σειρά βαθμού υποδείξεων: η τοποθεσία, οι γονείς, ο κοινωνικός περίγυρος, τα Μ.Μ.Ε.. Στους πρωτοετείς η εικόνα ήταν κάπως διαφορετική αφού πρώτος παράγοντας αναδείχθηκε ο κοινωνικός περίγυρος και οι γονείς, ακολουθεί η τοποθεσία, έπειτα το σχολείο, οι φίλοι και τέλος τα Μ.Μ.Ε.. Με άλλα λόγια ελάχιστος είναι ο αντίκτυπος των Μ.Μ.Ε. και στις δύο ομάδες όσον αφορά την επιλογή του τμήματος. Η επιρροή των γονιών είναι σταθερά δεύτερη, η τοποθεσία διαφοροποιείται μεταξύ πτυχιούχων και πρωτοετών με ισχυρότερη επιρροή στους πρώτους.

Όσον αφορά τις προσδοκίες τους από τις σπουδές στο Τ.Ε.Ε.Π.Η., για τους πρωτοετείς ισχυρότερος παράγοντας όλων, με βάση τη μέση βαθμολογία της κλίμακας που χρησιμοποιήθηκε και μέσα από μια λίστα παραγόντων, είναι: οι νέες γνώσεις για την εκπ/κή πράξη, η ανάπτυξη δημιουργικής σκέψης, η ανάπτυξη κριτικής σκέψης, τα διδακτικά εργαλεία και η ανάπτυξη συνεργατικότητας, η αναγνώριση και σεβασμός της διαφορετικότητας, και τέλος, η αυτοπειθαρχία.

Για απόφοιτους, ισχυρότερος και σε αυτή την ομάδα είναι οι νέες γνώσεις για εκπαιδευτική πράξη, και ακολουθούν: τα διδακτικά εργαλεία, η ανάπτυξη δημιουργικής σκέψης, η ανάπτυξη κριτικής σκέψης, το επαγγελματικό ήθος η ανάπτυξη συνεργατικότητας, το θάρρος έκφρασης γνώμης και, τέλος, η αυτοπειθαρχία.

Ειδικά σε σχέση με τις προσδοκίες των αποφοίτων πριν και μετά την αποφοίτηση βρέθηκαν τα εξής όσον αφορά το τι τους προσέφερε το Τμήμα μετά την αποφοίτηση:

Ο σημαντικότερος παράγοντας είναι οι νέες γνώσεις για την εκπ/κή πράξη. Ακολουθούν η ικανότητα αυτοαξιολόγησης, η αναγνώριση και ο σεβασμός διαφορετικότητας, τα διδακτικά εργαλεία, η ανάπτυξη συνεργατικότητας, οι νέες γνώσεις για την ερμηνεία της κοινωνικής πραγματικότητας και η ανάπτυξη κριτικής σκέψης. Τελευταίο στοιχείο που ανέδειξαν είναι η αυτοπειθαρχία.

Όσον αφορά την εργασιακή τους κατάσταση από όσες απόφοιτους συμμετείχαν, δήλωσαν πως εργάζονται οι 70 (82,4%) τον τελευταίο μήνα κατά την περίοδο της έρευνας, και 15 (17,6%) δεν εργάζονται. Από αυτές που δεν εργάζονται ο μέσος χρόνος ανεργίας είναι 7,2 μήνες (εύρος= 1-29 μήνες). Από αυτές που εργάζονται ο μέσος χρόνος ήταν 18,1 μήνες (εύρος= 1-60 μήνες). Από τις εργαζόμενες, οι 50 (72,5%) δήλωσαν ότι είναι νηπιαγωγοί. Το 11,6% δήλωσαν υπάλληλοι σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και ένα ανάλογο ποσοστό εργάζονται σε υπηρεσίες – φορείς που σχετίζονται με εκπαίδευση και φύλαξη παιδιών (παιδικοί σταθμοί, κέντρα δημιουργικής απασχόλησης). Το 4,3% εργάζεται σε υπηρεσίες του Δημοσίου. Επίσης, όσον αφορά τον τομέα εργασίας τους, από αυτές που εργάζονται οι 35 δήλωσαν

ότι η εργασία τους ανήκει στο ευρύτερο δημόσιο τομέα (53%) και οι 31(47%) δήλωσαν τον ιδιωτικό τομέα. Ειδικά, από τις 50 οι οποίες εργάζονται ως νηπιαγωγοί, οι 17 (35,4%) εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα και οι 31 (64,6%) εργάζονται στον δημόσιο τομέα. Δηλαδή, οι 31 (36%) σε σύνολο 86 συμμετεχόντων στην έρευνα εργάζονται ως νηπιαγωγοί στον δημόσιο τομέα και 17 (19,8%) από 86 του δείγματος ως νηπιαγωγοί στον ιδιωτικό τομέα, ένας αριθμός που κρίνεται αρκετά ικανοποιητικός δεδομένου του μεγάλου αριθμού αποφοίτων ομοειδών τμημάτων και των λιγοστών θέσεων εργασίας.

Όσον αφορά τον βαθμό ικανοποίησης από την εργασία, από έναν αριθμό παραγόντων που επιλέχθηκαν για να διερευνήσουμε πόσο ικανοποιημένες είναι σε σχέση με την τωρινή τους εργασία (νηπιαγωγοί), το σημαντικότερο στοιχείο που συγκεντρώνει υψηλό βαθμό ικανοποίησης με βάση την δήλωσή τους ήταν οι «σχέσεις με συναδέλφους» και ακολουθούν: η ασφαλιστική κάλυψη, το περιβάλλον εργασίας, η επαγγελματική σταθερότητα, οι αποδοχές, και οι προοπτικές εξέλιξης. Επίσης, 34 (68%) από αυτές απάντησαν αρνητικά και 16 (32%) απάντησαν θετικά στο ερώτημα αν θα άλλαζαν την τωρινή τους εργασία.

Όσον αφορά τις προτάσεις τους για επιμόρφωση, ο πιο ισχυρός τομέας επιμόρφωσης σε 60,6% των προτάσεών τους είναι τα παιδαγωγικά ζητήματα και ακολουθούν τα ζητήματα διαχείρισης συμπεριφοράς παιδιών, ζητήματα επικοινωνίας και τα εργασιακά ζητήματα. Οι απαντήσεις αυτές δηλώνουν την περαιτέρω έμφαση που πρέπει να δοθεί στο πρόγραμμα σπουδών στην κατάρτιση επί ζητημάτων παιδαγωγικής και διδακτικής.

Ένα ακόμα στοιχείο που αξίζει να αναφερθεί είναι η αξιολόγηση των γνώσεων που αποκόμισαν συνολικά κατά την διάρκεια των σπουδών τους. Με βάση την ανάλυση, οι απόφοιτες του δείγματος δήλωσαν, κατά μέσο όρο, με βάση μια 5βαθμη κλίμακα, ότι οι γνώσεις που αποκόμισαν συνολικά υπήρξαν «πολύ ικανοποιητικές» (μ.ο.=4).

Τέλος, στο ερώτημα του εάν σήμερα τους δινόταν η ευκαιρία να επιλέξουν και πάλι τις σπουδές που θα έκαναν, οι 8 στις 10 από αυτές (N=64 ή 78%) θα επέλεγαν το ίδιο ακριβώς Τμήμα, δηλαδή το Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης. Ο σημαντικότερος λόγος που συνδέεται με αυτή τους την απόφαση, έχει να κάνει με το ίδιο το πρόγραμμα του τμήματος (38%) και ακολουθεί το γνωστικό αντικείμενο (20,3%).

Τα αποτελέσματα της έρευνας ελήφθησαν σοβαρά υπόψη από το Τμήμα και ήδη μέρος των προτάσεων αντανακλώνται και στο νέο πρόγραμμα πρακτικής κατάρτισης που εφαρμόζεται από το τρέχον ακαδημαϊκό έτος.

3.2. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

3.2.1. Κανονισμός του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών

Στο ΤΕΕΠΗ λειτούργησε από το 2003 έως το 2008 το Διατμηματικό Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «**Κοινωνικο-πολιτισμική εκπαίδευση και κατάρτιση εμπυχωτών**» σε συνεργασία με τα Τμήματα: *Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας* του

Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, και *Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού* του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Η Υπουργική Απόφαση εμφανίζεται στο Παράρτημα 3-Δ. Ο Εσωτερικός Κανονισμός λειτουργίας εμφανίζεται στο Παράρτημα 3-Ε. Το Πρόγραμμα Σπουδών εμφανίζεται στο Παράρτημα 3-ΣΤ.

Η φοίτηση ήταν διετής και κατά τη διάρκεια λειτουργίας του εισήχθησαν 67 φοιτητές συνολικά. Από αυτούς οι 9 δεν προσήλθαν να φοιτήσουν και 7 εγκατέλειψαν τις σπουδές τους (κυρίως λόγω διορισμού τους σε απομακρυσμένη από την Αλεξανδρούπολη περιοχή). Από τους υπόλοιπους 32 έχουν αποφοιτήσει (ποσοστό επιτυχίας: 91,4%), 3 απέτυχαν και 17 βρίσκονται στο στάδιο ολοκλήρωσης της διπλωματικής εργασίας τους δεδομένου ότι ο μέγιστος δυνατός χρόνος παραμονής τους στο ΔΔΠΜΣ εξαντλείται τον Ιανουάριο 2010 και 2011.

Πέρα από τη διεξαγωγή των μαθημάτων, σημαντικά θετικά στοιχεία του ΔΔΠΜΣ είναι:

Α. Οι συνεργασίες με φορείς της εκπαίδευσης παιδιών και ενηλίκων ή περιθάλψης παιδιών που αναπτύχθηκαν με την ευκαιρία της πραγματοποίησης της Μεταπτυχιακής πρακτικής άσκησης των φοιτητών (βλ. Παράρτημα 3-Ζ).

Β. Η διεξαγωγή δύο διημερίδων (βλ. Παράρτημα 3-Η).

Γ. Η έκδοση δύο συλλογικών τόμων, ενός με διπλωματικές εργασίες φοιτητών (υπό τη μορφή άρθρων) και ενός άλλου με προγράμματα εμπύχωσης που οι φοιτητές σχεδίασαν και εφάρμοσαν ως πρακτική άσκηση τους (βλ. Παράρτημα 3-Θ).

Η λειτουργία του ΔΔΠΜΣ αποτιμάται στο σύνολό της ως θετική. Οι δυσκολίες αφορούν κυρίως τη δυνατότητα των φοιτητών να βρίσκονται στην Αλεξανδρούπολη. Η υποχρεωτική φοίτηση οδηγεί αρκετούς στο να αδυνατούν να θέσουν υποψηφιότητα και αρκετούς από τους επιτυχόντες στις εισαγωγικές εξετάσεις να μην προσέρχονται τελικά ή να εγκαταλείπουν τις σπουδές τους (ποσοστό περίπου 21% των επιτυχόντων).

3.2.2. Απαντήσεις των διδασκόντων στα ερωτήματα σχετικά με το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Στις ερωτήσεις που τέθηκαν στους διδάσκοντες του Τμήματος σχετικά με το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών απάντησε το 78,6% αυτών που συμμετείχαν στην έρευνα αξιολόγησης. Τούτο οφείλεται στο ότι δεν εμπλέκονται ως διδάσκοντες όλα τα μέλη ΔΕΠ στο Π.Μ.Σ., με αποτέλεσμα να αγνοούν σε μεγάλο βαθμό τη λειτουργία του και γι' αυτό δεν είναι σε θέση να το αξιολογήσουν. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης των σχετικών δεδομένων παρατίθενται στον Πίνακα 3 του Παραρτήματος 3-Γ.

Η πλειονότητα των μελών ΔΕΠ κρίνουν ότι το Π.Μ.Σ. ανταποκρίνεται "αρκετά" (57,1%) έως "πάρα πολύ" (14,3%) τόσο στους στόχους του Τμήματος όσο και στις ανάγκες της κοινωνίας: "αρκετά" (35,7%), "πάρα πολύ" (35,7%).

Όσον αφορά τις διαδικασίες αξιολόγησης και αναθεώρησης του Π.Μ.Σ. φαίνεται ότι οι απόψεις των μελών ΔΕΠ διαμοιράζονται περίπου εξίσου σε

τρεις ομάδες: "μέτρια" επαρκείς θεωρεί τις διαδικασίες αυτές το 21,4% των μελών Δ.Ε.Π., ενώ ένα ίσο ποσοστό (21,4%) τις θεωρεί "αρκετά" επαρκείς. Τέλος, ένα κάπως μεγαλύτερο ποσοστό (35,7%) τις θεωρεί "πάρα πολύ" επαρκείς. Ας επισημανθεί ότι στο ίδιο διάστημα με την έρευνα αξιολόγησης διεξάγονταν συναντήσεις και συζητήσεις για την αναθεώρηση του Π.Μ.Σ.

Θετικό είναι το στοιχείο ότι η πλειονότητα (57,2%) όσων έχουν διδάξει στο Π.Μ.Σ. θεωρούν ότι η μεταξύ τους συνεργασία είναι από "αρκετά" έως "πάρα πολύ" ικανοποιητική, αν και ένα αξιοσημείωτο ποσοστό των μελών ΔΕΠ (21,4%) εκτιμά πώς είναι "λίγο" ή "μέτρια" ικανοποιητική.

Η συντριπτική πλειονότητα όσων έχουν έως τώρα διδάξει στο Π.Μ.Σ. εφαρμόζει σε μεγάλο ποσοστό (64,3%) πολλαπλούς (σε είδος και χρόνο) τρόπους αξιολόγησης των μεταπτυχιακών φοιτητών. Η πλειονότητα των διδασκόντων στο Π.Μ.Σ. έχει την άποψη ότι οι διαδικασίες επιλογής των μεταπτυχιακών φοιτητών, αξιολόγησής τους, καθώς και η διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της διπλωματικής μεταπτυχιακής εργασίας είναι "αρκετά" έως "πάρα πολύ" διαφανείς. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις οι σχετικές συχνότητες που υποστηρίζουν την άποψη αυτή κυμαίνονται από το 71,4% έως το 78,6% του συνολικού αριθμού των διδασκόντων στο Τμήμα.

Γενικά, το Π.Μ.Σ. θεωρείται πολύ ικανοποιητικό από τους διδάσκοντες του Τμήματος. Πολύ θετικό στοιχείο είναι το μεγάλο ενδιαφέρον των υποψηφίων φοιτητών για το Πρόγραμμα, καθώς οι θεματικές που διδάσκονται σε αυτό άπτονται των θεωρητικών και επαγγελματικών ενδιαφερόντων τους.

3.2.3 Απαντήσεις των διδασκόντων στα ερωτήματα σχετικά με τις Διδακτορικές Διατριβές

Στις ερωτήσεις που τέθηκαν στους διδάσκοντες του Τμήματος σχετικά με τις Διδακτορικές Διατριβές απάντησε το 42,9% των μελών ΔΕΠ που απάντησαν το ερωτηματολόγιο. Τούτο οφείλεται στο ότι (α) δεν έχει αναπτυχθεί οργανωμένο Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών στο Τμήμα και (β) ένας μικρός μόνο αριθμός μελών ΔΕΠ εμπλέκεται με την εποπτεία διδακτορικών διατριβών και γι' αυτό δεν είναι σε θέση να το αξιολογήσουν. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης των σχετικών δεδομένων παρατίθενται στον Πίνακα 4 του Παραρτήματος 3-Γ.

Από τους διδάσκοντες που εμπλέκονται με την εποπτεία διδακτορικής διατριβής, όσον αφορά την παροχή κάποιων κινήτρων στους υποψήφιους διδάκτορες για τη συμμετοχή τους σε συνέδρια και άλλες επιστημονικές δραστηριότητες, 21,4% από αυτούς δήλωσε ότι αυτό γίνεται "αρκετά" και άλλο ένα αντίστοιχο ποσοστό "πάρα πολύ".

Επίσης, θετικό είναι το εύρημα ότι η πλειονότητα των διδασκόντων που απάντησαν σε σχετική ερώτηση έχει την άποψη ότι η διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της διδακτορικής διατριβής είναι "αρκετά" έως "πάρα πολύ" διαφανής (42,8%) και σε ίδιο ποσοστό θεωρούν ότι τηρούνται οι προβλεπόμενες διαδικασίες παρακολούθησης διδακτορικών διατριβών.

Τέλος, το 35,7% των μελών που απάντησαν δήλωσε ότι οι διδακτορικές διατριβές σχετίζονται "αρκετά" έως "πάρα πολύ" με τη φυσιογνωμία του τμήματος, στοιχείο το οποίο θα πρέπει μάλλον να ενισχυθεί.

Το ΤΕΕΠΗ δεν έχει δώσει μέχρι τώρα μεγάλη σημασία στο θέμα της εισαγωγής υποψηφίων διδασκόντων από τους ίδιους τους αποφοίτους του. Επίσης ο μικρός αριθμός καθηγητών υψηλών βαθμίδων παράλληλα με την σημαντική παρουσία χαμηλών βαθμίδων απορρόφησε την ενέργειά τους στην κατεύθυνση της εξέλιξής τους. Με τη συνεχή αύξηση των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος και με το ευρύ φάσμα γνωστικών περιοχών που οι διδάσκοντες του Τμήματος θεραπεύουν, πιστεύεται ότι θα υπάρξουν οι δυνατότητες για την ένταξη στο Τμήμα μεγαλύτερου αριθμού υποψηφίων διδασκόντων και μάλιστα από τους ίδιους τους αποφοίτους του. Μάλιστα το γεγονός ότι σήμερα στο Τμήμα υποστηρίζεται μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών με παιδαγωγική κατεύθυνση συνηγορεί υπέρ αυτής της προσδοκίας. Κύρια, ωστόσο, μέριμνα του Τμήματος θα πρέπει να είναι η διασφάλιση της υψηλής στάθμης της έρευνας των υποψηφίων διδασκόντων και δευτερευόντως η αύξηση του αριθμού τους.

3.3. Πρόγραμμα Πρακτικής Κατάρτισης

Το Πρόγραμμα Πρακτικής Κατάρτισης (βλ. Παράρτημα 3-Ι) έχει τεθεί σε εφαρμογή στο Τ.Ε.Ε.Π.Η. (πρώην Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών) από το ακαδημαϊκό έτος 1992-93 και εγγράφεται σ' ένα γενικότερο πλαίσιο θεωρήσεων και επιλογών για τις σπουδές (εκπαίδευση/κατάρτιση) των μελλοντικών εκπαιδευτικών.

Το *πρώτο* στοιχείο του γενικότερου αυτού πλαισίου είναι ότι οι σπουδές των εκπαιδευτικών οφείλουν να εξυπηρετούν έναν διπλό σκοπό: επιστημονικό και επαγγελματικό.

Το *δεύτερο* στοιχείο σχετίζεται με τον ονομαζόμενο «επαγγελματισμό» του εκπαιδευτικού με την έννοια της βελτίωσης των ικανοτήτων, της οργάνωσης των γνώσεων πάνω στις οποίες στηρίζεται η άσκηση μιας δραστηριότητας και της άρνησης κάθε μορφής ερασιτεχνισμού. Αυτή η επαγγελματοποίηση του έργου του εκπαιδευτικού σημαίνει, για το πανεπιστήμιο, στέρεα επιστημονική κατάρτιση και ερευνητική κατεύθυνση σε συσχετισμό με την εκπαιδευτική πράξη. Η επιστημονική κατάρτιση και η ερευνητική κατεύθυνση εξασφαλίζονται μέσα από τα μαθήματα του Προγράμματος των Προπτυχιακών Σπουδών. Παράλληλα με αυτό, οργανώθηκε ένα δεύτερο πρόγραμμα, τριετούς διάρκειας, το οποίο παρέχει ένα πλαίσιο κατάρτισης και άσκησης όλων των απαιτούμενων δεξιοτήτων.

Το ΠΠΚ στη διάρκεια της εφαρμογής του αξιολογείται και υπόκειται σε διαρκείς τροποποιήσεις – βελτιώσεις.

Η παρακολούθηση του ΠΠΚ από τον φοιτητή είναι υποχρεωτική και το χρονικό εύρος του προγράμματος είναι από το 3^ο εξάμηνο έως το 4^ο έτος. Για τη διασφάλιση της ποιότητας της πρακτικής άσκησης οι φοιτητές αξιολογούνται με γραπτή πρόοδο πριν από τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Οι φοιτητές μέχρι το ακαδ. Έτος 2003- 04 πραγματοποιούσαν πρακτική άσκηση μιας εβδομάδας στο 6^ο εξάμηνο ενώ στο 4^ο έτος η πρακτική τους άσκηση είχε διάρκεια ενός μήνα. Από το ακαδ. Έτος 2004-05 πραγματοποιούν πρόγραμμα μιας εβδομάδας στο 6^ο εξάμηνο και δύο

εβδομάδων στο 4^ο έτος εξ αιτίας της μεγάλης αύξησης του αριθμού των φοιτητών και της ταυτόχρονης μείωσης του απαιτούμενου προσωπικού υποστήριξης του ΠΠΚ.

Το ΠΠΚ λειτούργησε από το ακαδ. έτος 1995 - 1996 μέχρι το 1998- 1999 ενταγμένο σε ΕΠΕΑΕΚ.

Στο ΤΕΕΠΗ, επίσης, καταρτίζεται ειδικό ΠΠΚ για το πρόγραμμα εξομοίωσης (Παράρτημα 3-ΙΒ).

3.4. Πρόγραμμα Εξομοίωσης Τίτλων Σπουδών Παιδαγωγικών Ακαδημιών

Στο Τμήμα λειτουργεί από το έτος 1995-1996 Πρόγραμμα Εξομοίωσης τίτλων σπουδών των παλαιών σχολών νηπιαγωγών, διάρκειας 2 ή 4 εξαμήνων στο οποίο έχουν εγγραφεί 80 περίπου εκπαιδευτικοί των νομών Έβρου, Ροδόπης, Ξάνθης και Καβάλας από τους οποίους έχουν αποφοιτήσει 43. Το Πρόγραμμα εκτός από τα θεωρητικά μαθήματα που είναι επιλεγμένα με τρόπο που να οδηγούν τους εκπαιδευόμενους στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων σε νέες γνωστικές περιοχές, περιλαμβάνει και Πρακτική Κατάρτιση, στη διάρκεια της οποίας οι εκπαιδευόμενοι παρακολουθούν σεμινάρια και υλοποιούν εκπαιδευτικά προγράμματα βασισμένα στις σύγχρονες τάσεις της Διδακτικής.

Οι Νηπιαγωγοί, απόφοιτοι Παιδαγωγικών Ακαδημιών, που επιθυμούν να παρακολουθήσουν αυτό το Πρόγραμμα (Παράρτημα 3-ΙΑ), υποβάλλουν την αίτησή τους στην Γραμματεία του Τμήματος στις προθεσμίες που καθορίζονται κάθε χρόνο και κατατάσσονται ανάλογα με τα έτη προϋπηρεσίας τους σε ένα από τα δύο προγράμματα που υπάρχουν: δύο (2) ή τεσσάρων (4) εξαμήνων. Παρακολουθούν μαζί με τους προπτυχιακούς φοιτητές του Τ.Ε.Ε.Π.Η. τα υποχρεωτικά ή και τα κατ' επιλογήν μαθήματα που ακολουθούν κατά είδος προγράμματος, καθώς και ορισμένα από τα σεμινάρια και εργαστήρια του Προγράμματος Πρακτικής Κατάρτισης (Παράρτημα 3-ΙΒ) του Τμήματος και υλοποιούν, με την εποπτεία μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος, Σχέδια Εκπαιδευτικής Δράσης διάρκειας 2 εβδομάδων είτε στο Νηπιαγωγείο στο οποίο εργάζονται είτε σε άλλο χώρο εκπαίδευσης παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Παράλληλα με το παραπάνω πρόγραμμα το Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης για την Προσχολική Ηλικία (Τ.Ε.Ε.Π.Η) του Δ.Π.Θ έχει ήδη υλοποιήσει το «Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα για την Ακαδημαϊκή και Επαγγελματική αναβάθμιση Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (νηπιαγωγοί) στην περιοχή ευθύνης του (Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης) στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ. Το Πρόγραμμα αυτό, κατηγορίας 10 μαθημάτων, υλοποιήθηκε σε δύο Τμήματα (1 στη Δράμα και 1 στην Καβάλα) κατά το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001 και το παρακολούθησαν συνολικά 57 Νηπιαγωγοί. Το πρόγραμμα αυτό συνεχίστηκε το 2002-2005 και εντάχθηκε στην κατηγορία πράξεων 2.1.1.ε «Εκπαιδευτικά προγράμματα για την ακαδημαϊκή και επαγγελματική αναβάθμιση εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης – εξομοίωση» . Εκπαίδευσε με δύο Τμήματα : ένα στην Δράμα και ένα την Καβάλα,

συνολικά 62 εκπαιδευτικούς προσχολικής ηλικίας (νηπιαγωγούς), οι οποίοι ολοκλήρωσαν με επιτυχία την κατηγορία των 20 μαθημάτων.

Η αξιολόγηση του Προγράμματος κατά την 2^η φάση (2002-05) κατέληξε σε παρακάτω συμπεράσματα (απόσπασμα από την κατατεθείσα έκθεση αξιολόγησης):

A) Το πρόγραμμα ως μορφωτική και ως διδακτική διαδικασία υλοποίησε τους στόχους του, δεδομένου ότι η αποδοχή αυτών των πλευρών κυμάνθηκε σε υψηλά επίπεδα θετικών κρίσεων. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται όχι μόνον από τις απαντήσεις στις συγκεκριμένες ερωτήσεις αλλά και από το συνδυασμό των απαντήσεων σε όλο το ερωτηματολόγιο, καθώς και από τις γραπτές παρατηρήσεις που σημείωσε ένας μικρός αριθμός εκπαιδευτικών. Ωστόσο διαφαίνεται μια τάση να αξιολογείται θετικότερα το πρόγραμμα ως επιστημονική διαδικασία και ως διαδικασία που συμβάλλει στην πληρέστερη κατανόηση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας παρά ως διαδικασία απόκτησης διδακτικών δεξιοτήτων.

B) Η οργάνωση του προγράμματος και κυρίως το ωράριο και η εντατικοποίησή του σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους φαίνεται να επηρέασε τη μέγιστη θετική πρόσληψή του από τους εκπαιδευτικούς και αποτέλεσε συχνά πηγή δυσαρεσκειών και αρνητικών συναισθημάτων. Έτσι αν και κατά την αξιολόγηση των μαθημάτων δεν συνδέθηκαν αυτές οι δυσαρέσκειες με το ενδιαφέρον που προκάλεσαν τα περιεχόμενα των μαθημάτων στην πλειοψηφία των θεματικών ενοτήτων ωστόσο η χρησιμοποίηση εξωτερικών συνεργατών - επιστημόνων μάλλον επηρέασε αρνητικά την ικανοποίηση των προσδοκιών από ορισμένες θεματικές ενότητες πάντα στην κατεύθυνση της χρησιμότητας κάποιων αντικειμένων στην εκπαιδευτική πρακτική της προσχολικής ηλικίας (π.χ. εφαρμοσμένα μαθηματικά, πληροφορική, μέθοδοι έρευνας).

Γ) Οι όποιες τάσεις επιφυλακτικότητας εκφράστηκαν κατά την αξιολόγηση των μαθημάτων ως εκπαιδευτική και διδακτική διαδικασία φαίνεται να μην έχουν επηρεαστεί μόνον από το κατά πόσον θεωρούν χρήσιμο ή όχι ένα μάθημα ή μια ενότητα μαθημάτων ή το κατά πόσο ένα μάθημα συνδέεται με την εκπαιδευτική πράξη και άρα καλύπτει τις προσδοκίες τους αλλά και από την προσωπικότητα των διδασκόντων και την ικανότητα τους να κερδίσουν το ακροατήριο τους στο πνεύμα μιας συνεργατικής μάθησης, όταν μάλιστα αυτή συμβαίνει σε ενήλικες που υπηρετούν αρκετά χρόνια την εκπαίδευση.

Δ) Ως προς την υπόθεση των προσδοκιών στο πλαίσιο «δώστε μας διδακτικά εργαλεία» (βλέπε παραγρ. 3.1.) φαίνεται να μην ισχύει. Οι απαντήσεις και οι βαθμοί ικανοποίησης δείχνουν ότι θεωρούν σημαντικό τον ακαδημαϊκό χαρακτήρα της γνώσης. Μάλιστα το αίτημα για συμμετοχή και σύνδεση με την επιστημονική ζωή του Τμήματος υποδηλώνει μια επιθυμία αναβάθμισης του ίδιου του εκπαιδευτικού ρόλου του «δασκάλου» στην προσχολική ηλικία.

Ε) Η κατεύθυνση από την ομάδα έργου του προγράμματος για αξιοποίηση των εργασιών ως μέσων αξιολόγησης των γνώσεων που απέκτησαν από τα διάφορα γνωστικά αντικείμενα φαίνεται να λειτούργησε θετικά στην

αποσυμπίεση του άγχους που διακρίνει συνήθως τη ψυχολογία των εκπαιδευόμενων και γι' αυτό οι τρόποι αξιολόγησης-εξετάσεις δεν αποτέλεσαν πηγή δυσαρεσκειών.

ΣΤ) Οι προτάσεις που προέκυψαν έμμεσα ή και σε ορισμένες περιπτώσεις άμεσα μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα:

- Συνέχιση της εκπαίδευσης τους μέσα από το θεσμικό πλαίσιο των επιμορφώσεων. Η μορφωτική εμπειρία τους από το πρόγραμμα υπήρξε θετική.
- Σύνδεση με την επιστημονική ζωή του τμήματος (οργάνωση διαλέξεων, σεμιναρίων κλπ)
- Σεβασμός του ωραρίου τους ως εκπαιδευόμενοι- ενήλικες
- Περισσότερο χρόνο στην διδασκαλία και αφομοίωση νέων γνωστικών περιοχών (αποφυγή συμπύκνωσης στα εξάμηνα)
- Καλύτερη αλληλουχία στο χρόνο και συνεργασία μεταξύ των διαφορετικών γνωστικών περιοχών. Προσεκτικότερη επιλογή μαθημάτων που να μπορούν να συνεργαστούν μεταξύ τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Διδακτικό έργο

4.1. Αξιολόγηση των φοιτητών για τη διδασκαλία του μαθήματος και των διδασκόντων

Η αξιολόγηση προέκυψε από την στατιστική επεξεργασία των απαντήσεων των φοιτητών στις ερωτήσεις της ενότητας 4, 5, και 6 του ερωτηματολογίου των φοιτητών. Υπήρξε η πρόβλεψη να μην υπάρχει καμία ερώτηση που να αφορά τη «γενική αξιολόγηση του διδάσκοντα» αφού κάτι τέτοιο προσκρούει σε μια αντικειμενική αποτίμηση της αποτελεσματικότητας. Αντ' αυτής η αποτίμηση της αποτελεσματικότητας έγινε με τη χρήση ερωτήσεων που αφορούσαν σε ειδικά στοιχεία τόσο της διδασκαλίας του μαθήματος (ενότητα 4) όσο και του διδάσκοντα (ενότητα 5), ενώ στην περίπτωση που υπήρχε επικουρικό προσωπικό χρησιμοποιήθηκε και η μία ερώτηση της ενότητας 6. Συνολικά τα στατιστικά των απαντήσεων στις ερωτήσεις της συγκεκριμένης ενότητας εμφανίζονται στο Παράρτημα 3-B.

Όσον αφορά τη «διδασκαλία του μαθήματος» διαπιστώθηκε ότι η συνολική εικόνα που έχουν οι φοιτητές για την διδακτική διαδικασία είναι σε γενικές γραμμές ικανοποιητική. Στην πρώτη από τις ερωτήσεις της συγκεκριμένης ενότητας 9 στους 10 φοιτητές δήλωσαν ότι ο «διδάσκοντας ανταποκρινόταν στις ερωτήσεις των φοιτητών κατά τη διάρκεια του μαθήματος» (ερωτ. 4.1) «πολύ» ή «πάρα πολύ» (συνολικά 89,5%). Στο ίδιο περίπου βαθμό («ενθάρρυνε τους φοιτητές να διατυπώνουν απορίες και ερωτήσεις» (ερωτ. 4.2), αφού 84,9% απάντησαν «πολύ» (40,1%) και «πάρα πολύ» (44,8%). Στην τελευταία ερώτηση της ενότητας αυτής οι φοιτητές ερωτήθηκαν εάν «Αξιοποιούνταν ασκήσεις, παραδείγματα, εποπτικό υλικό κατά τη διάρκεια του μαθήματος». 75,3% απάντησαν ότι αυτό συνεβαίνανε «πολύ» ή «πάρα πολύ».

Η ίδια θετική εικόνα αναδεικνύεται και από την ανάλυση των απαντήσεων της αμέσως επόμενης ενότητας ερωτήσεων που αφορούσαν τον διδάσκοντα. Στις 4 ερωτήσεις της ενότητας αυτής τα αθροιστικά ποσοστά των επιλογών «πολύ» και «πάρα πολύ», οι οποίες υποδεικνύουν θετικές απαντήσεις στα επιμέρους ερωτήματα κυμάνθηκε από 65% έως 83%. Πιο συγκεκριμένα:

Στην ερώτηση «Τα μαθήματα ήταν καλά προετοιμασμένα, οργανωμένα» (ερωτ. 5.1), το συνολικό ποσοστό των θετικών απαντήσεων έφτασε το 83%. Το μικρότερο συνολικό ποσοστό θετικών απαντήσεων συγκέντρωσε η αμέσως επόμενη ερώτηση που αφορούσε εάν «Ο διδάσκων σας διέγειρε το ενδιαφέρον για το αντικείμενο του μαθήματος» (ερωτ. 5.2). Εδώ οι επιλογές «πολύ» και «πάρα πολύ» συγκέντρωσαν ποσοστό 65% ενώ άλλο ένα 25,6% των φοιτητών δήλωσε ότι αυτό επιτεύχθηκε σε «μέτριο» βαθμό. Η ένδειξη αυτή αν και κινείται σε ικανοποιητικά επίπεδα παρόλαυτά υποδεικνύει πως υπάρχει περιθώριο περαιτέρω βελτίωσης των διδασκόντων στον συγκεκριμένο τομέα.

Οι δύο επόμενες ερωτήσεις αφορούν στη συνέπεια των διδασκόντων όσον αφορά τις υποχρεώσεις τους και την υποστήριξη που παρείχαν. Πιο συγκεκριμένα, στην ερώτηση 5.3 οι φοιτητές ρωτήθηκαν εάν «Ο διδάσκων

ήταν συνεπής στις υποχρεώσεις του (παρουσία στα μαθήματα, έγκαιρη διόρθωση εργασιών ή ασκήσεων, ώρες συνεργασίας με τους φοιτητές)». 79,7% απάντησαν ότι πράγματι ήταν «πολύ» ή «πάρα πολύ» ενώ παρείχε υποστήριξη όταν συναντούσαν δυσκολίες και γενικά ήταν προσιτός στους φοιτητές (ερωτ. 5.4) στο βαθμό σε ποσοστό 80,7%.

Στην μόνη ερώτηση της 6^{ης} ενότητας που αφορούσε το Επικουρικό προσωπικό, απάντησαν 361 φοιτητές, κάτι το οποίο δικαιολογείται από τις διδακτικές ιδιαιτερότητες και συνθήκες ορισμένων μόνο μαθημάτων όπου υπάρχει αυτή η δυνατότητα. Έτσι στην ερώτηση (6.1) «Σε περίπτωση που υπήρχε επικουρικό προσωπικό, πώς κρίνετε τη συμβολή του στην καλύτερη κατανόηση της ύλης του μαθήματος», αν και 39,4% απάντησαν θετικά («πολύ», «πάρα πολύ»), ωστόσο δεσπόζουσα τιμή στη συγκεκριμένη ερώτηση ήταν η απάντηση «μέτρια» (41,3%) ενώ και άλλο ένα 19,3% έδωσαν αρνητικής ένδειξης απαντήσεις («λίγο» ή «μη ικανοποιητική»).

Μια τελευταία ενότητα ερωτήσεων που επεξεργαστήκαμε στο πλαίσιο σύνταξης της παρούσης έκθεσης ήταν εκείνη που αφορούσε την «Διαθέσιμη υποστήριξη – υποδομή από το Τμήμα» (ενότητα 7). Η συγκεκριμένη ενότητα αποτελείται από 6 ερωτήσεις οι οποίες διερεύνησαν το βαθμό ικανοποίησης των φοιτητών σχετικά με το χρόνο παράδοσης των βιβλίων, την υποστήριξη από την βιβλιοθήκη, τους χώρους διεξαγωγής μαθημάτων και τους εξοπλισμούς για τη διδασκαλία των μαθημάτων. Πιο συγκεκριμένα:

Στην πρώτη ερώτηση της ενότητας (7.1) οι φοιτητές ερωτήθηκαν για το «Πόσο ικανοποιητικό βρίσκετε το χρονικό διάστημα στο οποίο χορηγήθηκαν τα εκπαιδευτικά βοηθήματα (σύγγραμμα, πρόσθετη βιβλιογραφία)». Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν τα γνωστά προβλήματα καθυστέρησης αποστολής των βιβλίων λόγω των διαφόρων γραφειοκρατικών διαδικασιών που μεσολαβούν έως την διανομή τους στους φοιτητές. Πράγματι, 7 στους 10 (71,6%) δήλωσαν από «μέτρια» έως «μη ικανοποιητικό» το χρονικό αυτό διάστημα στο οποίο λαμβάνουν τα συγγράμματα. Επιπλέον, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ούτε βοήθεια μπορούν να πάρουν από το υπάρχον υλικό της Βιβλιοθήκης αφού 83,2% αυτών δήλωσαν ότι είναι το διαθέσιμο υλικό είναι μέτρια έως διόλου ικανοποιητικό (ερωτ. 7.2).

Μία ακόμα ερώτηση (7.3) για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης ανέδειξε πως οι μισοί φοιτητές (49,9%) τους έχει προβληματίσει η λειτουργία της αφού δήλωσαν «λίγο» ή «μη ικανοποιημένοι» από την παροχή διευκολύνσεων από την βιβλιοθήκη. [Πόσο η βιβλιοθήκη σας παρείχε διευκολύνσεις (χώρος μελέτης, αναζήτηση βιβλιογραφικών πηγών, ώρες λειτουργίας);»]

Οι τρεις επόμενες ερωτήσεις αφορούσαν την εκτίμηση των φοιτητών για την επάρκεια του χώρου και του διαθέσιμου εξοπλισμού για τη διδασκαλία των μαθημάτων. Όσον αφορά το «Πόσο ικανοποιητικός ήταν ο χώρος (η αίθουσα) διεξαγωγής του μαθήματος;» (ερωτ. 7.4) τα ποσοστά είναι κάπως μοιρασμένα μεταξύ της αρνητικής, μέτριας, και θετικής ένδειξης, με υψηλότερη συγκέντρωση στην υπόδειξη του «μέτρια ικανοποιητική». Η ίδια εικόνα ελήφθη και από την ανάλυση των απαντήσεων στην ερώτηση που αφορούσε «Πόσο ικανοποιητικός ήταν ο διαθέσιμος εξοπλισμός της αίθουσας διδασκαλίας» (ερωτ. 7.5). Τέλος, από όσους απάντησαν στην τελευταία ερώτηση (7.6) σχετικά με το «Πόσο επαρκής ήταν ο εξοπλισμός

του εργαστηρίου (εφόσον το μάθημα περιλάμβανε εργαστήρια)», η πλειονότητα των απαντήσεων ήταν καθαρά αρνητικού περιεχομένου αφού 44,5% δήλωσαν «λίγο» ή «μη ικανοποιητικό»

4.2. Απαντήσεις των διδασκόντων στα ερωτήματα σχετικά με το διδακτικό τους έργο

Οι απόψεις των μελών ΔΕΠ σχετικά με διάφορα ζητήματα που άπτονται του διδακτικού έργου παρουσιάζονται μετά τον Πίνακα 5 του Παραρτήματος 3-Γ. Πιο συγκεκριμένα διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

Τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος έχουν, σε γενικές γραμμές, μια αρνητική εικόνα για τη διαδικασία αξιολόγησής τους από τους φοιτητές (βλ. Πίνακα 5 του Παραρτήματος 3-Γ). Θεωρούν, δηλαδή, ότι δεν αξιολογούνται ουσιαστικά από τους φοιτητές και η ικανοποίησή τους από αυτή τη διαδικασία (ερωτηματολόγιο αξιολόγησης διδασκόντα) είναι κατά κύριο λόγο "ελάχιστη" (64,3%) και στην καλύτερη περίπτωση "μέτρια" (14,3%) και "αρκετή" (7,1%). Πράγματι, αυτή η αξιολόγηση λαμβάνει χώρα σε πολύ λίγες περιπτώσεις, και μόνο κατά την εξέλιξη μερικών διδασκόντων από μια χαμηλότερη σε μια ανώτερη βαθμίδα ή κατά τη μονιμοποίησή τους στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή. Ακόμα και σ αυτές τις περιπτώσεις το δείγμα φοιτητών που απαντούν στο σχετικό ερωτηματολόγιο είναι πολύ μικρό και σπάνια εκπροσωπεί ικανοποιητικά την άποψη της πλειονότητας των φοιτητών. Το εύρημα αυτό δείχνει ότι οι διδάσκοντες θεωρούν ότι οι φοιτητές πρέπει να ενεργοποιηθούν και να συμμετέχουν στη διαδικασία αξιολόγησης των διδασκόντων και του Τμήματος γενικότερα. Συμπληρωματικά θα πρέπει πάντως να αναφερθεί και πάλι ότι οι διδάσκοντες δέχθηκαν τελικά να εφαρμοστεί η διαδικασία αξιολόγησης από τους φοιτητές κατά τα τελευταία 2 εξάμηνα και τα αποτελέσματα τους αναμένεται να προσφέρουν την κατάλληλη εκείνη ανατροφοδότηση ώστε να βελτιωθεί ακόμα περαιτέρω το συνολικό διδακτικό έργο των μελών ΔΕΠ του Τμήματος.

Σχετικά με τη μεθόδευση της διδακτικής διαδικασίας προκύπτει ότι οι διδάσκοντες του Τμήματος χρησιμοποιούν μια πληθώρα διδακτικών μεθόδων στα μαθήματά τους. Κατά κύριο λόγο η διάλεξη είναι εκείνη που κυριαρχεί μεταξύ των μεθόδων αφού δηλώθηκε από το 71,4% των μελών ΔΕΠ που απάντησαν το ερωτηματολόγιο. Ωστόσο, αρκετά υψηλό είναι το ποσοστό όσων συνδυάζουν πολλές μεθόδους (50%) και όσων κάνουν διερευνητική με ομάδες (35,7%) (βλ. Πίνακα 6 του Παραρτήματος 3-Γ).

Όσον αφορά το θέμα των εξετάσεων προκύπτει ότι τα ποσοστά των φοιτητών που συμμετέχουν στις εξετάσεις των μαθημάτων είναι πάρα πολύ υψηλά: Ένα ποσοστό 64,3% των διδασκόντων θεωρεί ότι οι φοιτητές προσέρχονται στις εξετάσεις κατά 76-100%, ενώ μικρότερα ποσοστά διδασκόντων θεωρούν ότι οι φοιτητές προσέρχονται στις εξετάσεις κατά μικρότερα ποσοστά. Αυτό δείχνει ότι, κατά κανόνα, οι φοιτητές του Τμήματος δεν αποφεύγουν να εξεταστούν στα μαθήματα που δηλώνουν. Σχετικό είναι και το εύρημα ότι σύμφωνα με τα μισά από μέλη ΔΕΠ που απάντησαν στη συγκεκριμένη ερώτηση (50%) οι φοιτητές επιτυγχάνουν

στις εξετάσεις των μαθημάτων κατά 51-100%, ενώ είναι μηδενική η περίπτωση πλήρους αποτυχίας. Αυτό σημαίνει ότι, κατά κανόνα, 3 στους 4 φοιτητές επιτυγχάνουν στις εξετάσεις των μαθημάτων τους (βλ. Πίνακα 7 του Παραρτήματος 3-Γ).

Όσον αφορά την οργάνωση και εφαρμογή του διδακτικού έργου (βλ. Πίνακα 8 του Παραρτήματος 3-Γ), οι διδάσκοντες δηλώνουν ότι τηρούν σε υψηλό ποσοστό ("πάρα πολύ" = 78,6%) το ωρολόγιο πρόγραμμα των μαθημάτων, ενώ είναι μηδενικό το ποσοστό όσων δεν το τηρούν. Ωστόσο οι απόψεις τους δίστανται όσον αφορά την ορθολογική οργάνωση και δομή του ωρολογίου προγράμματος μαθημάτων. Πιο συγκεκριμένα, ένας ίσος περίπου αριθμός μελών μοιράζεται μεταξύ του "μέτρια" (21,4%), "αρκετά" (28,6%), και "πάρα πολύ" (28,6%), ενώ υπάρχει και ένα 7,1% που θεωρεί ότι η ορθολογική οργάνωση και δομή του ωρολογίου προγράμματος επιτυγχάνεται σε έναν ελάχιστο βαθμό. Το συγκεκριμένο εύρημα υποδεικνύει ότι θα πρέπει το θέμα του ωρολογίου προγράμματος να συζητηθεί περαιτέρω σε επίπεδο Τμήματος ώστε να διερευνηθούν οι λόγοι και να επιτευχθεί μια όσο το δυνατό καλύτερη διευθέτηση του ζητήματος. Επίσης, η συντριπτική πλειονότητα (71,4%) των διδασκόντων διδάσκουν μαθήματα που δεν εμπίπτουν στο στενό ή ευρύτερο γνωστικό τους πεδίο, ενώ είναι μικρό το ποσοστό (14,3%) των διδασκόντων που διδάσκουν μαθήματα τα οποία εμπίπτουν στο γνωστικό τους πεδίο. Το εύρημα αυτό, αν και μπορεί να εκπλήσσει ως προς τα ποσοστά, δεν παραξενεύει κάποιον που γνωρίζει την κατάσταση σε έναν μεγάλο αριθμό πανεπιστημιακών τμημάτων, ιδιαιτέρως της περιφέρειας, και δη μιας ακριτικής περιοχής, όπου με ελάχιστα μέσα σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού και λιγοστές οικονομικές δυνατότητες και περιθώρια προσπαθούν να ανταπεξέλθουν σε όλο και περισσότερες ανάγκες όσον αφορά το διδακτικό έργο τόσο εξαιτίας του διαρκώς αυξανόμενου αριθμού φοιτητών αλλά και, ταυτοχρόνως, σχεδόν ανύπαρκτης αύξησης σε επιστημονικό προσωπικό. Περιπτώ δε να αναφερθεί ότι το διδακτικό έργο που καλείται να καλύψει το υπάρχον διδακτικό προσωπικό των 17 μελών ΔΕΠ είναι το ίδιο με αυτό που καλύπτει ένα άλλο αντίστοιχο Τμήμα, του κέντρου με τον διπλάσιο αριθμό μελών ΔΕΠ.

Για τα περισσότερα υποχρεωτικά ή κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών διανέμονται στους φοιτητές συγγράμματα δωρεάν⁸. Αυτά προτείνονται από τους διδάσκοντες και εγκρίνονται στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος για το επόμενο ακαδημαϊκό έτος. Έτσι, το μεγαλύτερο ποσοστό (64,3%) των διδασκόντων προσφέρει ή αναφέρει στους φοιτητές ως βοήθημα βιβλία, ενώ ένα μικρότερο ποσοστό (50%) προσφέρει σημειώσεις. Ένα μικρότερο ποσοστό διδασκόντων προσφέρουν υλικό από ιστοσελίδες (21,4%) και αρκετοί προχωρούν σε συνδυασμό των παραπάνω βοηθημάτων (42,9%). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι πολλές φορές το βοήθημα που διανέμεται δεν καλύπτει βασικά σημεία της ύλης του μαθήματος και οι διδάσκοντες προσπαθούν να καλύψουν αυτή την ανάγκη με σημειώσεις ή με τα άλλα

⁸ Να σημειωθεί ότι η διαδικασία αξιολόγησης συνέπεσε με την εφαρμογή του νέου μέτρου χορήγησης και εναλλακτικού βιβλίου.

βοηθήματα. Είναι χαρακτηριστικό ότι μόνο το 50% των διδασκόντων θεωρούν ότι το βοήθημα που διανέμουν καλύπτει το 76-100% της διδασκόμενης ύλης, ενώ ένα ποσοστό 35,7% των διδασκόντων θεωρούν ότι το διανεμόμενο βοήθημα καλύπτει λιγότερο από το 75% της διδασκόμενης ύλης. Τα παραπάνω δείχνουν πόσο σημαντική είναι η παρακολούθηση των μαθημάτων από τους ίδιους τους φοιτητές και η ενεργός συμμετοχή τους σε αυτά, αφού φαίνεται ότι διαβάζοντας μόνο ένα βοήθημα, όχι μόνο στον επιστημονικό χώρο δεν εισάγονται, αλλά διακυβεύουν και την επιτυχία τους στις εξετάσεις. Σημαντικό θεωρείται και το γεγονός ότι η συντριπτική πλειονότητα (85,7%) των διδασκόντων παρέχουν στους φοιτητές βιβλιογραφική υποστήριξη και πέραν των διανεμόμενων συγγραμμάτων (βλ. Πίνακα 9 του Παραρτήματος 3-Γ).

Πρέπει να επισημανθεί ότι τα δωρεάν διανεμόμενα συγγράμματα υφίστανται έναν εξευτελισμό: Μέσω μιας πολύμηνης γραφειοκρατικής διαδικασίας «κοστολογούνται» σε τιμή κατώτερη και από το μισό της λιανικής τους τιμής, με κύριο κριτήριο τον αριθμό των σελίδων τους. Δηλαδή, ένα βιβλίο που πουλιέται στα βιβλιοπωλεία στη λιανική τιμή των 10 ευρώ, «κοστολογείται» από το κράτος στην τιμή των 4 ευρώ. Μήπως τουλάχιστον ο συγγραφέας ή ο εκδότης βάζουν αυτά τα 4 ευρώ στην τσέπη τους; Κατά κανένα τρόπο! Διότι η φορολόγηση αυτών των χρημάτων είναι τόσο εξουθενωτική, ώστε τα μειώνει κατά το μισό. Είναι φυσικό επακόλουθο ότι ο συγγραφέας και ο εκδότης θα παραγάγουν την επόμενη φορά ένα βιβλίο με διπλάσιο αριθμό σελίδων, για να «κοστολογηθεί» σε διπλάσια τιμή, αλλά σε πολύ χαμηλότερη ποιότητα. Επομένως, απαραίτητη προϋπόθεση για τη βελτίωση της συγγραφικής και ερευνητικής παραγωγής των μελών Δ.Ε.Π. είναι να πάψει ο εξευτελισμός των πανεπιστημιακών συγγραμμάτων. Η ποιότητα της έρευνας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την κρατική παρέμβαση, που θα οφείλει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη το έργο των ερευνητών και την αξιοπρέπειά τους. Η διασφάλιση της πανεπιστημιακής ποιότητας πρέπει να ξεκινήσει από το κράτος.

Όσον αφορά στα μέσα και τις υποδομές του Τμήματος που υποστηρίζουν το διδακτικό έργο, σε γενικές γραμμές καταγράφεται ένας βαθμός ικανοποίησης, αν και όχι στον υψηλότερο βαθμό, στους διδάσκοντες για την επάρκεια και καταλληλότητα των αιθουσών διδασκαλίας και του υποστηρικτικού εξοπλισμού τους, ο οποίος έχει ενισχυθεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια έχοντας απαλλάξει σε μεγάλο βαθμό τους διδάσκοντες να αναγκάζονται να βρίσκουν οι ίδιοι λύσεις αναζητώντας και μεταφέροντας σε κάθε μάθημα σχετικά όργανα. Μικρότερη ικανοποίηση υπάρχει για την επάρκεια και καταλληλότητα των εκπαιδευτικών εργαστηρίων και του εξοπλισμού τους. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συντήρηση και ο εκσυγχρονισμός του σχετικού εξοπλισμού, σε συνδυασμό με τον συνεχώς αυξανόμενο αριθμό των διδασκόντων που τον χρησιμοποιούν, απαιτεί τη διάθεση σοβαρών χρηματικών ποσών από το Τμήμα κάθε έτος. Σχετικά ικανοποιημένα όμως δηλώνουν τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος ως προς την επάρκεια των μελών Ε.Τ.Ε.Π., που στελεχώνουν το Τμήμα, υποβοηθώντας το εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο. Τέλος, όσον αφορά στη χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) από τους διδάσκοντες του Τμήματος, από τις απαντήσεις τους στα σχετικά

ερωτήματα προκύπτει ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό (64,3%) των διδασκόντων χρησιμοποιεί Τ.Π.Ε. στα μαθήματά του και στην επικοινωνία του με τους φοιτητές (64,3%), ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό (7,1%) τις χρησιμοποιεί στην αξιολόγηση των φοιτητών (βλ. Πίνακα 10 του Παραρτήματος 3-Γ).

Ένα μεγάλο ποσοστό (71,4%) των διδασκόντων θεωρούν ότι η αναλογία διδάσκοντος/διδασκομένων στα μαθήματά τους είναι από "καθόλου" έως "μέτρια" ικανοποιητική, μόλις ένα 14,3% δήλωσε "αρκετά" ενώ κανένας δεν δήλωσε ότι η αναλογία αυτή είναι "πάρα πολύ" ικανοποιητική. Είναι προφανές ότι η διαφοροποίηση στις απόψεις αυτές οφείλεται σε πλειάδα παραγόντων, όπως στην ομάδα που ανήκει το προσφερόμενο μάθημα (υποχρεωτικό ή επιλεγόμενο), στην κατηγορία του (Παράδοση ή Σεμινάριο), στη φύση του (περισσότερο θεωρητικό ή περισσότερο βιωματικό), στις απαιτήσεις του, στη διδακτική μέθοδο του διδάσκοντος. Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν τον αριθμό των φοιτητών που παρακολουθούν το μάθημα, την επαφή τους με τον διδάσκοντα, αλλά και την ίδια την εκπαιδευτική διαδικασία. Ωστόσο, το βασικό στοιχείο που αναδεικνύεται από τη συγκεκριμένη ερώτηση είναι η δυσαρέσκεια από αυτή την αναλογία (βλ. Πίνακα 11 του Παραρτήματος 3-Γ).

Ως πολύ θετικό αξιολογείται το γεγονός ότι το σύνολο των μελών που απάντησαν τη σχετική ερώτηση (85,7%) δήλωσαν ότι έχει ανακοινώσει και τηρεί ώρες γραφείου για συνεργασία με τους φοιτητές, και, σύμφωνα με την άποψη των περισσότερων διδασκόντων (57,1%), οι φοιτητές τηρούν και αξιοποιούν τις ώρες γραφείου.

Όσον αφορά τη σύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα και την εμπλοκή των φοιτητών σε αυτήν, η πλειονότητα (78,6%) των διδασκόντων μεθοδεύει την εκπαίδευση των φοιτητών στην ερευνητική διαδικασία αναθέτοντάς τους βασικά αρχικά βήματα, όπως η αναζήτηση και χρήση βιβλιογραφίας, που είναι πάγια τακτική σχεδόν σε όλα τα μαθήματα και κυρίως στα Σεμινάρια. Ωστόσο, δεν φαίνεται να είναι το ίδιο μεγάλο το ποσοστό διδασκόντων που να παρέχουν στους φοιτητές τη δυνατότητα συμμετοχής σε ερευνητικά έργα (21,4%) π.χ. με την επίδοση ερωτηματολογίων, τη λήψη συνεντεύξεων, την υποβολή παιδιών σε τεστ εκπαιδευτικής αξιολόγησης και την εφαρμογή άλλων ερευνητικών μεθόδων και εργαλείων από τους φοιτητές.

Το θέμα της συνεργασίας του Τμήματος με εκπαιδευτικά κέντρα του εσωτερικού και του εξωτερικού και γενικότερα η ανάπτυξη συνεργασίας με τοπικούς, περιφερειακούς ή εθνικούς κοινωνικούς φορείς φαίνεται ότι απασχολεί το 35,7% των διδασκόντων, οι οποίοι και αναπτύσσουν σχετικές δραστηριότητες. Είναι προφανές ότι στο πλαίσιο: α) της διεπιστημονικής προσέγγισης των διαφόρων ζητημάτων, β) της σύνθεσης των δυνάμεων για την επίτευξη αποδοτικότερων λύσεων στα επιστημονικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά προβλήματα, γ) της συνεργασίας στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δ) της παγκοσμιότητας των θεμάτων που απασχολούν την επιστημονική έρευνα και ε) της υποχρηματοδότησης της κοινωνικής έρευνας από εθνικούς πόρους, το Τμήμα θα πρέπει να αναπτύξει περισσότερες συνεργασίες με άλλους εθνικούς και υπερεθνικούς φορείς. Κάτι τέτοιο θα προβάλλει τη δουλειά που συντελείται στο Τμήμα, θα δώσει νέες προοπτικές

ανάπτυξης και θα ανοίξει νέους επιστημονικούς και επαγγελματικούς ορίζοντες σε διδάσκοντες και διδασκόμενους.

Όσον αφορά το θέμα της κινητικότητας του διδακτικού προσωπικού και των φοιτητών, το Τμήμα προτρέπει και ενθαρρύνει τους φοιτητές του να επισκεφθούν ξένα πανεπιστήμια στο πλαίσιο των μορφωτικών ανταλλαγών και προγραμμάτων εκπαίδευσης που προβλέπονται από το πρόγραμμα Δια βίου μάθηση / Erasmus. Στον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος περιλαμβάνεται ξεχωριστή ενότητα η οποία πληροφορεί τους φοιτητές για την λειτουργία του παραπάνω προγράμματος κα για τις οργανωτικές λεπτομέρειες της συμμετοχής τους. Επίσης, στην ετήσια εκδήλωση υποδοχής των πρωτοετών προπτυχιακών φοιτητών μας γίνεται πάντοτε μία λεπτομερής ενημέρωση των φοιτητών σχετικά με το παραπάνω πρόγραμμα κινητικότητας. Οι πρωτοετείς φοιτητές ενημερώνονται ταυτοχρόνως για το Γραφείο Διασύνδεσης που λειτουργεί στην Σχολή Επιστημών της Αγωγής, το οποίο διανέμει στους φοιτητές και ειδικό ενημερωτικό φυλλάδιο σχετικά με το πρόγραμμα Erasmus και τις διμερείς συμφωνίες ανταλλαγής φοιτητών οι οποίες ισχύουν κάθε χρόνο.

Κατά τα τελευταία πέντε έτη έχει σημειωθεί αρκετή κινητικότητα (κατά μέσο όρο τρεις φοιτητές ανά ακαδημαϊκό έτος) των φοιτητών του Τμήματος σχετικά με το πρόγραμμα Δια Βίου Μάθηση / Erasmus και μικρότερη κινητικότητα των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος. Σε σχέση δε με τους εισερχόμενους στο Τμήμα αλλοδαπούς φοιτητές και διδάσκοντες η κινητικότητα είναι πολύ μικρότερη της προσδοκώμενης.

Για την διευκόλυνση και την καλύτερη πληροφόρηση διδασκόντων και φοιτητών έχει ορισθεί από το Τμήμα μία μόνιμη τετραμελής επιτροπή, αποτελούμενη από τρία μέλη Δ.Ε.Π. και μία γραμματέα. Ρόλος της επιτροπής αυτής είναι αφενός η σύνδεση και αλληλο-τροφοδότηση με το Γραφείο Διεθνών Σχέσεων του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και αφετέρου η ενημέρωση, στήριξη και εποπτεία των μετακινούμενων φοιτητών του Τμήματός μας.

Κατά την τελευταία πενταετία το Τ.Ε.Ε.Π.Η. έχει συνάψει διμερείς συμφωνίες με τα κάτωθι Πανεπιστημιακά Ιδρύματα του εξωτερικού για ανταλλαγές φοιτητών και διδακτικού προσωπικού:

1. Βέλγιο: Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen www.katho.be

2. Βουλγαρία: Sofia University St. Kliment Ohridski www.uni-sofia.bg

3. Βρετανία: University of Reading www.reading.ac.uk

4. Γαλλία:

α. Université Michel de Montaigne-Bordeaux III www.u-bordeaux3.fr,

β. Université Charles de Gaulle – Lille III www.univ-lille3.fr

γ. Université Paul-Valéry-Montpellier III www.univ-montp3.fr

δ. Université Paris 13 www.univ-paris13.fr

5. Ισπανία:

α. Universidad Autonoma de Barcelona www.uab.es

β. Universidad de Burgos www.ubu.es

γ. Universidad de Cordoba, www.uco.es

6. Κύπρος:

α. Πανεπιστήμιο Κύπρου, www.ucy.ac.cy

β. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, www.pi.ac.cy

8. Ολλανδία: Hogeschool Domstad, www.domstad.nl

9. Πορτογαλία: Instituto Politecnico de Santarem, www.ipsantarem.pt/ese

10. Τουρκία: Uludag Universitesi, www.uludag.edu.tr

11. Φινλανδία: University of Turku, www.utu.fi

Από τις παραπάνω 16 διμερείς συμφωνίες οι 12 παραμένουν ενεργές και έχουν ανανεωθεί για την επόμενη ακαδημαϊκή χρονιά 2009-2010.

Παρατηρείται μία πιο έντονη κινητικότητα φοιτητών για τα γαλλικά και ισπανικά πανεπιστήμια, παρ' ότι για τα τελευταία οι φοιτητές αναγκάζονται να μαθαίνουν ισπανικά πριν μεταβούν σ' αυτά. Παρ' όλο που το Τμήμα μας ενθαρρύνει την κινητικότητα των φοιτητών μας προς τα πανεπιστήμια των γειτονικών χωρών, Τουρκίας και Βουλγαρίας, δεν έχουμε βρει μέχρι στιγμής την αναμενόμενη ανταπόκριση εκ μέρους των φοιτητών μας.

Σε σχέση με τους διδάσκοντες οι οποίοι μετακινούνται σε πανεπιστήμια της αλλοδαπής, θα θέλαμε να παρατηρήσουμε ότι οι περισσότεροι ενημερώνουν την συνέλευση του Τμήματος για τις δραστηριότητες στις οποίες ενεπλάκησαν ενόσω βρίσκονταν στο ξένο πανεπιστήμιο στο οποίο μετακινήθηκαν. Δεν υπάρχει ωστόσο πρόβλεψη από το Τμήμα να υποχρεούνται σε μία τέτοια ενημέρωση και ούτε έχει προβλεφθεί να ενημερώνεται η ευρύτερη ακαδημαϊκή κοινότητα σχετικά με αυτές. Ικανοποιητική είναι η προσέλευση ξένων πανεπιστημιακών οι οποίοι επισκέπτονται το Τμήμα μας. Τα μαθήματα τα οποία προσφέρουν στους προπτυχιακούς και ενίοτε στους μεταπτυχιακούς φοιτητές μας είναι ανοιχτά σε όλα τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματός μας.

Τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος θεωρούν ότι η δραστηριότητα της επιτροπής Erasmus του Τμήματός μας είναι ικανοποιητική. Οι ίδιοι συμμετέχουν δραστήρια στην στήριξη των εισερχομένων φοιτητών και στην εξατομικευμένη διδασκαλία τους η οποία γίνεται σε δύο από τις ευρέως χρησιμοποιούμενες ξένες γλώσσες, δηλαδή αγγλικά και γαλλικά. Ωστόσο άποψη των διδασκόντων, την οποία συνυπογράφει και η επιτροπή Erasmus, είναι ότι για να βελτιωθεί η συνολική λειτουργία του προγράμματος Δια Βίου Μάθηση / Erasmus, πρέπει να ενθαρρυνθεί η κινητικότητα των εισερχομένων αλλοδαπών φοιτητών. Το βασικό πρόβλημα το οποίο πρέπει να αντιμετωπισθεί είναι το εξής: επειδή οι επισκέψεις αλλοδαπών φοιτητών είναι μεμονωμένες δεν μπορούν να υποστηριχτούν με δραστηριότητες όπως η δημιουργία τάξεων ή ομάδων αλλοδαπών φοιτητών οι οποίοι θα μπορούν να διδάσκονται ενιαία, και η προσφορά σε αυτούς εντατικών μαθημάτων ελληνικής γλώσσας.

Στο ερωτηματολόγιο προβλεπόταν σχετική ερώτηση. Έτσι, κατά την άποψη των μελών ΔΕΠ που απάντησαν ναι μεν ένα ποσοστό 42,9% θεωρεί ότι προωθείται "αρκετά" στο Τμήμα η ιδέα της κινητικότητας φοιτητών και μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού και της Ευρωπαϊκής διάστασης

γενικότερα, ωστόσο ένα αντίστοιχο ποσοστό θεωρεί ότι αυτό γίνεται "μέτρια" και "λίγο". Επίσης, 71,4% δηλώνει ότι έχει υποστηρίξει κατά οποιονδήποτε τρόπο εισερχόμενους από άλλα ιδρύματα φοιτητές κατά τη διάρκεια των σπουδών τους στο Τμήμα μας.

Να σημειωθεί ότι στη σχετική ερώτηση 57,1% από τα μέλη ΔΕΠ έχει συνάψει συμφωνίες για την ενίσχυση της κινητικότητας του διδακτικού προσωπικού ή/και των φοιτητών και έχει μετακινηθεί προς άλλα Ιδρύματα στο πλαίσιο ακαδημαϊκών/ερευνητικών δραστηριοτήτων κατά την τελευταία πενταετία. Εξετάζοντας συνδυαστικά τα δύο αυτά ευρήματα συμπεραίνουμε ότι οι μετακινήσεις των διδασκόντων σε άλλα ιδρύματα έχουν περισσότερο ευκαιριακή ή αποσπασματική μορφή και δεν εντάσσονται σε ευρύτερα προγράμματα συνεργασίας και κινητικότητας.

Τα ευρήματα αυτά, σε συνδυασμό με όσα εντοπίστηκαν παραπάνω σχετικά με την ανάπτυξη συνεργασίας με άλλους φορείς, δείχνουν ότι το Τμήμα πρέπει να ενεργοποιηθεί προς τη σύναψη και υλοποίηση συμφωνιών κινητικότητας διδασκόντων και φοιτητών, παρέχοντας σε αυτούς κάθε λογική βοήθεια, και ταυτόχρονα να διασαφηνίσει προς όλα τα μέλη του την πρόθεσή του για την υποστήριξη διεθνών συνεργασιών. Όπως φαίνεται, τα πρώτα βήματα έχουν ήδη γίνει, χρειάζεται όμως να συστηματοποιηθούν και να γενικευθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Ερευνητικό έργο

Η αναφορά στο ερευνητικό έργο που επιτελείται στο Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης απαιτεί μία πολυεπίπεδη προσέγγιση. Αυτό είναι αναγκαίο, διότι στο ερευνητικό έργο εντάσσονται: α) τα επιστημονικά συνέδρια, συμπόσια, ημερίδες και διαλέξεις, που διοργανώνει ή συνδιοργανώνει το Τμήμα, β) τα επιχορηγούμενα ερευνητικά προγράμματα, τα οποία αναλαμβάνει ή στα οποία συμμετέχει το Τμήμα, γ) οι δραστηριότητες των Εργαστηρίων του Τμήματος, δ) οι πηγές ενημέρωσης (βιβλιοθήκες και αρχεία), που διαχειρίζεται και αναπτύσσει το Τμήμα, ε) η επιστημονική δραστηριότητα (δημοσιεύσεις, ετεροαναφορές, συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων και συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών, προσκλήσεις από επιστημονικούς φορείς, ερευνητικές συνεργασίες) των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος, στ) η συμμετοχή των φοιτητών στην έρευνα και ζ) η ποιότητα των ερευνητικών υποδομών του Τμήματος. Στα υποκεφάλαια, που ακολουθούν, παρουσιάζονται περιληπτικά τα σχετικά με κάθε περίπτωση στοιχεία.

5.1. Επιστημονικά συνέδρια, συμπόσια, ημερίδες και διαλέξεις που διοργάνωσε το Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ.

Το ΤΕΕΠΗ κατανοεί τη σκοπιμότητα της διοργάνωσης επιστημονικών Συμποσίων, Ημερίδων αφού μέσω αυτών επιτυγχάνεται η επικαιροποίηση και η διάδοση της γνώσης στα επιστημονικά πεδία που υπηρετεί το Τμήμα. Από όλα τα μέλη ΔΕΠ καταβάλλονται προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ ήδη έχουν οργανωθεί και πραγματοποιηθεί επιστημονικά Συνέδρια, Ημερίδες και Διημερίδες (βλ. Παράρτημα 5-Α) με θέματα που αφορούν τη βελτίωση και τη διεύρυνση της παρεχόμενης γνώσης καθώς και θέματα που ανήκουν στην επικαιρότητα της επιστημονικής και κοινωνικής σκέψης, τα οποία απευθύνονται τόσο στους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές, όσο και στην ευρύτερη επιστημονική-εκπαιδευτική κοινότητα. Κατανοώντας επίσης την ιδιαιτερότητα της γεωγραφικής θέσης του πανεπιστημίου μας και τον κοινωνικό και ευρύτερα πολιτιστικό του ρόλο, το Τμήμα έχει διοργανώσει εκδηλώσεις που απευθύνονται στην καλλιέργεια πνεύματος επικοινωνίας και αμοιβαίας κατανόησης μέσα από τη γνωριμία και τη μουσική κουλτούρα με τους γείτονες λαούς. Συν τω χρόνω οι διοργανώσεις επιστημονικών εκδηλώσεων πυκνώνουν αξιοποιώντας την επιστημονική πρόοδο και κεφαλαιοποιούν την αποκτώμενη οργανωτική πείρα των μελών ΔΕΠ του Τμήματος.

5.2. Επιχορηγούμενα ερευνητικά προγράμματα

1. ΕΠΕΑΕΚ- Πρόγραμμα εκπαίδευσης μουσουλμανοπαίδων σε σύμπραξη με το Τ.Ε.Α.Π.Η. του Ε.Κ.Π.Α. έως το 2007-08.

Συμμετέχοντα μέλη του Τμήματος:σε 2 υποέργα Μαία Σφυρόερα, Λουκία Μπεζέ

2. "ΕΠΕΑΕΚ - ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ" ΜΕΤΡΟ 2.6 "Προγράμματα Προστασίας Περιβάλλοντος και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης" Ενέργεια 2.6.1 "Προγράμματα Προστασίας Περιβάλλοντος και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης " Κατηγορία Πράξεων 2.6.1.ιγ. "Ενίσχυση ερευνητικών ομάδων στα Πανεπιστήμια σε θέματα περιβάλλοντος και οικολογίας"(2004-2007).

Συμμετέχοντα μέλη του Τμήματος: Αναστασία Δημητρίου

3. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ- ΤΕΔΚ Ν. ΞΑΝΘΗΣ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΝΕΡΓΕΙΑ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ». ΕΡΓΟ «ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΜΕ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΝ ΞΑΝΘΗ» , ΞΑΝΘΗ 2007 σε σύμπραξη με το Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Δ.Π.Θ. (2007-08)

Συμμετέχοντα μέλη του Τμήματος: Παρασκευή Κουφάκη

5.3. Δραστηριότητες των Εργαστηρίων του Τμήματος

Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται από τα Εργαστήρια του Τμήματος (βλ. 2^ο Κεφάλαιο της ανά χείρας Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης) έχουν ερευνητικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα, στοχεύοντας στην προώθηση της ερευνητικής διαδικασίας, στην ανακάλυψη, τη διάδοση νέων επιστημονικών γνώσεων, και στην εκπαίδευση των φοιτητών στην έρευνα. Στη συνέχεια επιχειρείται με συντομία ο απολογισμός του έργου των Εργαστηρίων.

5.3.1.«Εργαστήριο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και Διοίκησης»

(Διεύθυνση εργαστηρίου: Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παρασκευή Κουφάκη)

Το εργαστήριο ανέπτυξε ένα ευρύ πεδίο δράσης σε προπτυχιακό και ερευνητικό επίπεδο στα ζητήματα που σχετίζονται με τους σκοπούς του τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του. Στη συνέχεια όμως λόγω της αποχώρησης του μέλους ΔΕΠ που το ίδρυσε αδρανοποιήθηκε η λειτουργία του. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2008-09 επαναλειτούργησε προκειμένου να υποστηρίξει όχι μόνον τους άμεσους στόχους που ορίζονται από το ΦΕΚ του αλλά και τη διερεύνηση ευρύτερων κοινωνικών διεργασιών που επιδρούν στην εκπαιδευτική πολιτική. Σήμερα διανύουμε μια εποχή όπου ο εγγραμματισμός, με την έννοια του κριτικού αναγνώστη και κριτικού καταναλωτή προϊόντων της παιδείας, σε κάθε πεδίο (λογοτεχνία, τεχνολογία, μαθηματικά κλπ) αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους της εκπαίδευσης. Σε αυτή τη συνθήκη το σχολείο από μόνο του δεν φαίνεται να επαρκεί έτσι ώστε να μπορεί να

μεταβιβάζει γνώσεις και δεξιότητες στην παραπάνω κατεύθυνση. Για το λόγο αυτό, μια εκπαιδευτική πολιτική που φιλοδοξεί να είναι δημοκρατική προσδίδει σημασία και στις μη τυπικές μορφές εκπαίδευσης, έτσι όπως υλοποιούνται μέσα από εξωσχολικές ή περισχολικές δράσεις οι οποίες τείνουν να καταλαμβάνουν όλο και περισσότερο χώρο και χρόνο. Στο πλαίσιο αυτό για να ασκηθεί οποιαδήποτε κοινωνική πολιτική στην εκπαίδευση είναι απαραίτητο ο μελλοντικός εκπαιδευτικός να μπορεί να αναλύει τις σύνθετες κοινωνικές (οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές) διαστάσεις αυτών των θεμάτων και να καινοτομεί στις θεσμοθετήσεις αλληλοεπιδραστικών εκπαιδευτικών περιβαλλόντων μάθησης. Έτσι τα γνωστικά αντικείμενα της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης, της κοινωνιολογίας της οικογένειας, του φύλου των ΜΜΕ, διαπολιτισμική εκπαίδευση κλπ. λειτουργούν προσθετικά στην ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων των φοιτητών μας σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο και θα υποστηρίζονται στα πλαίσια του εργαστηρίου τόσο σε διδακτικό όσο και ερευνητικό επίπεδο.

Εκπαιδευτικές δραστηριότητες και δράσεις

1997: Αξιολόγηση του Δ.Π.Θ. (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5Δ)

2. «Εργαστήριο Έρευνας και Επικοινωνίας για το Περιβάλλον και την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση» (Διεύθυνση εργαστηρίου: Επίκουρος Καθηγήτρια Αναστασία Δημητρίου).

Εκπαιδευτικές δραστηριότητες και δράσεις

1. Εκπαίδευση των φοιτητών του ΤΕΕΠΗ σε θέματα περιβάλλοντος, περιβαλλοντικών και φυσικών επιστημών και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.
2. Ανάπτυξη εργαστηριακών εφαρμογών σχετικά με το περιβάλλον (φυσικές και περιβαλλοντικές επιστήμες) από τους φοιτητές του Τμήματος.
3. Ανάπτυξη εργαστηριακών εφαρμογών σχετικά με το περιβάλλον από νηπιαγωγούς και νήπια της ευρύτερης περιοχής του Ν. Έβρου, που επισκέπτονται το εργαστήριο.
4. Εκπαίδευση των μεταπτυχιακών φοιτητών του ΤΕΕΠΗ σε θέματα περιβάλλοντος και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα πλαίσια σχετικού μαθήματος στο Διατμηματικό Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Δ.Π.Μ.Σ.) "Κοινωνικο-πολιτισμική εκπαίδευση και κατάρτιση εμψυχωτών"
5. Εκπαιδευτικό έργο (Περιβαλλοντική εκπαίδευση στον εργασιακό χώρο για την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας και την προστασία του περιβάλλοντος) στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Υγιεινή και Ασφάλεια της Εργασίας του Τμήματος Ιατρικής Δ.Π.Θ. (με σύμπραξη των Τμημάτων Δημόσιας Υγιεινής και Νοσηλευτικής Α΄ του Τ.Ε.Ι. Αθήνας).

6. Δράσεις των φοιτητών με νήπια στα πλαίσια της ημέρας περιβάλλοντος (5 Ιουνίου) κατά τα έτη 2005-2007
7. Εμπυχωτική δράση φοιτητών στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Σουφλίου
8. Εργαστήριο αστρονομίας: Ξενάγηση στον ουράνιο θόλο και παρατηρήσεις αντικειμένων με τηλεσκόπια
9. Μια ματιά στον ουράνιο θόλο πάντα αξίζει! Παρατηρήσεις αντικειμένων με τηλεσκόπια - ανοικτή εκδήλωση

Επιστημονικές δραστηριότητες

Ημερίδες

1. Σχεδιασμός και Υλοποίηση Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Α/θμια Εκπαίδευση, Αλεξανδρούπολη, Απρίλιος 2005.
2. Περιβαλλοντικές Προτάσεις για τη Θράκη, Αλεξανδρούπολη, Ιούνιος 2005.

Ερευνητική δραστηριότητα

1. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

- Εμπειρικές έρευνες για την καταγραφή των γνώσεων και απόψεων εκπαιδευτικών, μαθητών και πολιτών σε θέματα που αφορούν στο περιβάλλον και την περιβαλλοντική εκπαίδευση.
- Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού (έντυπου και ηλεκτρονικού) για την από απόσταση εκπαίδευση εκπαιδευτικών και μαθητών για περιβαλλοντικά θέματα "ΕΠΕΑΕΚ - ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ" ΜΕΤΡΟ 2.6 "Προγράμματα Προστασίας Περιβάλλοντος και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης" Ενέργεια 2.6.1 "Προγράμματα Προστασίας Περιβάλλοντος και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης " Κατηγορία Πράξεων 2.6.1.ιγ. "Ενίσχυση ερευνητικών ομάδων στα Πανεπιστήμια σε θέματα περιβάλλοντος και οικολογίας"(2004-2007).
- Το Εργαστήριο συμμετέχει ως συνεργαζόμενος φορέας στο Εθνικό Δίκτυο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης "Απορρίμματα: Τα χρήσιμα ... άχρηστα"
- Το Εργαστήριο συμμετέχει ως συνεργαζόμενος φορέας στο Δίκτυο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης «Το Μετάξι»

2. Περιβαλλοντικά ζητήματα - ποιότητα περιβάλλοντος

- Υγιεινή και ασφάλεια - μελέτη για την εκτίμηση επικινδυνότητας στους χώρους εργασίας του συνδέσμου (εσωτερικοί χώροι και χώρος υγειονομικής ταφής απορριμμάτων) Ο.Τ.Α. μείζονος Θεσσαλονίκης σε συνεργασία με το Εργαστήριο Ιατροδικαστικής και Τοξικολογίας του Τμήματος Ιατρικής του Α.Π.Θ. (2005).
- Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού για τη χρήση γεωργικών φαρμάκων και την προστασία αγροτών, καλλιεργειών, προϊόντων και περιβάλλοντος σε συνεργασία με το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Υγιεινή και Ασφάλεια της Εργασίας του Τμήματος Ιατρικής Δ.Π.Θ. (με σύμπραξη των Τμημάτων Δημόσιας Υγιεινής και Νοσηλευτικής Α' του Τ.Ε.Ι. Αθήνας) (2007-2008).

- Μελέτη για την εκτίμηση της ποιότητας του περιβάλλοντος χώρου νηπιαγωγείων (μετρήσεις φυσικών και χημικών βλαπτικών παραγόντων) στην Αλεξανδρούπολη και τη Θεσσαλονίκη (2007-2008).

3. «Εργαστήριο Πληροφορικής» (Διεύθυνση εργαστηρίου: Καθηγήτρια Χριστίνα Μεταξάκη-Κοσιονίδου).

Το εργαστήριο εξυπηρετεί (εκτός των άλλων) ανάγκες εκπαίδευσης των φοιτητών/φοιτητριών του Τμήματος που παρακολουθούν τα υποχρεωτικά μαθήματα «Αρχές της Επιστήμης των Υπολογιστών Ι» (Α' Εξαμήνου) και «Αρχές της Επιστήμης των Υπολογιστών ΙΙ» (Β' Εξαμήνου) καθώς και τα μαθήματα επιλογής «Πληροφορική στην Εκπαίδευση» (Δ' Εξαμήνου) και «Πολυμέσα και Δίκτυα στην Εκπαίδευση» (Ζ' Εξαμήνου). Καθένα από τα μαθήματα αυτά απαιτεί την εκπόνηση υποχρεωτικών εργαστηριακών ασκήσεων σε εβδομαδιαία βάση με σκοπό την εκπαίδευση των φοιτητριών/φοιτητών σε τεχνολογίες της Πληροφορικής με τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή. Να σημειωθεί ότι αρκετοί από τις (τους) φοιτήτριες (φοιτητές) δεν διαθέτουν ηλεκτρονικό υπολογιστή στο σπίτι και μπορούν να εξασκούνται μόνο στους διαθέσιμους ηλεκτρονικούς υπολογιστές του Εργαστηρίου.

4. «Εργαστήριο Ψυχολογίας του Παιδιού» (Διεύθυνση εργαστηρίου: Καθηγήτρια Λουκία Μπεζέ).

Το Εργαστήριο έχει αναπτύξει σημαντική δραστηριότητα σε επίπεδο εφαρμοσμένης έρευνας, διεξαγωγής συμποσίων, επιμορφωτικών σεμιναρίων και εκδόσεων. Επίσης συνδέεται με ανάγκες που προκύπτουν στο Πειραματικό Νηπιαγωγείο που εποπτεύεται από το ΤΕΕΠΗ.

Συνολικά, από την ίδρυσή του στο Εργαστήριο ή από το Εργαστήριο έχουν πραγματοποιηθεί:

A. Ερευνητικές εργασίες: 6 εκ των οποίων 1 είναι σε εξέλιξη.

- 1) Στάθμιση και έλεγχος αξιοπιστίας των δοκιμασιών του A. Inizan** (προσαρμογή στα ελληνικά και στάθμιση δοκιμασιών που στοχεύουν να ελέγξουν την κατάκτηση από τα παιδιά των προαπαιτούμενων δεξιοτήτων για την εκμάθηση της ανάγνωσης και της γραφής).
- 2) Η Δοκιμασία του Κλόουν** (δοκιμασία για τον έλεγχο της κατάκτησης του σχήματος του Σώματος, της χωρικής δόμησης και της γράφο-κινητικής ικανότητας από παιδιά προσχολικής ηλικίας).
- 3) ΔοΚυΧεΜ: Δοκιμασίες για το κυρίαρχο χέρι και μάτι** (δοκιμασίες πλευρίωσης).
- 4) ΠροΓραφ: Κλίμακα γραφικής ικανότητας για την προσχολικής ηλικίας.**
- 5) «Ιστορίες με εικόνες»** (δοκιμασία χρονικής δόμησης για παιδιά προσχολικής ηλικίας).
- 6) Φωνολογική συνειδητοποίηση των ήχων της ελληνικής γλώσσας.** Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με τη δημιουργία των Εκπαιδευτικών Υλικών Πινακωτή 1 και Πινακωτή 2 (Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα).

Αποτελέσματα από τις παραπάνω εργασίες έχουν γίνει αντικείμενο

ανακοινώσεων σε Συνέδρια ή Ημερίδες.

- 1) *The diagnostic "test of the clown" and its application to the learning of writing in pre-primary education*, 5th European Conference on Psychological Assessment, Πάτρα, 25-29 Αυγούστου 1999.
- 2) *Πινακωτή – Εκπαιδευτικό υλικό και εκπαιδευτικά παιχνίδια για την εκμάθηση των ήχων της ελληνικής γλώσσας, την ανάγνωση και τη γραφή*, 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας, Αλεξανδρούπολη, 24-27 Μαΐου 2001.
- 3) *Κλίμακα Γραφικής Ικανότητας για παιδιά προσχολικής ηλικίας*, 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας, Αλεξανδρούπολη, 24-27 Μαΐου 2001.
- 4) *Ο ρόλος της φωνολογικής συνειδητοποίησης στην εκμάθηση της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας. Η συμβολή του εκπαιδευτικού υλικού Πινακωτή*, 5^ο Διεθνές Συνέδριο «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Ελληνικά ως Δεύτερη ή Ξένη Γλώσσα», Πάτρα, 12-14 Ιουλίου 2002.
- 5) *Η κατάκτηση της χωρο-χρονικής δόμησης από παιδιά προσχολικής ηλικίας*, Συνέδριο «Γλώσσα και μαθηματικά στην Προσχολική Ηλικία», Ρέθυμνο, 22-23 Νοεμβρίου 2002.
- 6) *Διαχρονική έρευνα για τη σχέση φωνολογικής συνειδητοποίησης και εκμάθησης του γραπτού λόγου*, 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας, Ρόδος, 21-24 Μαΐου 2003.
- 7) *Η σχέση της χωρικής δόμησης και της γραφικής ικανότητας παιδιών προσχολικής ηλικίας*, 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας, Ρόδος, 21-24 Μαΐου 2003.
- 8) *Χρονική διαδοχή διάταξη και αναπαραγωγή ρυθμικών δομών: μορφές συγκρότησης και σχέσης μεταξύ τους σε παιδιά προσχολικής ηλικίας*, 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας, Ρόδος, 21-24 Μαΐου 2003.
- 9) *Χωρικές αναπαραστάσεις και σχεδιαστική ικανότητα παιδιών προσχολικής ηλικίας*, Πανευρωπαϊκό Συνέδριο «Ευρωπαϊκή διάσταση της Ειδικής Αγωγής», Θεσσαλονίκη 19-21 Νοεμβρίου 2004.
- 10) *Graphomotor Difficulties and Psychomotor Development in Preschool Age*, 1st International Conference Psychological Society of Northern Greece «Quality of life and Psychology». Θεσσαλονίκη, 3-5 Δεκεμβρίου 2004.
- 11) *Ψυχολογικές – Γνωστικές Προϋποθέσεις της Ανάγνωσης και Γραφής. Παρουσίαση Εκπαιδευτικού Υλικού Πρώτης Ανάγνωσης και Γραφής (Πινακωτή)*, Ημερίδα: «Πρώτη Ανάγνωση και Γραφή: Η μετάβαση από τον Προφορικό στο Γραπτό Λόγο», Βόλος, 12 Δεκεμβρίου 2006.

B. Εκδόσεις: 5 (το κόστος των οποίων ανέλαβε εκδοτικός οίκος). (Βλ. Παράρτημα 5-B)

- 1) Μπεζέ Λ. (Επιμ.) (1998). *Βία στο σχολείο..., βία του σχολείου...* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα (2^η έκδοση 2002).
- 2) Μπεζέ Λ. (Επιμ.) (1998). *Γνωστική ψυχολογία και εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- 3) Μπεζέ Λ., Σφυρόερα Μ. και Γαβριηλίδου Ζ.: *Πινακωτή 1 – Εκπαιδευτικό υλικό και παιχνίδια για τους ήχους της ελληνικής γλώσσας και την προετοιμασία για την ανάγνωση και τη γραφή για παιδιά 3 – 7 ετών*.

Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002. (Συμπεριλαμβάνονται τα εξής βιβλία: Μπεζέ Λ., Σφυρόερα Μ.: *Πινακωτή 1 – Οδηγίες*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2001. Σφυρόερα Μ., Μπεζέ Λ.: *Πινακωτή 1 – 20 Παιχνίδια*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2001. Μπεζέ Λ., Σφυρόερα Μ. και Γαβριηλίδου Ζ.: *Με την Πινακωτή για την ανάγνωση και τη γραφή*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002).

- 4) Λουμάκου Μ., Μπεζέ Λ. (Επιμ.) (2006). *Το παιδί και τα δικαιώματά του*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- 5) Μπεζέ Λ., Σφυρόερα Μ.: *Πινακωτή 2 – Εκπαιδευτικό υλικό και παιχνίδια για τους ήχους της ελληνικής γλώσσας και την εκμάθηση της ανάγνωσης και της γραφής για παιδιά 5 – 9 ετών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2007. (Συμπεριλαμβάνονται τα εξής βιβλία: Μπεζέ Λ., Σφυρόερα Μ.: *Πινακωτή 2 – Οδηγίες*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2007. Σφυρόερα Μ., Μπεζέ Λ.: *Πινακωτή 2 – 20 Παιχνίδια*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2007. Μπεζέ Λ., Σφυρόερα Μ.: *Με την Πινακωτή για την ανάγνωση και τη γραφή – Νέα Έκδοση*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2007.

Γ. Συμπόσια: 3 (εκ των οποίων 1 τα τελευταία 5 χρόνια)

- ο 1^ο Συμπόσιο Αξιοποίηση της Έρευνας «Γνωστική Ψυχολογία - Ερευνητικά Δεδομένα και Δυνατότητες Εφαρμογής στην Εκπαίδευση», Αλεξανδρούπολη, 13-14 Δεκεμβρίου 1996.
- ο 2^ο Συμπόσιο Αξιοποίηση της Έρευνας «Δημιουργική σκέψη και η καλλιέργειά της μέσω της εκπαίδευσης», Αλεξανδρούπολη, Μάιος 1998.
- ο 3^η Διημερίδα «Αξιοποίηση της έρευνας» - Εργαστήριο Ψυχολογίας του Παιδιού – «Βία στο σχολικό περιβάλλον – Μορφές και σημασίες», Αλεξανδρούπολη, 10 και 11 Μαΐου 2008.

Δ. Σεμινάρια εκπαιδευτικών: 4 (εκ των οποίων 1 τα τελευταία 5 χρόνια)

- 1) *Λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία*, Επιμορφωτικό Σεμινάριο για το προσωπικό των τριών Γραφείων Διασύνδεσης του Δ.Π.Θ. Αλεξανδρούπολη, 17 Δεκεμβρίου 1997.
- 2) *Ο ρόλος της προσχολικής εκπαίδευσης στην πρόληψη των μαθησιακών δυσκολιών*, Επιμορφωτικό Σεμινάριο Δασκάλων και Νηπιαγωγών, Κομοτηνή, 8 Απριλίου 1999.
- 3) *Με την Πινακωτή για την ανάγνωση και τη γραφή*, Σεμινάριο Επιμόρφωσης Νηπιαγωγών Δράμας – Καβάλας, Αλεξανδρούπολη, 15 και 16 Ιουνίου 2002.
- 4) *Βία και επιθετικότητα. Πώς τις ορίζουμε; Πώς τις εντοπίζουμε; Τι σημαίνουν; Τι πυροδοτεί τη βία στο σχολείο; Πώς τη διαχειριζόμαστε;* Αλεξανδρούπολη, 10 και 11 Μαΐου 2008.

Η ερευνητική δραστηριότητα του Εργαστηρίου έχει υλοποιηθεί χωρίς ιδιαίτερη υποδομή ή εξοπλισμό και αυτό αναμένεται ότι θα βελτιωθεί τα επόμενα χρόνια. Επίσης η ερευνητική δραστηριότητα υπήρξε πιο εντατική όταν οι πτυχιακές εργασίες ήταν υποχρεωτικές για όλους τους τεταρτοετείς φοιτητές.

Αντικειμενική δυσκολία αποτελεί το γεγονός ότι σε ένα πολυσυλλεκτικό Τμήμα όπως το Τ.Ε.Ε.Π.Η., ο αριθμός των μελών ΔΕΠ με γνωστικό αντικείμενο συναφές ως προς αυτό του Εργαστηρίου είναι πάντα πολύ μικρός.

5.4. Πηγές ενημέρωσης (ιστοσελίδα, βιβλιοθήκες) που διαχειρίζεται και αναπτύσσει το Τμήμα

Ιστοσελίδα

Η ιστοσελίδα του Τμήματος (www.psed.duth.gr) περιέχει μια σειρά από επίκαιρες και συνεχώς ανανεωνόμενες ανακοινώσεις, π.χ σχετικά με τα Συνέδρια που διοργανώνονται, τις διαλέξεις που θα πραγματοποιηθούν, το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών και τις προκηρύξεις Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Γραφείο Διαχείρισης Επιστημονικού και Παιδαγωγικού Υλικού και της Ειδικής Βιβλιοθήκης

Το Γραφείο Διαχείρισης Επιστημονικού και Παιδαγωγικού Υλικού και της Ειδικής Βιβλιοθήκης άρχισε να λειτουργεί από την ακαδημαϊκή χρονιά 1993-04 με σκοπό να στηρίζει επιστημονικά και παιδαγωγικά το Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης των φοιτητών και πιο συγκεκριμένα τον σχεδιασμό και την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων, παρέχοντας τη δυνατότητα επιτόπιας μελέτης και δανεισμού υλικών και βιβλίων.

Το Γραφείο εποπτεύεται από την Επιτροπή Προγράμματος Πρακτικής Κατάρτισης, έχει δικό του ωράριο και υπεύθυνο λειτουργίας έναν εκπαιδευτικό, ο οποίος επιλέγεται συνήθως από το εποπτικό προσωπικό της Πρακτικής Άσκησης.

Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος εγκρίνει κάθε φορά το απαραίτητο ποσό για την ανανέωση και τη συντήρηση του υλικού στο σύνολό του, αλλά και να εξασφαλίζει τις καλύτερες δυνατές συνθήκες χρήσης του. Την τρέχουσα ακαδημαϊκή χρονιά, το Γραφείο παρείχε στους φοιτητές τη δυνατότητα συμμετοχής σε προγράμματα εμπύχωσης, οργανωμένα από τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό, ενώ εξασφάλισε διαδικασία ηλεκτρονικού δανεισμού.

Το Γραφείο περιλαμβάνει κυρίως βιβλία (974 τίτλοι σε 22 κατηγορίες) και παιδαγωγικό υλικό (1267 τίτλοι σε 15 κατηγορίες), ειδικά μελετημένο για τις ανάγκες της παιδαγωγικής δράσης των φοιτητών σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Αυτό το τελευταίο είναι έντυπης, ψηφιακής και οπτικοακουστικής μορφής και ανταποκρίνεται στα γνωστικά αντικείμενα και τις δραστηριότητες που προβλέπονται για την εκπαίδευση παιδιών της εν λόγω ηλικίας (Παράρτημα 5-Γ).

Θα πρέπει ωστόσο να τονιστούν ιδιαίτερα δύο σημεία που συνιστούν δυσχέρειες για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης αυτής: (α) ο χώρος στον οποίο στεγάζεται το Γραφείο είναι ιδιαίτερα περιορισμένο σε έκταση και σε συγκεκριμένες χρονικές στιγμές ανάπτυξης του Προγράμματος Πρακτικής Άσκησης παρατηρείται έντονος συνωστισμός φοιτητών, με αποτέλεσμα να

μην εξυπηρετούνται από τον υπεύθυνο, (β) ο υπεύθυνος του Γραφείου είναι αποσπασμένος εκπαιδευτικός για τις ανάγκες του Προγράμματος Πρακτικής Άσκησης και δεν έχει πάντα τις απαιτούμενες ικανότητες για τη λειτουργία του, ενώ κάθε χρόνο αντικαθίσταται. Αυτή η κατάσταση δεν του επιτρέπει να επενδύσει στα καθήκοντά του, με αποτέλεσμα να μην είναι ο καλύτερα αποδοτικός.

5.5. Ερευνητική δραστηριότητα των μελών Δ.Ε.Π. του Τ.Ε.Ε.Π.Η.

Η ερευνητική δραστηριότητα των μελών του Τμήματος προκύπτει από τις δημοσιεύσεις των μελών Δ.Ε.Π. και την αναγνώριση της έρευνας που διεξάγεται στο Τμήμα μέσα από τις ετεροαναφορές, συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων και συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών, προσκλήσεις από επιστημονικούς φορείς, ερευνητικές συνεργασίες και διακρίσεις των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος. Στη συνέχεια, γίνεται ποσοτική αναφορά σε κάθε τύπο επιστημονικής δραστηριότητας.

5.5.1. Επιστημονικές δημοσιεύσεις των μελών Δ.Ε.Π.

Τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος κλήθηκαν να καταγράψουν τον αριθμό δημοσιεύσεών τους τόσο κατά την τελευταία 5ετία όσο και πριν από αυτήν. Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν παρουσιάζονται στον Πίνακα 5-1. Κατά την ανάγνωση του πίνακα θα πρέπει να συνυπολογιστεί ότι μόνο ένα μέλος ΔΕΠ από αυτά που απάντησαν το ερωτηματολόγιο ανήκε στην βαθμίδα του Καθηγητή, δύο μέλη στη βαθμίδα του Αναπληρωτή Καθηγητή και όλα τα υπόλοιπα πλην ενός στην βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή και μάλιστα με λίγα έτη προϋπηρεσίας στο πανεπιστημιακό χώρο.

Πίνακας 5-1. Επιστημονικές δημοσιεύσεις των μελών Δ.Ε.Π. του Τ.Ε.Ε.Π.Η.

	Βιβλία/μονογραφίες	Επιστημονικά περιοδικά με κριτές	Επιστημονικά περιοδικά χωρίς κριτές	Πρακτικά συνεδρίων με κριτές	Πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές	Κεφάλαια/άρθρα σε βιβλία/συλλογικούς τόμους	Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) χωρίς πρακτικά	Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (χωρίς κριτές) χωρίς πρακτικά	Εκπαιδευτικό υλικό	Άλλα
2009 (Μάιος)	2	4	1	3	2	7	5	0	1	2
2008	1	6	0	7	3	10	5	3	2	2
2007	0	5	0	7	1	2	5	2	3	1
2006	2	5	0	8	2	8	5	3	2	5
2005	5	7	2	8	0	1	5	1	1	2
2004	0	8	1	4	1	5	4	2	0	0
Σύνολο 2004-2009	10	35	4	37	9	33	29	11	9	12
Πριν το	8	16	6	8	4	8	5	4	2	7

Με βάση τον παραπάνω Πίνακα μπορούν να γίνουν οι εξής παρατηρήσεις:

- Με δεδομένο ότι η πλειονότητα των μελών ΔΕΠ που συμμετείχαν στην παρούσα μελέτη ανήκουν στην βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή και μάλιστα με λίγα χρόνια προϋπηρεσίας στον πανεπιστημιακό χώρο, ο αριθμός των δημοσιεύσεων κρίνεται επαρκής και με σαφείς αυξητικές τάσεις.
- Διαφαίνεται μια σαφής αύξηση των ερευνητικών και συγγραφικών δραστηριοτήτων κατά την τελευταία 5ετία σε σχέση με το προηγούμενο διάστημα.
- Τα δεκαπέντε μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος, που απάντησαν σ' αυτή την ερώτηση, από το 2004 έως το Μάιο του 2009 έχουν παραγάγει 10 βιβλία/μονογραφίες κι έχουν μια σαφή προτίμηση σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές (35), ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια με κριτές (37) καθώς και κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους (33).
- Η τελευταία κατηγορία «Άλλα» αποτελείται, σύμφωνα με τις σημειώσεις που επισυνάφθηκαν, από: μεταφράσεις με εισαγωγή και σχόλια, επιμέλεια συλλογικών τόμων, εκθέσεις ερευνητικών προγραμμάτων, διαλέξεις έπειτα από πρόσκληση κ.ά.

5.5.2. Αναγνώριση της έρευνας που γίνεται στο Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ.

Η αναγνώριση του ερευνητικού έργου του Τμήματος προκύπτει από τις ετεροαναφορές, συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων και συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών, προσκλήσεις από επιστημονικούς φορείς, ερευνητικές συνεργασίες και διακρίσεις των μελών Δ.Ε.Π. Παρακάτω γίνεται ποσοτική αναφορά σε κάθε τύπο επιστημονικής αναγνώρισης.

Ετεροαναφορές (citations)

Τα 15 μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος που απάντησαν το ερωτηματολόγιο είχαν από το 2004 και μετά 11 ετεροαναφορές σε δημοσιεύσεις τους έναντι 9 αντίστοιχων ετεροαναφορών που είχαν πριν το 2004. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι επειδή στη χώρα μας δεν υπάρχει ένα ενημερωμένο και αξιόπιστο σύστημα καταγραφής των ετεροαναφορών του επιστημονικού δημοσιευμένου έργου κάθε επιστήμονα, ιδιαίτερα στον χώρο των Επιστημών Αγωγής, τα σχετικά στοιχεία που παρατίθενται παραπάνω αφορούν τις ετεροαναφορές που τα ίδια τα μέλη Δ.Ε.Π. έχουν εντοπίσει να γίνονται στο έργο τους. Δηλαδή, δεν αποκλείεται η πιθανότητα να υπάρχουν και άλλες ετεροαναφορές, οι οποίες δεν είναι γνωστές στα μέλη Δ.Ε.Π., με αποτέλεσμα να μη συμπεριλαμβάνονται στην παραπάνω καταγραφή.

Συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων και περιοδικών

Τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος είχαν από το 2004 και μετά 15 συμμετοχές σε επιτροπές ελληνικών και διεθνών επιστημονικών συνεδρίων, έναντι 7 συμμετοχών πριν το 2004. Από τα στοιχεία αυτά συνάγεται ότι: α) τα μέλη

Δ.Ε.Π. του Τμήματος συμμετέχουν σε μεγαλύτερο αριθμό επιτροπών ελληνικών συνεδρίων από τον αντίστοιχο αριθμό των διεθνών συνεδρίων, β) οι συμμετοχές της τελευταίας 5ετίας υπερτερούν των συμμετοχών όλων των ετών πριν από αυτήν.

Επίσης, τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος είχαν από το 2004 και μετά 4 συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές ελληνικών και διεθνών επιστημονικών περιοδικών έναντι 3 συμμετοχών πριν το 2004.

Από τα στοιχεία αυτά συνάγεται ότι τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος έχουν μια ενεργό συμμετοχή σε επιστημονικές δραστηριότητες όπως επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων και συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών και μάλιστα οι συμμετοχές αυτές παρουσιάζουν μια αυξητική τάση.

Προσκλήσεις από επιστημονικούς φορείς - κριτές σε περιοδικά

Τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος κατά την τελευταία πενταετία δέχθηκαν 9 προσκλήσεις από άλλους ακαδημαϊκούς/ερευνητικούς φορείς για διαλέξεις/παρουσιάσεις κλπ., έναντι 6 ανάλογων προσκλήσεων που είχαν δεχθεί πριν την τελευταία πενταετία.

Τέλος, έχουν διατελέσει κριτές σε επιστημονικά περιοδικά 10 φορές μέχρι σήμερα.

5.6. Συμμετοχή φοιτητών και εξωτερικών συνεργατών στην έρευνα

Από τα 15 μέλη ΔΕΠ που απάντησαν το σχετικό ερωτηματολόγιο μόνο τρεις (4) δήλωσαν ότι στα ερευνητικά προγράμματα, στα οποία εμπλέκονται, συμμετέχουν και εξωτερικοί συνεργάτες ή/και μεταδιδακτορικοί ερευνητές. Επίσης, 11 από τους 14 διδάσκοντες που απάντησαν το ερωτηματολόγιο συμπεριλαμβάνει φοιτητές (προπτυχιακούς, μεταπτυχιακούς, υποψήφιους διδάκτορες) στις ερευνητικές του δραστηριότητες.

5.7. Ερευνητικές υποδομές του Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ.

Όσον αφορά τις απόψεις των μελών ΔΕΠ του Τ.Ε.Ε.Π.Η. σχετικά με την ποιότητα των ερευνητικών υποδομών του Τμήματος, η ανάλυση των δεδομένων έδειξε, σε γενικές γραμμές, ότι οι περισσότεροι από όσους απάντησαν τις σχετικές ερωτήσεις (βλ. Πίνακα 12 του Παραρτήματος 3-Γ), θεωρούν ότι η επάρκεια και καταλληλότητα των ερευνητικών εργαστηρίων βρίσκεται σε μέτριο επίπεδο, στην καλύτερη περίπτωση. Πιο συγκεκριμένα: το μεγαλύτερο ποσοστό των διδασκόντων θεωρεί: α) από "καθόλου" έως "μέτρια" επαρκή και κατάλληλο τόσο το χώρο (42,8%) όσο και τον εξοπλισμό (35,6%) των ερευνητικών εργαστηρίων του Τμήματος ενώ ένα 14,3% ακόμα θεωρεί ότι είναι "αρκετά" επαρκής, β) από "καθόλου" έως "μέτρια" ικανοποιητική την κάλυψη των ερευνητικών αναγκών από τις υπάρχουσες υποδομές ενώ ένα 14,3% ακόμα θεωρεί ότι είναι "αρκετά" ικανοποιητική και γ) από "καθόλου" έως "μέτρια" εντατική τη χρήση των υποδομών αυτών ενώ ένα 14,3% ακόμα θεωρεί ότι είναι "αρκετά" εντατική. Σε καμία από τις σχετικές ερωτήσεις δεν σημειώθηκε η ένδειξη "πάρα πολύ".

Τα στοιχεία αυτά σαφέστατα δημιουργούν ένα προβληματισμό σχετικά με τις ερευνητικές δυνατότητες των ερευνητικών εργαστηρίων τουλάχιστον όσον αφορά τις υποδομές τους στοιχείο ωστόσο που συνδέεται με τους περιορισμένους χώρους και πόρους του Τμήματος. Το θετικό στοιχείο ωστόσο αποτελεί το γεγονός ότι αναμένεται να υπάρξει κάποια βελτίωση λόγω έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης για αγορά οργάνων κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος.

Παρόλαυτά το παραγόμενο ερευνητικό έργο των μελών ΔΕΠ του Τμήματος σημειώνει μια σταθερή αύξηση παρά τους ελάχιστους οικονομικούς πόρους. Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά την τελευταία τριετία έχουν πολλαπλασιαστεί όλες οι ερευνητικές δραστηριότητες του Τ.Ε.Ε.Π.Η. Αυτό διαπιστώνεται από τον αριθμό των διαλέξεων, ημερίδων, συμποσίων, συνεδρίων που πραγματοποιήθηκαν, πολλά από τα οποία έχουν διεθνή διάσταση. Βεβαίως, η ανάληψη επιδοτούμενων ερευνητικών προγραμμάτων είναι ένας τομέας, τον οποίο το Τμήμα πρέπει να ενισχύσει. Πιστεύεται ότι η αύξηση των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος και η αξιοποίηση της στελέχωσης των Εργαστηρίων με διοικητικό/τεχνικό εργαστηριακό προσωπικό (Ε.Τ.Ε.Π.) θα οδηγήσουν στην αύξηση του ερευνητικού έργου και στην καταλληλότερη υποβοήθησή του. Θετική, επίσης, μπορεί να χαρακτηριστεί και η προσπάθεια που καταβάλλεται από ορισμένα μέλη Δ.Ε.Π. στο πλαίσιο των Εργαστηρίων για τη συγκρότηση πηγών ενημέρωσης για επιστήμες που διακονούνται στο Τμήμα.

Όσον αφορά την προσωπική επιστημονική δραστηριότητα των μελών Δ.Ε.Π. του Τ.Ε.Ε.Π.Η., είναι χαρακτηριστική η αύξησή της σε όλους τους σχετικούς τομείς (δημοσιεύσεις, ανακοινώσεις). Είναι προφανές ότι οι επιστημονικές δραστηριότητες της τελευταίας πενταετίας, σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις υπερτερούν αναλογικά των αντίστοιχων δραστηριοτήτων που είχαν συντελεστεί στην περίοδο πριν από αυτήν. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται τόσο στην αύξηση των μελών του Τμήματος όσο και στην παρατηρούμενη ενεργότερη στροφή στην έρευνα. Διαπιστώνεται και κάποια ποιοτική διαφοροποίηση, καθώς είναι σαφής η στροφή αρκετών μελών Δ.Ε.Π. σε δημοσιεύσεις σε περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων με κριτές, αρκετές εκ των οποίων σε περιοδικά του εξωτερικού. Η αναγνώριση του ερευνητικού έργου των μελών Δ.Ε.Π. φαίνεται και από την αύξηση του αριθμού των ετεροαναφορών που δέχονται κατά την τελευταία πενταετία. Βέβαια, όπως έχουμε ήδη επισημάνει και παραπάνω, στη χώρα μας δεν υπάρχει μέχρι στιγμής κάποιο αξιόπιστο σύστημα καταγραφής των αναφορών του επιστημονικού δημοσιευμένου έργου κάθε επιστήμονα, κυρίως στον χώρο των Επιστημών Αγωγής, με αποτέλεσμα ο εντοπισμός των αναφορών να γίνεται από τον ίδιο τον επιστήμονα κατά τρόπο τυχαίο και μη συστηματικό. Γενικά, θεωρούμε ότι με δεδομένο τον ερευνητικό προσανατολισμό του Τμήματος μπορούμε να προσδοκούμε για το άμεσο μέλλον αύξηση τόσο του δημοσιευμένου ερευνητικού έργου των μελών Δ.Ε.Π. όσο και των ετεροαναφορών που αυτό θα δεχθεί.

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, το Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δ.Π.Θ. έχει έναν διαρκώς αυξανόμενο ερευνητικό προσανατολισμό, όπως επιτάσσει το πλαίσιο της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Ο προσανατολισμός αυτός θα ισχυροποιηθεί και θα αποδώσει περισσότερο έργο αν στις ερευνητικές

δραστηριότητες του Τμήματος συμμετέχουν σε μεγαλύτερο βαθμό φοιτητές και εξωτερικοί συνεργάτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6°

Σχέσεις με κοινωνικούς, πολιτιστικούς, παραγωγικούς φορείς

Το Τμήμα λόγω του παιδαγωγικού του προσανατολισμού θεωρεί απαραίτητη την επαφή με τους κοινωνικούς, πολιτιστικούς και παραγωγικούς φορείς της πόλης και ευρύτερα της περιφέρειας. Ακριβώς επειδή οι Νηπιαγωγοί έρχονται σε επαφή με την μικρή ηλικία προσπαθεί να κινητοποιήσει το κοινωνικό σύνολο ώστε να αναγνωρίσουν και να ενδιαφερθούν για τα προβλήματα των μικρών παιδιών, των διδασκόντων και των ίδιων των γονέων. Παρόλο ότι οι ποικίλες ατομικές και συλλογικές υποχρεώσεις των μελών ΔΕΠ είναι πολλές και διαφορετικές, εντούτοις η πρόθυμη συμμετοχή τους αποδεικνύεται από τη διοργάνωση και τη συμμετοχή σε εκδηλώσεις παιδαγωγικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος που αφορούν την πόλη.

Η επικοινωνία του Τμήματος σε σταθερή βάση πραγματοποιείται μέσα από τις οργανωμένες πρακτικές ασκήσεις των φοιτητών σε νηπιαγωγεία της περιοχής και της πόλης. Μέσα από τις πρακτικές ασκήσεις οι φοιτητές αλλά και οι επόπτριες και τα υπεύθυνα μέλη ΔΕΠ έρχονται σε επαφή με τις μάχιμες νηπιαγωγούς και ανταλλάσσουν γνώσεις και εμπειρία. Στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης των φοιτητών καταβάλλονται προσπάθειες αξιοποιώντας προσωπικές γνωριμίες των μελών ΔΕΠ να διευρύνονται οι χώροι άσκησης μέσα στον κοινωνικό και τοπικό ιστό της πόλης και έξω από αυτόν. Ποικίλες δραστηριότητες πραγματοποιούνται ήδη, εκτός από τα νηπιαγωγεία, σε νοσοκομεία, βιβλιοθήκες, μουσεία, κέντρα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και Κ.Δ.Α.Υ.. Τα θετικά σχόλια των παραπάνω φορέων με τους οποίους συνεργαζόμαστε, τα οποία πήραν και τη μορφή δημοσιευμάτων στον τοπικό τύπο, είναι αποδεικτικά του επιτυχούς ανοίγματος στην τοπική αλλά και σε όμορες κοινωνίες.

Τα μέλη ΔΕΠ έχουν μια αρκετά καλή επικοινωνία με τις τοπικές εκπαιδευτικές αρχές, οι οποίες φιλοξενούνται στις Ημερίδες και Συνέδρια του Τμήματος αλλά θεωρούμε ότι θα μπορούσαμε να έχουμε μια ακόμη πιο εποικοδομητική επαφή.

Το Τμήμα επίσης ανέλαβε την πραγματοποίηση του προγράμματος (βλέπε παραπάνω 3.4.) εξομοίωσης των νηπιαγωγών της Αν. Μακεδονίας και Θράκης, αποδεικνύοντας έτσι εμπράκτως τη διάθεσή του να βοηθήσει τους συναδέλφους στην αναβάθμιση του πτυχίου τους και του περιεχομένου των σπουδών τους.

Στην προσπάθεια επικοινωνίας του Τμήματος μ' ένα ευρύτερο κοινό πραγματοποιούνται σποραδικά δραστηριότητες στο κέντρο της πόλης (εκθέσεις ζωγραφικής, θεατρικές παραστάσεις, μουσικές εκδηλώσεις) με τη συμμετοχή των φοιτητών και μελών ΔΕΠ. Οι δραστηριότητες αυτές έχουν μεγάλη απήχηση και σχολιάζονται ευμενώς από τα τοπικά ΜΜΕ.

Στοιχείο επίσης που αποδεικνύει την επικοινωνία με την ευρύτερη περιοχή ξεπερνώντας τις δυσκολίες που δημιουργούν κατά περίπτωση οι τοπικές συνθήκες και είναι η διοργάνωση με επιτυχία πρακτικών ασκήσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν από τους φοιτητές υπό την καθοδήγηση μελών ΔΕΠ εκτός πόλης , στον ευρύτερο νομό (Ορεστιάδα και Σαμοθράκη).

Μεμονωμένα επίσης σχεδόν όλα τα μέλη ΔΕΠ έχουν λάβει μέρος σε γενικότερου κοινωνικού –επιστημονικού ενδιαφέροντος εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν στην πόλη ή στην ευρύτερη περιοχή (παρουσιάσεις βιβλίων, διαλέξεις) από εξωπανεπιστημιακούς φορείς (μουσεία, βιβλιοθήκες, συλλόγους κ.ά.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης

Η στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης του Τμήματος από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι ακολουθεί συγκεκριμένο προγραμματισμό. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η εξάρτηση των πανεπιστημιακών τμημάτων από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. όσον αφορά τα οικονομικά και, κυρίως, τη στελέχωσή τους είναι εντονότατη και, δυστυχώς, τόσο χρονοβόρα, ώστε να μην μπορεί να υποστηρίξει με αξιοπιστία έναν μακροπρόθεσμο ή μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό. Ακόμα, η πολυνομία με τις συνεχείς αλλαγές που επικρατούν στο σχετικό με τα Α.Ε.Ι. εκπαιδευτικό δίκαιο και οι συνεχείς εξαγγελίες για μεταρρυθμίσεις και σημαντικές αλλαγές, συνήθως αντιφατικές μεταξύ τους, δεν προσφέρουν το σταθερό εκείνο πλαίσιο, ώστε να αναπτυχθεί στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης. Πιο πρόσφορη είναι η διατύπωση : διαμόρφωση τακτικών ανάπτυξης παρά για σχεδιασμό στρατηγικών ανάπτυξης. Το πλαίσιο αυτό αφήνει ανοιχτή τη δυνατότητα για άσκηση προσωπικών τακτικών από τους εκάστοτε Προέδρους του Τμήματος, αφού πρέπει να αξιοποιήσουν πολλές φορές σε μικρό χρονικό διάστημα (π.χ. στο πλαίσιο μιας σύσκεψης) ευκαιρίες για θέσεις ή δομές που ενδέχεται να παρουσιαστούν. Έτσι, για τα πρώτα έτη της λειτουργίας του και μέχρι να στελεχωθεί με αρκετά μέλη Δ.Ε.Π. το Τμήμα, η ακαδημαϊκή ανάπτυξή του καθοριζόταν σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα ανάλυσης των αναγκών, τη δυνατότητα σχεδιασμού της αντιμετώπισής τους, την ευχέρεια προγραμματισμού για το μέλλον, τις επιστημονικές και άλλες απόψεις, την αποφασιστικότητα και τη δύναμη διεκδίκησης που επιδείκνυε ο εκάστοτε Πρόεδρος και όσοι τον συνεπικουρούσαν στο έργο του. Και είναι αλήθεια ότι στο Τμήμα υπηρέτησαν ως Πρόεδροι πρόσωπα που έθεσαν τα θεμέλια της σημερινής του ανάπτυξης. Είναι γεγονός ότι ως νεαρό και μικρό σε αριθμό φοιτητών και διδασκόντων Τμήμα, όπως συνήθως συμβαίνει σε αυτές τις περιπτώσεις, γνώρισε αρκετές δυσκολίες ως προς την ακαδημαϊκή του ανάπτυξη. Βασικοί άξονες της ανάπτυξής του, όμως, παρέμειναν: α) η έμφαση στο διδακτικό έργο και η εκπαίδευση φοιτητών οι οποίοι μπορούν να υπηρετήσουν αποτελεσματικά ως νηπιαγωγοί, β) η υποστήριξη του ερευνητικού έργου στον τομέα της επιστήμης του Τμήματος και γ) η μέσω των παραπάνω επίτευξη των θεμελιωδών στόχων του Τμήματος.

Κατά τα τελευταία έτη, οπότε και σημειώνεται αύξηση του αριθμού των μελών Δ.Ε.Π. και γενικότερη μεγέθυνση του Τμήματος, θέματα σχετικά με την ακαδημαϊκή του ανάπτυξη (θέσεις και γνωστικά αντικείμενα διδασκόντων, θεσμοθέτηση Εργαστηρίων και άλλων δομών) συζητούνται περισσότερο ενδελεχώς και συχνά προηγείται σχετική επεξεργασία από επιτροπές που ορίζονται γι' αυτόν το σκοπό. Έτσι, για την ακαδημαϊκή ανάπτυξη του Τμήματος ασχολούνται, προβληματίζονται και μοιράζονται ευθύνες περισσότερα πρόσωπα.

Όμως, στο Τμήμα μας δεν έχει έως τώρα καθιερωθεί κάποια διαδικασία διαμόρφωσης ενός βραχυπρόθεσμου ή μακροπρόθεσμου (λ.χ. 5ετούς) σχεδίου ανάπτυξης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι σχεδόν όλες οι προτάσεις και τα αιτήματα που διατυπώνουμε για πρόσληψη επιπλέον προσωπικού ή για εγγραφή

ενός συγκεκριμένου αριθμού προπτυχιακών φοιτητών δεν εισακούγονται κι έτσι ακυρώνεται κάθε σχεδιασμός για τα επόμενα έτη.

Πιο συγκεκριμένα, ενώ κάθε έτος δικαιούται το Τμήμα μας (βάσει του έως σήμερα ισχύοντος «ετήσιου προγραμματισμού», άρθρο 1 της Υ.Α. Β2/6042/29-12-1995) δύο νέες θέσεις Δ.Ε.Π. δίδονται κάποιες θέσεις πολύ λιγότερες από όσες δικαιούμαστε. Επιπλέον, ενώ κάθε έτος το ΥΠ.Ε.Π.Θ. μας ερωτά πόσοι φοιτητές πρέπει να εγγραφούν στο Τμήμα κατά το προσεχές ακαδημαϊκό έτος, ο αριθμός που τελικά μας επιβάλλεται να εγγράψουμε είναι πολύ μεγαλύτερος από αυτόν που προτείνουμε. Θεωρούμε πως ο αριθμός των 170 φοιτητών που στέλνει το Υπουργείο και τελικά ανέρχεται σε 200 με τις προσθήκες ειδικών περιπτώσεων είναι εκτός της λογικής του δικού μας προγραμματισμού. Γίνεται φανερό ότι έτσι ακυρώνεται εκ των πραγμάτων κάθε δυνατότητα ενός εύλογου προγραμματισμού.

Στην παραπάνω συνθήκη πρέπει να προστεθεί και η επίδραση της μεγάλης κινητικότητας των διδασκόντων από τα περιφερειακά προς τα πιο κεντρικά πανεπιστήμια (Αθήνας- Θεσσαλονίκης). Έτσι η επαναπροκήρυξη των θέσεων που χηρεύουν απαιτεί μεγάλο χρόνο αν λάβει κανείς υπόψη του ότι για τη δημοσίευση μίας θέσης χρειάζεται 12-15 μήνες μετά την εκλογή ή και περισσότερο. Έτσι αν και οι διαδικασίες εκλογών νέων μελών ΔΕΠ τα τελευταία 2 ακαδημαϊκά έτη υπήρξαν δυναμικές (αριθμός 9) το αίτημα νέων προσλήψεων παραμένει ανοικτό με δεδομένη την αύξηση των φοιτητών και τις απαιτήσεις του νέου νόμου για τμήματα των 60-80 ατόμων.

Αλλά και οι υπόλοιπες αλλαγές στο προσωπικό του Τμήματος εμφανίζουν στασιμότητα κυρίως ως προς την πρόσληψη μελών ΕΤΕΠ με ειδικότητα και μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π. για ανάγκες τόσο των εργαστηρίων όσο και την υποστήριξη γνωστικών περιοχών που δεν απαιτείται πάντα διδακτορικό, όπως π.χ. θέατρο, χορός, κίνηση, μουσική κλπ. .

Παρόμοια είναι και η κατάσταση ως προς την υποστήριξη των διοικητικών υπηρεσιών. Αν και η επάρκεια, συνέπεια, αφοροίωση και εργατικότητα των ήδη εργαζομένων (3 υπαλλήλοι, μάλιστα η μία υπάλληλος ανήκει στη δύναμη της Κοσμητείας) στην Γραμματεία επιβάλλει πολλές φορές την ουσιαστική συνδρομή και των μελών ΕΤΕΠ.

Ένα ακόμα ζήτημα σχετικό με την ακαδημαϊκή ανάπτυξη του Τμήματος είναι η διαίρεσή του σε Τομείς, κάτι που αν και έχει απασχολήσει στο παρελθόν τα μέλη του τμήματος φαίνεται να μπορεί να αντιμετωπιστεί μετά την ολοκλήρωση των νέων διορισμών θέσεων που η διαδικασία εκλογής τους έχει ολοκληρωθεί (20 μέλη ΔΕΠ τουλάχιστον), αφού βέβαια προηγηθεί η αναγκαία μελέτη σχετικά με τους διδάσκοντες και τα Εργαστήρια που θα ενταχθούν σε κάθε Τομέα.

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι και ο πρόσφατα θεσμοθετημένος «τετραετής ακαδημαϊκός-αναπτυξιακός προγραμματισμός» των πανεπιστημιακών Τμημάτων (άρθρο 5 του Νόμου 3549/2007) δεν είναι δυνατό να ενεργοποιηθεί και να λειτουργήσει, όσο καλή διάθεση και αν επιδείξουν τα ελληνικά Α.Ε.Ι., εάν εξακολουθήσει να υπάρχει το τεράστιο χάσμα ανάμεσα στις αδήριτες ανάγκες και στην κάλυψή τους, αλλά και ανάμεσα στον προγραμματισμό και στη γραφειοκρατική καθυστέρηση υλοποίησής του. Επομένως η εφαρμογή πολυετών προγραμματισμών είναι συνάρτηση της ομαλής, προβλέψιμης αλλά και έγκαιρης εισροής δημοσιονομικών πόρων από τον κρατικό προϋπολογισμό μέσω της εξασφάλισης κεντρικών αυτοτελών πόρων και

πραγματικών δημοσιονομικών δεσμεύσεων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στην παρούσα φάση οποιαδήποτε προσπάθεια προγραμματισμού προσκρούει στην μη ουσιαστική εξασφάλιση της οικονομικής και διοικητικής αυτοτέλειας των ΑΕΙ, των Σχολών και των Τμημάτων, στην υποχρηματοδότηση τους και στην μη διασφάλιση της πανεπιστημιακής έρευνας.

7.1. Βασικοί άξονες ανάπτυξης

- Περαιτέρω ανάπτυξη του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών με μαθήματα από τους τομείς : α) Διαπολιτισμικότητα, β) Νέες τεχνολογίες και παιδική ηλικία (ΤΠΕ στην εκπαίδευση Η/Υ, κινούμενα σχέδια, τηλεόραση, κινηματογράφος κλπ), γ) Παιδί και εικαστικές τέχνες δ) Εκπαιδευτική έρευνα για την παιδική ηλικία, ε) Δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας στ) Διεπιστημονικές προσεγγίσεις του παιχνιδιού στ) Ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον

- Οργάνωση των μαθημάτων με τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η δυνατότητα υλοποίησης βιωματικών εργαστηρίων με μικρές ομάδες φοιτητών. Σε αυτό το πλαίσιο αξιοποίηση των εργαστηρίων (με κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή, οπτικοακουστικά μέσα κλπ.) για την εκπαίδευση των φοιτητών σε μεθόδους έρευνας (π.χ. εξάσκηση στη μέθοδο της παρατήρησης κλπ)

- Οργάνωση δομής κομβικών μαθημάτων με έντονα διεπιστημονικό χαρακτήρα (π.χ. ΜΜΕ και παιδί, Παιχνίδι και παιδί, Παιδί και βία, Παραμύθι και παιδί, οικογένεια και παιδί κλπ.) στη βάση σεμιναριακών κύκλων επιλογής, έτσι ώστε να αρθεί η κατεύθυνση της γραμμικής μάθησης: ένα μάθημα= ένα γνωστικό αντικείμενο). Αυτό θα επιτρέψει να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις ενοποίησης των γνώσεων από διαφορετικά γνωστικά πεδία και η μάθηση από μνημική να μετατραπεί σε λειτουργική, με σκοπό να υλοποιείται ευέλικτα σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

- Σύσταση και λειτουργία 5 τομέων στο Τμήμα (Τομέας Κοινωνικής και Θεσμικής Διάστασης της Εκπαίδευσης, Τομέας Ψυχολογίας, Τομέας Παιδαγωγικής και Διδακτικής, Τομέας Παιδείας και Πολιτισμού, Τομέας Θετικών Επιστημών)

- Ανάπτυξη έρευνας –δράσης σε χώρους εκτός σχολείου στους οποίους οι φοιτητές του Τμήματος υλοποιούν μέρος της Πρακτικής τους Άσκησης (Νοσοκομεία, Μουσεία, Σχολικές ή Δημοτικές Βιβλιοθήκες, κέντρα δημιουργικής απασχόλησης, φυλακές ανηλίκων)

- Ανάπτυξη εναλλακτικών περιβαλλόντων μάθησης και διδασκαλίας

- Ανάπτυξη ερευνητικών προγραμμάτων (στο βαθμό των δυνατοτήτων εξεύρεσης πηγών χρηματοδότησης) στους τομείς : ένταξη παιδιών μεταναστών στο εκπαιδευτικό σύστημα, πολυγραμματισμοί, ΤΠΕ στην προσχολική ηλικία, σεξουαλικότητα παιδιών προσχολικής ηλικίας, ιδιότητα

του πολίτη, δικαιώματα του παιδιού, ΜΜΕ και παιδική ηλικία κλπ). (Δεδομένου του αντικειμένου του Τμήματος πολλά από τα ερευνητικά προγράμματα είναι έρευνα πεδίου και απαιτούν τη δυνατότητα των ερευνητών άμεσης πρόσβασης σε εκπαιδευτικούς χώρους παιδιών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Προϋπόθεση για να υλοποιηθούν είναι η απλούστευση των διαδικασιών άδειας που προβλέπονται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο)

- Δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού για την προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία για την ευαισθητοποίηση των παιδιών στην προστασία του υδάτινων και φυσικών πόρων της περιοχής. Διεύρυνση της συνεργασίας με ερευνητές άλλων ΑΕΙ εσωτερικού και εξωτερικού στο πλαίσιο κοινών ερευνών για τις φυσικές επιστήμες και το περιβάλλον (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο - Μονάδα εκπαιδευτικής έρευνας και παιδαγωγικής της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης Θεσσαλίας, Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης και Εργαστήριο Ιατροδικαστικής & Τοξικολογίας Τμήμα Ιατρικής Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Επιστημών Αγωγής Πανεπιστήμιο Κύπρου)

7.2. Βάσει των ανωτέρω στοιχείων θεωρούμε ως στρατηγικούς τους παρακάτω τομείς ακαδημαϊκής ανάπτυξης για την τετραετία 2008-2012:

1. ΑΝΑΠΥΞΗ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ με την προώθηση των παρακάτω μέτρων

- Δημιουργία Ινστιτούτου έρευνας για την παιδική ηλικία με σκοπό την ανάπτυξη στην 4ετία των παρακάτω δράσεων:
 1. Διερεύνηση των αναγκών των παιδιών της περιοχής ευθύνης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης στο πλαίσιο της σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού (παιδιά με ειδικές ανάγκες, ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες κλπ)
 2. Υλοποίηση των δράσεων του Network για την παιδική ταυτότητα και τη δημοκρατία
 3. Ανάπτυξη Προγράμματος υποστήριξης Σχολικών Μονάδων μέσω της αυτοαξιολόγησής τους
- Δημιουργία εργαστηρίου σχεδιασμού παιδαγωγικού υλικού (συμβατικού και ηλεκτρονικού). Συνεργασία με τμήματα άλλων Πανεπιστημίων που ασχολούνται με σχετικά θέματα (Πανεπιστήμιο Αιγαίου κλπ.). Ενεργοποίηση και αλλαγή στόχων του θεσμοθετημένου εργαστηρίου θρησκευτικής αγωγής.
- Δημιουργία Κινητού Κέντρου απασχόλησης παιδιών προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας σε συνεργασία με τοπικούς φορείς (τοπική αυτοδιοίκηση, σχολική εφορία). Σκοπός αυτής της δράσης είναι να προτείνει εναλλακτικούς τρόπους αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου *σε παιδιά προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας του νομού Έβρου* στο πλαίσιο της ολιστικής προσέγγισης του εγγραμματισμού. Ως επιμέρους στόχοι θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι εξής: α) Ανάπτυξη δημιουργικής και κριτικής σκέψης, β) Επαφή και κριτική στάση απέναντι στα πολιτισμικά προϊόντα

(βιβλία, ΜΜΕ κλπ), γ) Ψυχαγωγία, δ) Συμμετοχή σε ομαδικές δραστηριότητες. Οι δράσεις θα μπορούν να πραγματοποιούνται: α) στον διαμορφωμένο χώρο του λεωφορείου, β) στον προαύλιο ή εσωτερικό χώρο των σχολείων (σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς) και γ) σε δημοτικά κτίρια, εφόσον υπάρχουν και είναι διαθέσιμα (βλ. Παράρτημα 1)

- Δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού με θέμα τον Έβρο

Στόχος του υλικού είναι η ανάπτυξη γνωστικού υπόβαθρου για το ποτάμι για την κατανόηση της λειτουργίας του ως οικοσύστημα, την κατανόηση για τη σημαντικότητά του στη ζωή των κατοίκων των περιοχών που διατρέχει, την κατανόηση της επίδρασης των ανθρώπινων παραγόντων, δραστηριοτήτων και πρακτικών στην ποιότητα και τη λειτουργία του, την ανάπτυξη θετικής στάσης των παιδιών απέναντι στην προστασία και τη διαχείρισή του στο πλαίσιο της αειφορίας και της συνεργασίας μεταξύ των κατοίκων, την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης των παιδιών και την ανάπτυξη δεξιοτήτων για τη λήψη αποφάσεων και την ανάληψη δράσεων στο πλαίσιο της κοινότητας και της συμμετοχικής δημοκρατίας. Τα παιδιά μέσα από την ενασχόλησή τους με το ποτάμι, θα αναγνωρίσουν την ανάγκη διατήρησης της ποιότητας τους ως βασικό στοιχείο για την συνέχιση της ζωής στο ποτάμι (χλωρίδα, πανίδα, κάλυψη ανθρώπινων αναγκών – άρδευση, καλλιέργειες). Η διατήρηση των φυσικών πόρων για τη συνέχιση της ζωής και του πολιτισμού αποτελεί προϋπόθεση για την αειφορία και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το υλικό θα περιλαμβάνει φωτογραφικό υλικό και μικρής διάρκειας Videos (τα οποία θα υπάρχουν και στον ιστότοπο που αναφέρεται πιο πάνω).

Διεύρυνση της συνεργασίας με ερευνητές άλλων ΑΕΙ εσωτερικού και εξωτερικού στο πλαίσιο κοινών ερευνών για τις φυσικές επιστήμες και το περιβάλλον (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Κύπρου).

- Βελτίωση και ενεργοποίηση και αξιοποίηση του προγραμματισμού των υφιστάμενων εργαστηρίων

2) ΜΕΡΙΜΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

Συνθήκες διδασκαλίας και έρευνας

Οι προτάσεις για τις συνθήκες διδασκαλίας και έρευνας συνδέονται με την υλικοτεχνική υποδομή (κτιριακής και εξοπλισμού) . Η βελτίωση αυτών των συνθηκών εξαρτάται επίσης άμεσα από την αναλογία διδασκόντων (μελών ΔΕΠ, ΕΕΔΙΠ, διδασκόντων με σύμβαση 407/1980, αποσπασμένων εκπαιδευτικών με αυξημένα προσόντα και φοιτητών). Επίσης για τη βελτίωση των συνθηκών εποπτείας των φοιτητών κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Πρακτικής Άσκησης χρειάζεται βελτίωση της αναλογίας του εποπτών/φοιτητών. Η σημερινή αναλογία είναι περίπου 1 επόπτης για 75 φοιτητές.

Φοιτητική μέριμνα

Επανενεργοποίηση του Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών, ώστε να

παρέχεται στους φοιτητές Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη από εξειδικευμένους επιστήμονες και Συμβουλευτική Σπουδών Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Σταδιοδρομίας. Το Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών θα μπορούσε να είναι κοινό για τους φοιτητές των 2 τμημάτων της Σχολής Επιστημών της Αγωγής. Για την επαναλειτουργία του απαιτείται η εύρεση σχετικών πόρων (χρηματοδότηση).

Διασφάλιση ακαδημαϊκών και επαγγελματικών προοπτικών αποφοίτων

Οργάνωση σε εξαμηνιαία βάση Ημερίδων Σταδιοδρομίας από το Τμήμα. Η διεύρυνση των χώρων πρακτικής άσκησης των φοιτητών (πρακτικές σε Μουσεία, Βιβλιοθήκες, Νοσοκομεία) δημιουργεί θεωρητικά προϋποθέσεις για τη διεύρυνση χώρων επαγγελματικής αποκατάστασης, την οποία εντούτοις δεν μπορεί να διασφαλίσει το Τμήμα.

Ισότιμη μεταχείριση ατόμων διαφορετικού φύλου, διαφορετικής εθνικότητας και γλώσσας

- Οργάνωση μαθημάτων *στήριξης στην ελληνική γλώσσα* για την κατανόηση και την παραγωγή επιστημονικών κειμένων. Τα μαθήματα θα προσφέρονται 2 φορές την εβδομάδα (Χ 3 ώρες) στους φοιτητές με διαφορετική από την ελληνική μητρική γλώσσα και το περιεχόμενό τους θα προσδιορίζεται από τα υπεύθυνα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος σε συνεργασία με τους διδάσκοντες. Στόχος των μαθημάτων είναι η βελτίωση της ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας των αλλόγλωσσων φοιτητών. Η οργάνωση των μαθημάτων απαιτεί την ύπαρξη χώρου καθώς και διδάσκοντα με εξειδίκευση στη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας.
- Πρόβλεψη για διασφάλιση της δυνατότητας παροχής των διδακτικών σημειώσεων σε σύστημα Brail για φοιτητές με προβλήματα όρασης.
- Ενίσχυση άπορων φοιτητών που επιθυμούν να φοιτήσουν σε Πανεπιστήμια του εξωτερικού στο πλαίσιο του Προγράμματος ERASMUS. Δημιουργία ταμείου αρωγής για τους άπορους φοιτητές.
- Ανάπτυξη δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε θέματα φύλου σε συνεργασία με τις υπάρχουσες συμβουλευτικές δομές των σχολείων της περιοχής. Στόχος να αυξηθεί ο αριθμός και των αρρένων φοιτητών σε τμήματα προσχολικής εκπαίδευσης.

3) ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΚΑΙ ΥΠΕΡΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Συνεργασία με κοινωνικούς, πολιτιστικούς κλπ φορείς

1. *Οργάνωση δράσεων αναγνωστικών εμπυχωσέων* σε παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας σε χωριά του νομού Έβρου οι οποίες θα διεξάγονται από φοιτητές του Τμήματος.
2. *Επιμορφωτικές δράσεις που θα απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς παιδιών προσχολικής ηλικίας με περιεχόμενο:* α) τη διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας (γλωσσικής, θρησκευτικής, εθνικής κλπ), β) θέματα ψυχικής υγείας (μηνιαίες τρίωρες συναντήσεις με θέματα: παιδί και διαζύγιο, παιδί και θάνατος, παιδική ζήλεια, παιδί και

- σεξουαλικότητα) γ) θέματα έρευνας –δράσης. Οι δράσεις θα υλοποιούνται από διδάσκοντες του τμήματος
3. *Οργάνωση σεμιναρίων, συμποσίων και βιωματικών εργαστηρίων* για την Εκπαίδευση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών που δραστηριοποιούνται σε θέματα περιβάλλοντος και την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο σχολείο ή/και σε άλλους χώρους. (Η δραστηριότητα αυτή θα πραγματοποιείται κάθε χρόνο) (συνεργασία με τα Γραφεία Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Αθμιας και Βθμιας Εκπαίδευσης του Νομού)
 - ✓ *Δημιουργία ιστοτόπου* στο πλαίσιο της λειτουργίας του Εργαστηρίου Έρευνας και Επικοινωνίας για το Περιβάλλον και την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
 4. Συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση για τη *δημιουργία Κέντρων Ενίσχυσης του Γραμματισμού* για παιδιά προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας του νομού . Ανάπτυξη δραστηριοτήτων λόγου και τέχνης με και χωρίς χρήση νέων τεχνολογικών που θα απευθύνονται κυρίως σε παιδιά για τα οποία τα ελληνικά δεν είναι η μητρική γλώσσα.
 5. Δημιουργία *Σχολών Γονέων*.
 6. *Ποιοτική αναβάθμιση του Πειραματικού Νηπιαγωγείου* Αλεξανδρούπολης με συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που εργάζονται σε αυτό και ένταξή του σε ευρωπαϊκά προγράμματα συνεργασίας.
 7. *Εκπόνηση και Εφαρμογή Προγράμματος υποστήριξης Σχολικών Μονάδων μέσω της αυτοαξιολόγησής τους.* Υποστήριξη των σχολείων της περιοχής του Ν. Έβρου μέσα από διαδικασίες αυτοαξιολόγησης με σκοπό τη βελτίωσή τους σε προσδιορισμένα επίπεδα λειτουργίας τους.
 8. Συνεργασία με την Νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Ροδόπης Έβρου για την επιστημονική υποστήριξη δράσεων κοινωνικά σημαντικών (όπως π.χ. Πρόγραμμα Εθελοντισμού κλπ)
 9. Συνεργασία με τοπικούς φορείς (Δήμο, Νομαρχία, Αγροτικούς Συνεταιρισμούς) για τη *διάχυση της επιστημονικής γνώσης* για θέματα που αφορούν την τοπική κοινωνία: π.χ. Ενημέρωση αγροτών για την ασφαλή χρήση των γεωργικών φαρμάκων για την προστασία της υγείας τους, των προϊόντων και των καταναλωτών κλπ.
 - Εκπαιδευτική και επιστημονική υποστήριξη σχολικών μονάδων για τη διαμόρφωση "Αειφόρων σχολείων" (εφαρμογή προγραμμάτων

εξοικονόμησης ενέργειας, διαχείριση απορριμμάτων, εξοικονόμησης νερού).

- Υποστήριξη των εκπαιδευτικών που υλοποιούν την Περιβαλλοντική εκπαίδευση στα σχολεία με την παροχή των αναγκαίων μεθοδολογικών εργαλείων για την πραγματοποίηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
- Επιστημονικός και τεχνολογικός εγγραμματισμός πολιτών: ενημέρωση πολιτών για τα σύγχρονα περιβαλλοντικά προβλήματα, τις δυνατότητες ατομικής συμμετοχής στην αντιμετώπιση τους - ανοικτές συζητήσεις που να απευθύνονται στο ευρύ κοινό, δημιουργία ενημερωτικών εντύπων (σε συνεργασία με τοπικού αρμόδιους φορείς π.χ. ΔΕΥΑΡ, ΔΕΗ, Δημοτικές Υπηρεσίες Καθαριότητας).
- Συνέχιση και διερεύνηση της δράσης "Ανάπτυξη εργαστηριακών εφαρμογών σχετικά με το περιβάλλον και τις φυσικές επιστήμες" από νηπιαγωγούς και νήπια της ευρύτερης περιοχής του Ν. Έβρου, (που ήδη υλοποιείται στο πλαίσιο του εργαστηρίου)

Για την υλοποίηση των παραπάνω προτάσεων είναι αναγκαία η εξασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου προϋποθέσεων:

1. Να μας δίδεται κατ' έτος μία νέα θέση Δ.Ε.Π.
2. Να μας δοθούν κατά τα πρώτα δύο ακαδημαϊκά έτη (2008-2009 και 2009-2010) τρεις νέες θέσεις Ε.Ε.ΔΙ.Π. και τρεις νέες θέσεις Ε.Τ.Ε.Π. με ειδικότητα ψυχολογίας, κοινωνιολογίας, πληροφορικής.
3. Η αύξηση του αριθμού των φοιτητών να είναι ανάλογη της ποσοστιαίας αύξησης των μελών ΔΕΠ και των λοιπών διδασκόντων.
4. Διεύρυνση των χώρων διδασκαλίας και έρευνας. Υλοποίηση του σχεδίου κατασκευής των νέων κτιρίων της Σχολής Επιστημών Αγωγής στην περιοχή της Δραγάνας.

Οι προτάσεις μας για τον τετραετή ακαδημαϊκό-αναπτυξιακό προγραμματισμό του Τμήματος συνοψίζονται στους παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 7.1. Αριθμός μελών ΔΕΠ και λοιπών διδασκόντων που προτείνονται για τα επόμενα τέσσερα έτη.

	Καθηγητές	Αναπληρωτές	Επικουροι	Λέκτορες	Διδάσκοντες ΠΔ 407	ΕΕΔΙΠ	ΕΤΕΠ
Εισήγηση νέων θέσεων	2	3	6	6	3	4	3

Πίνακας 7.2. Αριθμός εισακτέων

Πρόταση αριθμού εισακτέων	
Ακαδημαϊκά έτη	Προπτυχιακοί
2009--2010	100

2010-2011	110
2011-2012	120
2012-2013	130

Πίνακας 7.3. Διοικητικό προσωπικό

Πρόσβαση για το Διοικητικό Προσωπικό					
Μόνιμο			Αορίστου χρόνου		
Δ.Ε.	Τ.Ε.	Π.Ε.	Δ.Ε.	Τ.Ε.	Π.Ε.
1	2	-	1	2	1 (Πληροφορικής)

Η υλοποίηση των παραπάνω προτεινόμενων ενεργειών σε συνδυασμό με το πάγιο αίτημα της αύξησης της χρηματοδότησης θα βοηθήσει στην καλύτερη διεξαγωγή του διδακτικού και ερευνητικού έργου του Τμήματος, στην ενίσχυση της επιστημονικής του ταυτότητας, στην ευχερέστερη επίτευξη των στόχων του και στην εντεινόμενη ανταπόκρισή του στις ανάγκες της κοινωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

Διοικητικές υπηρεσίες και υποδομές

Στο κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνονται οι απόψεις των διδασκόντων του Τμήματος σχετικά με τις διοικητικές υπηρεσίες και υποδομές του Τμήματος (βλ. Πίνακα 13 του Παραρτήματος 3-Γ). Πριν τις παρουσιάσουμε πρέπει να σημειώσουμε πως η αύξηση του τακτικού προϋπολογισμού το 2007 και το 2008 εξασφάλισε τις προϋποθέσεις βελτίωσης των υποδομών του τμήματος. Έτσι επισκευάστηκαν με πιο σύγχρονα υλικά οι αίθουσες διδασκαλίας (νέα δάπεδα, χρωματισμοί, περσίδες, συσκότιση κλπ και εξοπλήστηκαν με ηλεκτρονικό και άλλο υλικό (σταθερούς βιντεοπροβολείς, μονάδες σκληρών δίσκων, DVD, γραμμές ψηφιακής σύνδεσης κλπ.) Διαμορφώθηκαν νέοι χώροι διδασκαλίας (αίθ. 15) και επεκτάθηκαν άλλοι (αίθ. 16). Παραμένει σε εκκρεμότητα η μηχανοοργάνωση της γραμματείας, διότι το κόστος απόκτησης του απαραίτητου λογισμικού ξεπερνά τις παρούσες οικονομικές δυνατότητες του προϋπολογισμού.

Ως προς την αξιολόγηση των υποδομών και των διοικητικών υπηρεσιών οι διδάσκοντες στη συντριπτική πλειονότητά τους (85,7%) θεωρούν από αρκετά έως πάρα πολύ αποτελεσματικές τις παρεχόμενες υπηρεσίες της Γραμματείας του Τμήματος, θεωρώντας όμως ότι ο χώρος της Γραμματείας είναι μάλλον ανεπαρκής (85,7%). Επίσης στην πλειονότητά τους, θεωρούν αρκετά έως πάρα πολύ κατάλληλο το γραφείο στέγασής τους (71,3%).

Αντίθετα, τα ποσοστά μη ικανοποίησης των μελών ΔΕΠ του Τμήματος σε θέματα που αφορούν στη Βιβλιοθήκη της Σχολής είναι πολύ μεγάλα. Το 78,5% περίπου θεωρεί ότι η επάρκεια της Βιβλιοθήκης σε σχέση με το γνωστικό αντικείμενο των μελών ΔΕΠ, όπως επίσης η οργάνωση και η λειτουργία αυτής είναι καθόλου έως μέτρια ικανοποιητική. Αξίζει να διευκρινιστεί ότι η Βιβλιοθήκη ανήκει στη Σχολή Επιστημών Αγωγής, δηλαδή είναι κοινή για τα δύο Τμήματα Τ.Ε.Ε.Π.Η. και Π.Τ.Δ.Ε.

Όσον αφορά στην πρόσβασή τους στις υποδομές και στον εξοπλισμό του Τμήματος, στην πλειοψηφία τους οι διδάσκοντες (71,3%) τη χαρακτηρίζουν από μέτρια έως πάρα πολύ αποτελεσματική. Μέτριος έως αρκετά επαρκής (64,2%) κρίνεται και ο κοινόχρηστος τεχνικός εξοπλισμός του Τμήματος.

Ποσοστό 78,6% των διδασκόντων επισημαίνει την ανεπάρκεια μάλλον των υποδομών του Τμήματος όσον αφορά την εξυπηρέτηση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (Α.Μ.Ε.Α.), ιδιαίτερα στο παλιό κτίριο όπου το αναβατόριο για τα ΑΜΕΑ δεν είναι και τόσο φιλικό.

Αναφορικά με τον εξοπλισμό και στελέχωση των εργαστηρίων, το 57% περίπου των διδασκόντων δεν απάντησε, προφανώς διότι δεν εμπλέκονται με αυτά. Από τους υπόλοιπους, το 43% θεωρεί ότι οι χώροι και ο

εξοπλισμός των εργαστηρίων είναι από λίγο έως αρκετά επαρκείς, ενώ ένα ποσοστό 35,6% θεωρεί ότι η στελέχωση των εργαστηρίων είναι μέτρια ικανοποιητική.

Στην πλειονότητά τους (85,8%) οι διδάσκοντες θεωρούν μάλλον ανεπαρκή και ακατάλληλο τον χώρο συνεδριάσεων του Τμήματος, ο οποίος χρησιμοποιείται από κοινού με το άλλο Τμήμα (Π.Τ.Δ.Ε.) της Σχολής.

Όσον αφορά στην πρόσβαση, στις υποδομές και στον εξοπλισμό του Ιδρύματος, ένα μεγάλο ποσοστό διδασκόντων (57,2%) θεωρεί ότι είναι αρκετά έως πολύ ικανοποιητική, ενώ ένα μικρότερο ποσοστό (28,6%) θεωρεί ότι μάλλον δεν είναι ικανοποιητική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9°

Συμπεράσματα

Καταγράφουμε παρακάτω τα κυριότερα συμπεράσματα που προέκυψαν κατά την παρουσίαση των ανωτέρω στοιχείων:

I) Εσωτερική αξιολόγηση των πανεπιστημιακών Τμημάτων

Το Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης εφάρμοσε για πρώτη φορά τη διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης συγκεντρώνοντας τις απόψεις των διδασκόντων του σε μία ευρεία ομάδα θεμάτων. Το Τμήμα δεν φοβάται την αξιολόγηση, γνώρισε καλύτερα τον εαυτό του μέσα από αυτήν και ελπίζει τα αποτελέσματά της να χρησιμοποιηθούν από τους αρμόδιους φορείς με τρόπο θετικό και υποστηρικτικό για τη λειτουργία του. Θετικά στοιχεία που μπορεί να προκύψουν από τη χρήση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης και ταυτόχρονα απαραίτητες προϋποθέσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας των Πανεπιστημίων θεωρούνται: α) η γενναία αύξηση του μισθού των μελών Δ.Ε.Π., β) η αύξηση της ετήσιας επιχορήγησης των Τμημάτων, γ) η κατάργηση κάθε γραφειοκρατικής καθυστέρησης των ποικίλων διαδικασιών. Εάν αυτά τα αιτήματα δεν ικανοποιηθούν, η αξιολόγηση θα παραμείνει στην ιστορία των ελληνικών Πανεπιστημίων ως ύποπτη και παρελκυστική διαδικασία.

Αρνητικό στοιχείο της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης, όπως διαπιστώθηκε, είναι η έλλειψη προσωπικού για τη διαχείριση του τεχνικού της μέρους, με αποτέλεσμα όλη η διαδικασία να βαρύνει τα μέλη Δ.Ε.Π. και τα ΕΤΕΠ και αυτά να δυσανασχετούν και να διάκινται αρνητικά απέναντί της. Χωρίς την ύπαρξη μιας αυτόνομης και μάλιστα πολυμελούς κεντρικής υπηρεσίας, που θα βοηθά το έργο της εσωτερικής αξιολόγησης κάθε Πανεπιστημιακού Τμήματος, αυτή η αξιολόγηση είναι καταδικασμένη σε μαρασμό.

II) Φυσιογνωμία του Τμήματος

Η πλειονότητα των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος ανήκει στις Επιστήμες της Αγωγής και ειδικότερα στην Παιδαγωγική Επιστήμη, στο κατ' εξοχήν επιστημονικό αντικείμενο του Τμήματος. Παράλληλα, οι Επιστήμες της Αγωγής δεν μένουν απλαισιώτερες από τις άλλες επιστήμες και επιχειρούνται οι συνδέσεις εκείνες, που είναι απαραίτητες στην εποχή των διεπιστημονικών προσεγγίσεων. Βέβαια, κυρίαρχη, όπως είναι φυσικό, παραμένει η Παιδαγωγική Επιστήμη, η οποία πρόκειται να ενισχυθεί ακόμα περισσότερο στο προσεχές μέλλον με την πλήρωση των ήδη προκηρυγμένων θέσεων νέων μελών Δ.Ε.Π. Όπως μπορεί να συναχθεί από τη συνδυαστική μελέτη των γνωστικών αντικειμένων των μελών Δ.Ε.Π., των προγραμμάτων προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών, καθώς και από τις δημοσιεύσεις των μελών Δ.Ε.Π. είναι σαφής η κατεύθυνση προς την Παιδαγωγική

Επιστήμη. Αυτή αποτελεί βασική διαχρονική επιλογή του Τμήματος, συμβατή με τους σκοπούς του και υποστηρικτική της επίτευξής τους. Μία συγκριτική μελέτη με άλλα ανάλογα τμήματα θα έδειχνε ότι, όπως καθένα από αυτά συγκροτεί τη δική του φυσιογνωμία, έτσι και το Τ.Ε.Ε.Π.Η. του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης έχει διαμορφώσει τη φυσιογνωμία ενός πολυσυλλεκτικού επιστημονικά Τμήματος, με κυρίαρχες τις Επιστήμες της Αγωγής, και ιδιαίτερα την Παιδαγωγική, με αρμονικές υποστηρικτικές συνδέσεις με τις άλλες επιστήμες.

Σε διοικητικό επίπεδο πρόκειται για ένα δημοκρατικά διοικούμενο Τμήμα, στο οποίο λειτουργούν Επιτροπές με καθορισμένο έργο, εξασφαλίζοντας έτσι τη συμμετοχή όλων των μελών Δ.Ε.Π. στη διοίκηση και διασφαλίζοντας τη διαφάνεια στην άσκησή της.

Η λειτουργία θεσμοθετημένων ερευνητικών και εκπαιδευτικών Εργαστηρίων στο Τμήμα και το μέχρι σήμερα έργο τους, καθώς και η προσπάθεια για τη βελτίωση της λειτουργίας του Πειραματικού Νηπιαγωγείου αποδεικνύουν την έντονη ερευνητική φυσιογνωμία του Τμήματος, ιδιαίτερα σε σχέση με θέματα ανάπτυξης και εκπαίδευσης των παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Η έλλειψη των αναγκαίων μελών Δ.Ε.Π., Ε.Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. δημιουργεί σημαντικά προβλήματα στο εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο του Τμήματος. Η άμεση στελέχωσή του θα διασφαλίσει την ομαλή λειτουργία του Τμήματος και θα οδηγήσει στη μεγιστοποίηση της εκπαιδευτικής και ερευνητικής του δραστηριότητας και προσφοράς.

III) Προγράμματα Σπουδών

Η μελέτη του προγράμματος προπτυχιακών σπουδών του Τ.Ε.Ε.Π.Η. οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το Τμήμα έχει στηρίξει τη δομή του προγράμματός του αντλεί το περιεχόμενό του από πέντε (5) επιστημονικές περιοχές, οι οποίες είναι: *Κοινωνία και Εκπαίδευση (Κ), Ψυχολογία (Ψ), Παιδαγωγική – Διδακτική (Δ), Πολιτισμός και Εκπαίδευση (Π), Θετικές Επιστήμες (Θ)*. Ιδιαίτερο χώρο στο Πρόγραμμα καταλαμβάνει η Πρακτική Κατάρτιση (Α) των φοιτητών. Τέλος, το Πρόγραμμα ολοκληρώνεται με την προσφορά μαθημάτων Μεθοδολογίας (Μ) και Ξένων Γλωσσών (Ξ), ενώ παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης Πτυχιακής Εργασίας (Χ).

Φαίνεται ότι το Τ.Ε.Ε.Π.Η. μέσα από την πολυεπιστημονική προσφορά μαθημάτων προσπαθεί να κάνει τους φοιτητές ικανούς τόσο να εντοπίζουν, αναλύουν και ερμηνεύουν τα πολύπλοκα παιδαγωγικά φαινόμενα, κατανοώντας τους ψυχολογικούς, κοινωνικούς, παιδαγωγικούς παράγοντες που επηρεάζουν τους συμμετέχοντες σε αυτά, όσο και να μπορούν να εμπλακούν στην παιδαγωγική διαδικασία σχεδιάζοντας, οργανώνοντας, εφαρμόζοντας και αξιολογώντας το εκπαιδευτικό έργο ως επιστήμονες - επαγγελματίες νηπιαγωγοί. Ως αρωγοί σε αυτό το έργο των πτυχιούχων συμβάλλουν οι γνώσεις από διάφορες άλλες επιστήμες και η γνώση καλλιτεχνικών εφαρμογών. Στο επίκαιρο ερώτημα «Τι είδους εκπαιδευτικό επιθυμούμε να προετοιμάσουμε στο τμήμα μας;» απαντάμε: έναν εκπαιδευτικό με στέρεες θεωρητικές γνώσεις και δεξιότητες, έναν εκπαιδευτικό που να μπορεί να αναγνωρίζει και να αναλύει με επιστημονικό τρόπο τα εκπαιδευτικά φαινόμενα και τις κοινωνικές τους

προεκτάσεις, έναν εκπαιδευτικό που να μπορεί να μετουσιώνει τις γνώσεις του σε εκπαιδευτικές προτάσεις με δημιουργικότητα και ευελιξία, διότι η πραγματικότητα που θα κληθεί να διαχειριστεί είναι πολυσύνθετη και κάθε φορά νέα.

Τέλος, το Τμήμα, καθώς δεν είναι επαγγελματική Σχολή, προσφέρει στους φοιτητές του τη δυνατότητα να διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό το δικό τους πρόγραμμα σπουδών επιλέγοντας, πέρα από τα υποχρεωτικά, εκείνα τα μαθήματα που ανταποκρίνονται στα προσωπικά τους ενδιαφέροντα.

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος παρέχει τη δυνατότητα σε όσους έχουν τα αναγκαία προσόντα να εξειδικευτούν σε δύο παιδαγωγικές ειδικότητες : Ενισχυτική διδασκαλία και κοινωνικοπολιτισμική εμπύχωση. Ο μεταπτυχιακός φοιτητής είναι προσανατολισμένος από την αρχή των μεταπτυχιακών σπουδών του στο επιμέρους αντικείμενο με το οποίο θα ασχοληθεί, και αυτό τον βοηθάει να αποφασίσει αρχικά αν τον ενδιαφέρει το συγκεκριμένο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών και ακολούθως κινείται σε έναν σαφώς ορισμένο επιστημονικό χώρο. Στα ακαδημαϊκά έτη που έχει λειτουργήσει το Πρόγραμμα υπήρξε ενδιαφέρον για συμμετοχή σε αυτό. Επίσης, όλα τα μαθήματα διεξάγονται σε ελληνική γλώσσα και δεν είναι εύκολη η πρόσβαση ή συμμετοχή αλλοδαπών μεταπτυχιακών φοιτητών.

Στο θέμα της λειτουργίας του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών του Τμήματος δεν έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση. Σύντομα όμως το Τμήμα, λόγω του ήδη αυξημένου αριθμού των μελών Δ.Ε.Π., θα μπορεί να ικανοποιήσει τα ενδιαφέροντα των μεταπτυχιακών φοιτητών του, οι οποίοι θα επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους με στόχο το Διδακτορικό Δίπλωμα.

IV) Διδακτικό έργο

Όπως φάνηκε στο σχετικό κεφάλαιο, οι διδάσκοντες του Τμήματος δίνουν μεγάλη σημασία στο διδακτικό έργο που επιτελούν, χρησιμοποιώντας μια πληθώρα διδακτικών μεθόδων, τηρώντας με συνέπεια την παρουσία τους στο Τμήμα, παρέχοντας στους φοιτητές τα καταλληλότερα κατά την άποψή τους διδακτικά βοηθήματα. Το ποσοστό επιτυχίας των φοιτητών στις εξετάσεις των μαθημάτων του Τμήματος μπορεί να θεωρηθεί ως αποτέλεσμα των παραπάνω θετικών παραγόντων.

V) Ερευνητικό έργο του Τμήματος

Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν φαίνεται ότι το Τμήμα έχει δώσει, ιδιαίτερα κατά τα τελευταία έτη, μία έντονη έμφαση στην έρευνα. Ο αριθμός των συνεδρίων, ημερίδων και άλλων συναφών εκδηλώσεων, το έργο των Εργαστηρίων, ο αριθμός δημοσιεύσεων και των ετεροαναφορών των μελών Δ.Ε.Π. κατά την τελευταία πενταετία πιστοποιεί την ερευνητική δραστηριότητα του Τμήματος, για την οποία πρέπει να διαμορφωθούν καλύτερες προϋποθέσεις. Στοιχεία στα οποία πρέπει να στρέψει την προσοχή του το Τμήμα είναι η ανάληψη επιδοτούμενων ερευνητικών προγραμμάτων, η συνεργασία με άλλους επιστημονικούς και εκπαιδευτικούς φορείς (εσωτερικού και εξωτερικού) για ερευνητικούς σκοπούς και η εντονότερη εμπλοκή των (μεταπτυχιακών, κυρίως) φοιτητών στην έρευνα. Η στελέχωση των Εργαστηρίων με το αναγκαίο προσωπικό (μέλη Ε.Τ.Ε.Π.) θα εξαλείψει μία αρνητική συνιστώσα της ερευνητικής δραστηριότητας, την έλλειψη προσωπικού

που αναλαμβάνει τα διαδικαστικά θέματα, θα δώσει μεγαλύτερο χρόνο στους ερευνητές και θα επιταχύνει την ολοκλήρωση των ερευνητικών διαδικασιών.

VI) Συνεργασίες με κοινωνικούς, πολιτιστικούς και άλλους φορείς

Το Τμήμα αξιοποιώντας την πλούσια πείρα καλών πρακτικών που έχει δείξει μέχρι σήμερα με την τοπική κοινωνία πρέπει να συνεχίσει και να διευρύνει ακόμα περισσότερο τη συνεργασία με κοινωνικούς, πολιτιστικούς και παραγωγικούς φορείς. Μεγαλύτερη επαφή έχει με τον χώρο των εκπαιδευτικών, κυρίως των νηπιαγωγών.

VII) Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης

Η στρατηγική της ανάπτυξης του Τμήματος δίνει έμφαση τόσο στο διδακτικό όσο και στο ερευνητικό έργο, καθώς μέσα από αυτά επιτυγχάνονται οι θεμελιώδεις στόχοι του Τμήματος. Αν και δεν έχει έως τώρα καθιερωθεί κάποια διαδικασία διαμόρφωσης ενός βραχυπρόθεσμου ή μακροπρόθεσμου σχεδίου ανάπτυξης του Τμήματος, θέματα σχετικά με την ακαδημαϊκή του ανάπτυξη συζητούνται περισσότερο ενδελεχώς και συχνά σε επίπεδο επιτροπών. Το ζήτημα του χωρισμού του Τμήματος σε Τομείς φαίνεται ότι θα είναι ένα από τα σχετικά θέματα που θα απασχολήσουν το Τμήμα στο επόμενο χρονικό διάστημα.

VIII) Διοικητικές υπηρεσίες και υποδομές

Η ικανοποίηση των διδασκόντων από το επίπεδο προσφοράς υπηρεσιών τόσο από τις υπηρεσίες και υποδομές του Τμήματος όσο και του Πανεπιστημίου γενικότερα, είναι ένα πολύ θετικό στοιχείο, το οποίο, ωστόσο, δεν επιτρέπει εφησυχασμό. Η διατήρηση του καλού επιπέδου συνεργασίας με πρόσωπα και η αξιοποίηση τεχνολογικού υλικού απαιτούν τη στελέχωση των υπηρεσιών με ανθρώπους που διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα, καθώς και τη συνεχή συντήρηση και τον εκσυγχρονισμό του υλικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10°

Σχέδια βελτίωσης της οργάνωσης - Προτάσεις

Στην ενότητα αυτή διατυπώνονται οι προτάσεις των μελών ΔΕΠ του Τμήματος που αποσκοπούν στη βελτίωση του υπάρχοντος προγράμματος προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών, της υλικοτεχνικής υποδομής και του διδακτικού και ερευνητικού έργου των διδασκόντων. Τα σχέδια βελτίωσης των παραπάνω τομέων διαμορφώνονται λαμβάνοντας υπόψη ζητήματα που αφορούν τις τάσεις της σύγχρονης εκπαίδευσης στο χώρο της προσχολικής ηλικίας και σχετίζονται τόσο με την εκπαίδευση και την αγωγή των νηπίων, την παιδαγωγική, τη διδακτική και επιστημονική κατάρτιση των φοιτητών όσο και την ενίσχυση του ερευνητικού και διδακτικού έργου των διδασκόντων για την περαιτέρω ανάπτυξη των γνωστικών αντικειμένων που υπηρετούν στο πλαίσιο των νέων επιστημονικών δεδομένων, διδακτικών προσεγγίσεων και των απαιτήσεων της σύγχρονης κοινωνίας.

Το Τμήμα, μέσα από τα καταρτιζόμενα σχέδια, επιδιώκει τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας τόσο του ανθρώπινου δυναμικού όσο και της υλικοτεχνικής υποδομής που προσδιορίζουν την ποιότητα του έργου που επιτελείται σε αυτό.

Οι προτάσεις που αναπτύσσονται στη συνέχεια απευθύνονται τόσο στο Τμήμα, όσο τη Διοίκηση του Ιδρύματος (Δ.Π.Θ.) και την Πολιτεία.

10.1. Σχέδια βελτίωσης της οργάνωσης σπουδών

10.1.1. Πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών

Προκειμένου το πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών του Τμήματος να βελτιωθεί ώστε να ανταποκριθεί στις νέες παιδαγωγικές και επιστημονικές προσεγγίσεις είναι αναγκαίο να ενισχυθεί τόσο ως προς το περιεχόμενό του (εμπλουτισμό των μαθημάτων που εντάσσονται στα γνωστικά αντικείμενα που θεραπεύονται στο Τμήμα αλλά και νέων αντικειμένων) όσο και ως προς τις νέες διδακτικές προσεγγίσεις (π.χ. διεπιστημονικότητα, διαθεματικότητα, συνεργατική μάθηση, συστημικότητα) με σκοπό την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, της κοινωνικής εγρήγορσης και την καλλιέργεια της δημιουργικότητας των φοιτητών. Ήδη η μελέτη επικαιροποίησης του προγράμματος το 2007 επέτρεψε να προσδιορίσουμε νέα γνωστικά αντικείμενα που έλειπαν από το πρόγραμμα και να προγραμματίσουμε πιο

ορθολογικά την προκήρυξη νέων θέσεων μελών ΔΕΠ. Αυτή η ανάπτυξη όπως υπαγορεύτηκε από τις ανάγκες που ορίσαμε πριν 2 χρόνια μας επιτρέπει σήμερα να διευρύνουμε τη διδασκαλία μας σε περιοχές πολύ επίκαιρες (ΜΜΕ, Μουσεία, Υγεία κλπ.). Αυτός ο τρόπος δουλειάς θε αποτελεί την αρχή μιας πιο αξιοκρατικής παράδοσης στην ανάπτυξη του τμήματος και πρέπει να συνεχιστεί.

Το πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών του Τμήματος περιλαμβάνει μαθήματα που εντάσσονται στις γνωστικές περιοχές της παιδαγωγικής, της ψυχολογίας, της διδακτικής, της ψυχοπαιδαγωγικής, της κοινωνιολογίας, του πολιτισμού, των φυσικών επιστημών, της εκπαίδευσης για το περιβάλλον, τις νέες τεχνολογίες. Ιδιαίτερα μπορούν να αναπτυχθούν περισσότερο περιοχές εικαστικής έκφρασης και να συνδεθούν τα ήδη υπάρχοντα γνωστικά αντικείμενα με την εκπαιδευτική πράξη. Επίσης η ακόμη μεγαλύτερη ενίσχυση των φοιτητών σε ψυχοπαιδαγωγικά ζητήματα: αντιμετώπιση των συγκρούσεων, συμβουλευτική, ένταξη παιδιών προσχολικής-πρωτοσχολικής ηλικίας με μαθησιακές αλλά και άλλου τύπου ειδικές δυσκολίες, η ενίσχυση των τεχνολογικών τους δεξιοτήτων, την ανάπτυξη των γνωστικών και μεθοδολογικών τους δεξιοτήτων στην εκπαιδευτική έρευνα, στην ανάπτυξη περαιτέρω δράσεων σε οργανισμούς που αφορούν τη θεσμοθετημένη εκπαίδευση και την εκπαίδευση σε εναλλακτικούς εκπαιδευτικούς χώρους (π.χ. εκπαιδευτικές μονάδες, μουσεία, κέντρα εμπύχωσης και δημιουργικής απασχόλησης, κέντρα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης), την ανάπτυξη των δεξιοτήτων στην εφαρμογή καινοτομιών και επιχειρηματικότητας, στην δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού και την υποστήριξη γνωστικών περιοχών για τους ποικίλους γραμματισμούς στην προσχολική ηλικία. Επίσης αν και αναπτύξαμε θέσεις που υποστηρίζουν τη διαπολιτισμική εκπαίδευση ως θεωρητικό υπόβαθρο-ομπρέλλα θα πρέπει η διάσταση αυτή να διεισδύσει σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα (π.χ. η διάσταση του φύλου και της ετερότητας).

Οι φοιτητές του Τμήματος έχουν τη δυνατότητα χρήσης ηλεκτρονικής πλατφόρμας Eclass μέσα από αυτήν υποστηρίζονται ορισμένα από τα μαθήματα του προγράμματος προπτυχιακών σπουδών. Στο πλαίσιο της ηλεκτρονικής πλατφόρμας παρέχεται από τους διδάσκοντες εκπαιδευτικό υλικό σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. διαφάνειες, σημειώσεις, εργασίες), βιβλιογραφία, σχετικοί με το γνωστικό αντικείμενο ιστότοποι στο διαδίκτυο, ανάρτηση ανακοινώσεων κλπ. Παράλληλα αναπτύσσεται η επικοινωνία των φοιτητών με τον διδάσκοντα. Η μεγαλύτερη ενεργοποίηση των μελών ΔΕΠ και κατ' αναλογία των φοιτητών για την επέκταση και διεύρυνση της Eclass. Πρέπει να είναι μία από τις επόμενες εσωτερικές ενέργειες του Τμήματος, καθώς, όπως προκύπτει από τη μέχρι τώρα εμπειρία λειτουργεί αποτελεσματικά και ενισχύει το ενδιαφέρον των φοιτητών για τα αντικείμενα μελέτης και την περαιτέρω εμβάθυνση σε αυτά.

Στο πλαίσιο του προγράμματος προπτυχιακών σπουδών του Τμήματος, οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα εκπόνησης πτυχιακής εργασίας που αφορά στην εκπαιδευτική έρευνα (εμπειρική, βιβλιογραφική) ώστε να εμβαθύνουν στη μελέτη των γνωστικών αντικειμένων που θεραπεύονται στο Τμήμα και ειδικότερα σε εκείνα τα αντικείμενα που οι ίδιοι ενδιαφέρονται να εμπλουτίσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες τους. Ωστόσο, οι φοιτητές δεν εκφράζουν ενδιαφέρον για την εκπόνηση πτυχιακών εργασιών τα τελευταία

δύο έτη σε αντίθεση με τα προηγούμενα. Μία από τις επόμενες εσωτερικές ενέργειες του Τμήματος είναι η ανάληψη πρωτοβουλιών για τη βελτίωση του θεσμού αυτού. Βασικός σκοπός πρέπει να είναι η βελτίωση των παραμέτρων που είναι δυνατόν να συμβάλουν στην ενίσχυση των φοιτητών για την ανάληψη πτυχιακών εργασιών με προθυμία. Ορισμένες από τις παραμέτρους που μπορεί το Τμήμα να επανεξετάσει και να βελτιώσει είναι μεταξύ άλλων, α) η ανάπτυξη των ερευνητικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων των φοιτητών στο πλαίσιο των μαθημάτων του προγράμματος σπουδών, β) η ανάπτυξη ουσιαστικότερης συνεργασίας μεταξύ των διδασκόντων που εμπλέκονται στην εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας (επιβλέποντος και μέλος αξιολόγησης) με απώτερο σκοπό τη διασφάλιση των συνθηκών συνεργασίας και εμπιστοσύνης για την προώθηση της ερευνητικής προσπάθειας του φοιτητή. Επιπλέον, στην ενίσχυση του θεσμού των πτυχιακών εργασιών είναι δυνατόν να συμβάλει η ουσιαστικότερη σύνδεση του προγράμματος σπουδών του μεταπτυχιακού με το πρόγραμμα σπουδών του προπτυχιακού του τμήματος μας και ειδικότερα η ερευνητική δραστηριότητα των μεταπτυχιακών φοιτητών. Τη σύνδεση αυτή πρέπει το Τμήμα να την επιδιώξει. Εξάλλου η ενίσχυση του διδακτικού προσωπικού με εννέα (9) νέα μέλη θα επιτρέψει την επίβλεψη των πτυχιακών εργασιών, παράγοντας που στο παρελθόν λειτούργησε αρνητικά.

10.1.2. Πρόγραμμα πρακτικής κατάρτισης των φοιτητών

Στο πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών εντάσσεται το πρόγραμμα πρακτικής κατάρτισης (στο εξής ΠΠΚ) των φοιτητών.

Το ΠΚΚ βρίσκεται σε συνεχή βελτίωση, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις προτάσεις και τις αξιολογικές κρίσεις των φοιτητών και εποπών νηπιαγωγών όσο και τα δεδομένα σε διδακτικό προσωπικό (ΔΕΠ–ΕΕΔΙΠ–ΕΤΕΠ) του Τμήματος, με σκοπό να ανταποκριθεί στις σύνθετες ανάγκες εκπαίδευσης και κατάρτισης των μελλοντικών νηπιαγωγών. Στο πλαίσιο της υλοποίησης του στόχου που αναπτύχθηκε πιο πάνω (Α1) και που αφορά στην εκπαίδευση των φοιτητών ώστε να είναι ικανοί να αναπτύσσουν εκπαιδευτικές παρεμβάσεις εκτός από το πλαίσιο της θεσμοθετημένης εκπαίδευσης και στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών παρεμβάσεων σε εναλλακτικά μαθησιακά περιβάλλοντα και σε συνεργασία με φορείς και συλλόγους της τοπικής και ευρύτερης κοινωνίας, το ΠΚΚ σχεδιάζεται να εμπλουτιστεί και να προσανατολιστεί στην κατεύθυνση αυτή. Σκοπός της επιδίωξης αυτής είναι, εκτός των άλλων, η ανάπτυξη των γνωστικών και μεθοδολογικών δεξιοτήτων των φοιτητών για την ανάπτυξη παρεμβάσεων σε ανομοιογενείς τάξεις, για την παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων που να ικανοποιούν τις ατομικές και συλλογικές ανάγκες των μελών της ομάδας που τις συνιστούν (μαθητών, διδασκόντων), με πρώτιστο μέλημα και αξία την αναγνώριση και το σεβασμό της διαφορετικότητας. Απώτερος σκοπός των παρεμβάσεων αυτών είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων και αξιών, ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των μελών της τάξης αλλά και μεταξύ των άλλων εμπλεκόμενων ατόμων ή φορέων (π.χ. γονέων, τοπικής αυτοδιοίκησης, συλλόγων, πανεπιστήμιου κλπ.). Τα παραπάνω απαιτούν ειδικό πλαίσιο συνεργασίας, δράσεις και δραστηριότητες από τους φοιτητές, τους εμπλεκόμενους διδάσκοντες και εξωτερικούς συνεργάτες. Η ανάπτυξη αυτού

του πλαισίου συνεργασίας επιβάλλει μεταξύ άλλων οικονομική υποστήριξη για την εξασφάλιση υλικών πόρων και ανθρώπινου δυναμικού.

Στα σχέδια βελτίωσης της ΠΚΚ βασική παράμετρο αποτελεί η ουσιαστικότερη σύνδεση και διερεύνηση της συνεργασίας μεταξύ των διδασκόντων και του προγράμματος πρακτικής άσκησης με την εμπλοκή των πρώτων στην ανάπτυξη και βελτίωση του δεύτερου για την ενίσχυση ειδικότερα των γνωστικών αντικειμένων εκείνων που αποτελούν πεδίο ανάπτυξης δραστηριοτήτων και εφαρμογών στο πλαίσιο της πρακτικής άσκησης. Στην παρούσα μορφή του ΠΚΚ η συμμετοχή των μελών ΔΕΠ στις περισσότερες περιπτώσεις περιορίζεται στην ανάπτυξη τρίωρου σεμιναρίου. Έτσι, πρέπει να επιδιωχθεί από το Τμήμα η ουσιαστική εμπλοκή περισσότερων μελών ΔΕΠ του Τμήματος όχι τόσο στην οργάνωση του ΠΚΚ όσο και την εποπτεία της πρακτικής άσκησης των φοιτητών.

Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία της ανάπτυξης των σχέσεων και της συνεργασίας μεταξύ των φοιτητών του Τμήματος η δημιουργία δικτύου υποστήριξης των δευτεροετών φοιτητών (που αρχίζουν τη συμμετοχή στο ΠΚΚ) από τεταρτοετείς φοιτητές οι οποίοι έχοντας αποκομίσει, από τη συμμετοχή τους στο ΠΚΚ, εμπειρία και δεξιότητες να αναλαμβάνουν ρόλο συμβουλευτικό - καθοδηγητικό. Στην κατεύθυνση αυτή σημαντική μπορεί να αποβεί η συμμετοχή των μεταπτυχιακών φοιτητών. Για την υλοποίηση της ενέργειας αυτής είναι αναγκαία η ανάπτυξη εσωτερικών και εξωτερικών κινήτρων (μεταξύ των οποίων οικονομική υποστήριξη).

Το ΠΚΚ υποστηρίζεται από αποσπασμένους εκπαιδευτικούς οι οποίοι καθοδηγούν και εποπτεύουν την πρακτική άσκηση των φοιτητών. Καθώς η διαθεσιμότητα των αποσπασμένων εκπαιδευτικών είναι πολύ περιορισμένη σε σχέση με τις ανάγκες του ΠΚΚ και την απαραίτητη υποστήριξη των φοιτητών κατά τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων τους και την εποπτεία κατά την εφαρμογή τους, επιβάλλεται η διάθεση στο Τμήμα νέων θέσεων ΕΕΔΙΠ οι οποίοι να απασχολούνται αποκλειστικά στην Πρακτική Κατάρτιση των φοιτητών. Η στρατηγική αυτή διασφαλίζει καταρτισμένο προσωπικό, με κατάλληλες δεξιότητες ικανών να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις του ΠΚΚ και εξοικονομεί ταυτόχρονα ανθρωποώρες και εργατώρες που επενδύονται στην κατάρτιση διαφορετικών κάθε φορά αποσπασμένων που δε γνωρίζουν το ΠΚΚ και τη φιλοσοφία του. Παράλληλα είναι αναγκαία η διάθεση νέων θέσεων μελών ΔΕΠ σε γνωστικά αντικείμενα από τον επιστημονικό χώρο της διδακτικής μεθοδολογίας στην προσχολική εκπαίδευση.

Οι βελτιώσεις που επιδιώκονται για τα επόμενα ακαδημαϊκά έτη αφορούν στα παρακάτω:

- Αύξηση του προσωπικού σε μέλη ΔΕΠ που υποστηρίζουν το ΠΚΚ και αύξηση του αριθμού των εποπτών της πρακτικής άσκησης ώστε να διατηρηθεί η ποιότητα στο περιεχόμενο του προγράμματος.
- Επιδιώκεται η διεύρυνση των περιοχών άσκησης όπου λειτουργούν νηπιαγωγεία στους Νομούς Έβρου και Ροδόπης με ανάλογη οικονομική ενίσχυση ή υποστήριξη από το πανεπιστήμιο (παροχή αυτοκινήτου, κάλυψη εξόδων μεταφοράς κλπ) με δεδομένο τον διαρκώς αυξανόμενο αριθμό των φοιτητών.

- Επιδιώκεται η περαιτέρω ενίσχυση των σχέσεων του Τμήματος με την εκπαιδευτική κοινότητα με την οποία συνεργαζόμαστε στο πλαίσιο της πρακτικής άσκησης των φοιτητών.
- Επιδιώκεται η εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων:

Εκπαιδευτικά προγράμματα σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους στο ΤΕΕΠΗ - προσομοιώσεις

- Πρόκειται για χώρους μέσα στο Τμήμα στους οποίους θα γίνεται χρήση τεχνολογιών μέσω των οποίων σε καταστάσεις προσομοίωσης με φυσικό ανάλογο, μαθητές της περιοχής θα συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα με συγκεκριμένο περιεχόμενο.
- Σε ειδικά διαμορφωμένους και οργανωμένους χώρους του ΤΕΕΠΗ θα πραγματοποιούνται προγράμματα ψυχοκινητικής, εικαστικών, μουσικοκινητικά προγράμματα και προγράμματα δημιουργικής γραφής.

Ομάδα Παιδαγωγών κινητού Νηπιαγωγείου

Λεωφορείο το οποίο θα εξοπλιστεί με ανάλογο εκπαιδευτικό υλικό και θα οργανωθεί με σκοπό να μετακινείται σε δυσπρόσιτες περιοχές των Νομών Έβρου, Ξάνθης και Ροδόπης. Το κινητό νηπιαγωγείο θα λειτουργεί και ως κινητή μονάδα δανεισμού βιβλίων και εκπαιδευτικού υλικού για τα παιδιά των περιοχών.

Εκπαιδευτικά Προγράμματα σε τοπικούς τηλεοπτικούς σταθμούς

Οι φοιτητές θα παρουσιάζουν ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα σε τηλεοπτικούς σταθμούς με τη συμμετοχή μαθητών.

Εκπαιδευτικά προγράμματα σε κατασκηνώσεις

Οι φοιτητές θα πραγματοποιούν σχέδια δράσης σε κατασκηνώσεις με παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας.

10.1.3. Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών

Στο Τμήμα λειτουργεί το Διατμηματικό Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Κοινωνικό-πολιτισμική εκπαίδευση και κατάρτιση εμπυχωτών" με δύο κατευθύνσεις (Κατεύθυνση Α: "Κοινωνική και Πολιτισμική Εκπαίδευση" και Κατεύθυνση Β "Ενισχυτική προσχολική εκπαίδευση).

Στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (στο εξής ΠΜΣ), οι φοιτητές ενισχύονται στην ανάπτυξη ερευνητικής δραστηριότητας και ειδικότερα στο πλαίσιο της ανάπτυξης της διπλωματικής εργασίας τους (στο εξής ΔΕ). Επομένως το ΠΜΣ πρέπει να εξασκεί σε βάθος τους φοιτητές στην

εκπόνηση ερευνητικών εργασιών παρέχοντας τους τις απαιτούμενες γνώσεις και ερευνητικές δεξιότητες ώστε να καταστούν ικανοί στο σχεδιασμό και ανάπτυξη της έρευνας καθώς επίσης στην ανάλυση και επεξεργασία των ερευνητικών τους δεδομένων (ποιοτική και ποσοτική) και ερμηνεία των ερευνητικών τους αποτελεσμάτων. Η διαδικασία σχεδιασμού και ανάπτυξης της πρότασης της ΔΕ των φοιτητών απαιτεί αναμόρφωση ώστε να διασφαλίζεται η ουσιαστική συμμετοχή/συνεργασία του διδάσκοντα - επιβλέποντα για την καθοδήγηση του υποψήφιου. Η συνεργασία αυτή (μεταξύ διδάσκοντα - φοιτητή στο σχεδιασμό της πρότασης) είναι δυνατόν να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας των ΔΕ (στη φάση του σχεδιασμού) και την άρση των εμποδίων που ενδεχομένως παρουσιάζονται και αφορούν είτε στη θεματολογία είτε στα μεθοδολογικά εργαλεία ανάπτυξης της ΔΕ. Επιπλέον, οι παραπάνω ενέργειες καθιστούν το ρόλο του επιβλέποντα της ΔΕ ενεργό και υπεύθυνο στην αξιολόγηση της πρότασης μιας ΔΕ που εντάσσεται στο γνωστικό αντικείμενο που το ίδιο το μέλος ΔΕΠ θεραπεύει.

Η επέκταση ερευνητικών ζητημάτων, που σχετίζονται με το περιεχόμενο σπουδών του ΠΜΣ, τα οποία οι μεταπτυχιακοί φοιτητές ενδεχόμενα ανέπτυξαν σε πλαίσιο πτυχιακής εργασίας στη διάρκεια των προπτυχιακών τους σπουδών αποτελεί ενδιαφέρουσα προσέγγιση στην ανάπτυξη των ΔΕ τους εργασιών στο ΠΜΣ. Μέσα από τη διαδικασία αυτή είναι δυνατόν αφενός να επεκταθούν τα ερευνητικά αποτελέσματα και να διευρυνθούν τα ερευνητικά ερωτήματα (διαδικασίες που συμβάλουν στην προαγωγή της έρευνας), αφετέρου να αξιοποιηθεί η γνώση και εμπειρία του φοιτητή.

Η ουσιαστικότερη σύνδεση του προγράμματος σπουδών του μεταπτυχιακού με το πρόγραμμα σπουδών του προπτυχιακού του τμήματος μας, αποτελεί διαδικασία που μπορεί να ενισχύσει το ερευνητικό έργο τόσο των διδασκόντων όσο και των φοιτητών (σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο). Για παράδειγμα τα πεπραγμένα στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού (διπλωματικές, εκπαιδευτικό υλικό κλπ.) θα πρέπει να αξιοποιηθούν ως υλικό (όπου αυτό είναι εφικτό) στο προπτυχιακό.

Για την ενίσχυση της ερευνητικής και μαθησιακής δραστηριότητας των φοιτητών απαιτείται, η ανάπτυξη της υποδομής του Τμήματος σε επίπεδο βιβλιοθήκης (εμπλουτισμό της υπάρχουσας σε έντυπο και ψηφιακό υλικό, βελτίωση των όρων δανεισμού και δημιουργία τμήματος ανάγνωσης και μελέτης στο χώρο της βιβλιοθήκης).

Στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (στο εξής ΠΜΣ), εκτός από εξωτερικούς συνεργάτες συμμετέχουν μέλη ΔΕΠ του Τμήματος τα οποία διδάσκουν ταυτόχρονα και στο Πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών του Τμήματος. Παράλληλα, οι τελευταίοι επιβλέπουν τους φοιτητές στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης που εφαρμόζουν στο πλαίσιο του ΠΜΣ καθώς επίσης την καθοδήγηση και επίβλεψη τους για την εκπόνηση διπλωματικών εργασιών. Οι υποχρεώσεις αυτές των μελών ΔΕΠ παράλληλα με τις διδακτικές και ερευνητικές τους υποχρεώσεις δημιουργούν σημαντικό φόρτο εργασίας. Σημειωτέον ότι τα μέλη ΔΕΠ υποχρεούνται να αντεπεξέλθουν στα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις αυτές χωρίς την υποστήριξη του έργου τους από βοηθητικό διδακτικό ή τεχνικό προσωπικό (ΕΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ). Το γεγονός αυτό εμποδίζει την περαιτέρω ανάπτυξη της

ερευνητικής δραστηριότητας τους καθώς επίσης και του διδακτικού τους έργου. Για την άρση των εμποδίων αυτών, μπορεί να αξιοποιηθεί το ανθρώπινο δυναμικό του Τμήματος (μέλη ΕΕΔΙΠ και ΕΤΕΠ) που διαθέτει προσόντα και μπορεί να ενισχύσει το διδακτικό και ερευνητικό έργο που επιτελείται στο πλαίσιο του ΠΜΣ.

10.2. Σχέδια βελτίωσης των υποδομών

Ορισμένα από τα ζητήματα που σχετίζονται με τη βελτίωση των υποδομών του Τμήματος έχουν ήδη αναπτυχθεί και τεκμηριωθεί στο πλαίσιο των σχεδίων βελτίωσης του προγράμματος σπουδών του τμήματος (προπτυχιακό και μεταπτυχιακό) και στο πλαίσιο της πρακτικής άσκησης τους, τα οποία παρουσιάζονται πιο πάνω. Στο σημείο αυτό, συνοψίζονται ορισμένα από τα ζητήματα που έχουν παρουσιαστεί και αναπτύσσονται νέα σχέδια βελτίωσης των υποδομών του Τμήματος.

- Οι *χώροι διδασκαλίας* είναι περιορισμένοι. Αν και έχουν γίνει προσπάθειες προς την κατεύθυνση ανάπτυξης των χώρων αυτών, και έχει παρατηρηθεί σχετική βελτίωση, είναι αναγκαία η ανάπτυξη περισσότερων αιθουσών ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες που προκύπτουν από το πρόγραμμα σπουδών (ταυτόχρονη διδασκαλία ποικίλων μαθημάτων).
- *Γραφεία διδασκόντων*. Είναι εξαιρετικά περιορισμένοι και επιβάλλεται η δημιουργία νέων χώρων. Βέβαια προβλέπεται από τη Διοίκηση του Δ.Π.Θ. η μετακίνηση των Τμημάτων, μεταξύ των οποίων και του Τμήματος μας, σε άλλες εγκαταστάσεις, ενέργεια ωστόσο που βρίσκεται στα αρχικά στάδια.
- *Εργαστηριακή υποδομή*. Στο Τμήμα λειτουργούν και επιτελούν ερευνητικό και διδακτικό έργο τέσσερα θεσμοθετημένα εργαστήρια τα οποία υποστηρίζουν τόσο το προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών όσο και το ΠΜΣ (στο βαθμό που σχετίζονται με τα γνωστικά αντικείμενα του). Η υποδομή των εργαστηρίων παρουσιάζει σημαντικές ελλείψεις τόσο σε επίπεδο οργάνων και εξοπλισμού όσο και μέσων για την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας και καινοτόμων εφαρμογών. Στο πλαίσιο της ανάπτυξης της διατμηματικής/ενδοπανεπιστημιακής συνεργασίας όσο και της διαπανεπιστημιακής ορισμένα από τα εργαστήρια του Τμήματος ανέπτυξαν ερευνητικές συνεργασίες και επιδιώκουν την περαιτέρω επέκτασή τους, με άλλα Τμήματα του Δ.Π.Θ. και Τμήματα άλλων Πανεπιστημίων της χώρας. Για την ενίσχυση του έργου τους αλλά και τη βιωσιμότητα των εργαστηρίων επιβάλλεται η υποστήριξη τους και η ενίσχυση των υποδομών στον αναγκαίο και απαραίτητο εξοπλισμό για την κάλυψη των άμεσων αναγκών και την ανάπτυξη της μελλοντικής ερευνητικής και εκπαιδευτικής δραστηριότητας τους. Προς την κατεύθυνση αυτή επιβάλλεται η ανάπτυξη τόσο του ανθρώπινου δυναμικού των εργαστηρίων όσο και η ανάπτυξη της υλικοτεχνικής υποδομής και η διαμόρφωση των χώρων τους για τη διασφάλιση των παραπάνω. Παράλληλα είναι αναγκαία η διαμόρφωση των χώρων για τη διασφάλιση συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας (οι οποίες είναι ανύπαρκτες) κατά την ανάπτυξη των εφαρμογών σε ορισμένα από αυτά

(π.χ. εργαστηριακές εφαρμογές στη φυσική, τη χημεία, τη βιολογία, τις περιβαλλοντικές επιστήμες).

- Αναφορικά με την *ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού* επιβάλλεται η διάθεση νέων θέσεων ΕΤΕΠ με ειδικότητα για την υποστήριξη του έργου του κάθε εργαστηρίου. Τα μέλη αυτά μπορεί να συμβάλλουν τα μέγιστα στην προώθηση του επιμορφωτικού έργου των εργαστηρίου (υλοποίηση επιμορφωτικών προγραμμάτων) την προώθηση της προσπάθειας για σύνδεση τους με την τοπική κοινωνία (οργάνωση ημερίδων για θέματα που απασχολούν την τοπική κοινωνία) καθώς επίσης και την προώθηση του ερευνητικού έργου των εργαστηρίων (συνεργασία στη διαμόρφωση ερευνητικών προτάσεων, διοργάνωση επιστημονικών συνεδρίων).
- Από τα παραπάνω προκύπτει η ανάγκη για την οικονομική υποστήριξη των *εργαστηρίων* για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και τη δημιουργία ερευνητικών ομάδων με τη συμμετοχή προπτυχιακών και μεταπτυχιακών των φοιτητών, υποψηφίων διδασκόντων καθώς επίσης για την ανάπτυξη της υλικοτεχνικής τους υποδομής και την επέκταση των χώρων όπου αυτά στεγάζονται. Στην κατεύθυνση αυτή απαιτείται η υποστήριξη τους με οικονομικούς πόρους τόσο από την Πολιτεία όσο και από τη Διοίκηση του Πανεπιστημίου. για την ανάπτυξη εργαστηριακής υποδομής που να ανταποκρίνεται στις επιδιώξεις και τις ερευνητικές δραστηριότητες των εργαστηρίων του Τμήματος.
- *Πειραματικό νηπιαγωγείο*. Μακροπρόθεσμα, η μετεγκατάσταση του Πειραματικού νηπιαγωγείου σε άλλον χώρο μεγαλύτερης έκτασης, με παράλληλη αύξηση των οργανικών του θέσεων, θα ανταποκρίνονταν καλύτερα στις μελλοντικές δημογραφικές ανάγκες, δεδομένου ότι η περιοχή της Νέας Χηλής αναπτύσσεται ταχύτατα την τελευταία δεκαετία, με την εγκατάσταση νέων οικογενειών. Σημειωτέον ότι ο εξωτερικός χώρος του υπάρχοντος νηπιαγωγείου είναι εξαιρετικά μικρός σε σχέση με τον αριθμό των φοιτούντων νηπίων. Ο ουσιαστικότερος ρόλος του Τμήματος στο οποίο ανήκει το Πειραματικό νηπιαγωγείο στην επιλογή του εκπαιδευτικού προσωπικού, ώστε να εξασφαλίζεται μια συνέχεια και ένα επίπεδο λειτουργίας που να ανταποκρίνεται στις παιδαγωγικές και ερευνητικές του επιδιώξεις με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.
- *Βιβλιοθήκη*. Η βιβλιοθήκη που λειτουργεί σε επίπεδο Σχολής εξυπηρετεί και τα δύο Τμήματα της. Στην παρούσα φάση η βιβλιοθήκη παρουσιάζει εξαιρετικές αδυναμίες οι οποίες την καθιστούν μη αποτελεσματική. Επιβάλλεται ο εκσυγχρονισμός της βιβλιοθήκης, η αναθεώρηση του συστήματος οργάνωσης και λειτουργίας της. Στην κατεύθυνση αυτή επιβάλλεται η ανάπτυξη ευέλικτου συστήματος δανεισμού, ο εμπλουτισμός της σε βιβλία και επιστημονικά περιοδικά και η δημιουργία αναγνωστηρίου για τη δυνατότητα μελέτης από τους φοιτητές του υλικού που δε διατίθεται προς δανεισμό.
- *Γραφείο Διαχείρισης Επιστημονικού και Παιδαγωγικού Υλικού και της Ειδικής Βιβλιοθήκης*. Επειδή ο αριθμός των φοιτητών αυξάνεται διαρκώς, θα ήταν ιδιαίτερα εξυπηρετικό αν το Γραφείο μπορούσε να επεκταθεί ή να μεταστεγαστεί σε μεγαλύτερο χώρο. Έτσι, όλες οι υπηρεσίες που προσφέρει θα παρέχονταν με άνεση, ενώ οι ποιότητά τους θα ήταν υψηλότερη. Θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμο να προβλέπονταν δύο άτομα –

μόνιμο προσωπικό – υπεύθυνα για τη λειτουργία του Γραφείου, με πανεπιστημιακές σπουδές στο χώρο της εκπαίδευσης, που να ανταποκρίνονται, όχι μόνο στα δεδομένα καθήκοντα, αλλά να αναλάμβαναν εκπαιδευτικές δράσεις, σχετικές με το παιδικό βιβλίο και τη χρήση του παιδαγωγικού υλικού στο χώρο της εκπαίδευσης. Με αυτόν τον τρόπο, το Γραφείο θα είχε ένα ωράριο διευρυμένο που θα εξυπηρετούσε αυτό των φοιτητών.

- *Ζητήματα θέρμανσης και ψύξης του κτηρίου.* Οι περισσότεροι από τους χώρους του Τμήματος θερμαίνονται με σύστημα κεντρικής θέρμανσης. Στην προοπτική της διαμόρφωσης αειφόρων κτηρίων, που αποτελεί προτεραιότητα της Πολιτείας, επιβάλλεται η ανάπτυξη παρεμβάσεων από τη Διοίκηση του Δ.Π.Θ. για την εξοικονόμηση ενέργειας τόσο κατά τη διάρκεια του χειμώνα όσο και του καλοκαιριού. Ειδικότερα, επιβάλλεται αναθεώρηση του προγραμματισμού λειτουργίας των συστημάτων θέρμανσης κατά το χειμώνα (παρατηρείται μεγάλη ένταση της θέρμανσης στη διάρκεια θερμών ημερών με αποτέλεσμα την απώλεια ενέργειας -καθώς υπάρχει ανάγκη εξαερισμού των χώρων-) και μη ικανοποιητική θέρμανση κατά τις ψυχρές μέρες με αποτέλεσμα την ανάγκη ενίσχυσης της με τη χρήση κλιματιστικών που αφενός δε συμβάλλουν ουσιαστικά και αφετέρου καταναλώνουν μεγάλα ποσά ηλεκτρικής ενέργειας με όλα τα περιβαλλοντικά και οικονομικά επακόλουθα.

10.3. Σχέδια βελτίωσης του διδακτικού και ερευνητικού έργου των διδασκόντων

Για τη βελτίωση του ερευνητικού έργου των διδασκόντων επιβάλλονται ενέργειες προς δράσης τόσο από Τμήμα όσο τη Διοίκηση του Δ.Π.Θ. όσο και την Πολιτεία.

Το Τμήμα πρέπει να αναπτύξει την ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των διδασκόντων στο πλαίσιο ερευνητικών προγραμμάτων ή άλλων ερευνών μέσα από την εμπλοκή περισσότερων μελών ΔΕΠ σε σχετικές ενέργειες αλλά και την υποστήριξη των ερευνητικών προσπαθειών μελών του. Πρέπει επίσης να αναλάβει τη διάχυση της ήδη αποκτηθείσας γνώσης, εμπειρίας και αποτελεσμάτων μεταξύ των μελών ΔΕΠ με τη διοργάνωση εσωτερικών σχετικών συναντήσεων αλλά και ημερίδων προς το ευρύτερο κοινό.

Στη σύνταξη ερευνητικών προτάσεων πρέπει να συμμετέχουν μέλη ΔΕΠ που έχουν την τεχνογνωσία αλλά και άλλα μέλη ΔΕΠ που δεν έχουν ανάλογες εμπειρίες προκειμένου να ενισχυθεί η ερευνητική δραστηριότητα τόσο των ιδίων όσο και του συνόλου του Τμήματος. Καλό είναι το Τμήμα να δημιουργήσει μία ομάδα μελών ΔΕΠ με τα παραπάνω χαρακτηριστικά και να διαμορφώσει συγκεκριμένη πολιτική στο ζήτημα της έρευνας αξιοποιώντας τόσο την εμπειρία των μελών του όσο και τις ιδέες και τα ερευνητικά τους ενδιαφέροντα. Στο πλαίσιο της διεπιστημονικότητας και της ολιστικής προσέγγισης της πραγματικότητας -που αποτελούν σύγχρονες αντιλήψεις- η συνεργασία μεταξύ των μελών ΔΕΠ με διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα επιβάλλεται καθώς συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη της σύγχρονης έρευνας στην προσχολική εκπαίδευση.

Τα μέλη ΔΕΠ πρέπει να στραφούν στην αναζήτηση ερευνητικών προγραμμάτων και γενικότερα να επιδιώξουν την ανάπτυξη ερευνητικής δραστηριότητας και να μην περιορίζονται σε διδακτικής φύσεως δραστηριότητες. Η ανάπτυξη της έρευνας μπορεί να ενισχύσει τη φυσιογνωμία του τμήματος.

Η ανάπτυξη της υποδομής (υλικοτεχνικής και ανθρώπινου δυναμικού) των επιμέρους εργαστηρίου του Τμήματος μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της έρευνας στο Τμήμα. Ενέργειες όπως αυτές που αναπτύχθηκαν πιο πάνω (βλ. εργαστηριακή υποδομή) αλλά και η ενίσχυση των επιμέρους εργαστηρίων του τμήματος με μέλη ΔΕΠ και Ε.Τ.Ε.Π. μπορεί να συμβάλουν στην βελτίωση της ερευνητικής δραστηριότητας του Τμήματος.

Η Πολιτεία και η Διοίκηση του Δ.Π.Θ. θα πρέπει να αναθεωρήσουν το τρόπο οικονομικής υποστήριξης των μελών ΔΕΠ για τη συμμετοχή τους σε συνέδρια του εξωτερικού και του εσωτερικού και να τα ενισχύσουν προς την κατεύθυνση αυτή. Στην παρούσα φάση οι δυνατότητες συμμετοχής σε συνέδρια ειδικότερα του εξωτερικού είναι εξαιρετικά περιορισμένες. Ο αποκλεισμός των μελών ΔΕΠ του Τμήματος, για οικονομικούς λόγους, από τη συμμετοχή τους σε συνέδρια του εξωτερικού αποτελεί εμπόδιο στην ανάπτυξη της συνεργασίας με πανεπιστήμια ή άλλα ιδρύματα του εξωτερικού.

Η ανάπτυξη της συνεργασίας με Ιδρύματα του εξωτερικού αποτελούν σημαντική παράμετρο στη βελτίωση της ερευνητικής δραστηριότητας του Τμήματος. Σημαντικός δίαυλος για την επικοινωνία αυτή είναι το πρόγραμμα "Κινητικότητα Διδακτικού Προσωπικού (TS). ΣΩΚΡΑΤΗΣ/ERASMUS", σχετικά με το οποίο θα λέγαμε ότι: (α) πρέπει να αυξηθεί η κινητικότητα των φοιτητών μας προς πανεπιστήμια και άλλων χωρών πλην της Γαλλίας και της Ισπανίας, ώστε να ενεργοποιηθεί μεγαλύτερος αριθμός των διμερών σχέσεων οι οποίες έχουν υπογραφεί, (β) πρέπει να αυξηθεί η κινητικότητα των μελών Δ.Ε.Π. και πρέπει να προβλεφθεί η από μέρους τους ενημέρωση σε σχέση με τα πεπραγμένα τους κατά την παραμονή τους στο εξωτερικό ώστε να διαχυθεί τουλάχιστον εντός του Τμήματος η εμπειρία και η πληροφόρηση την οποία απέκμισαν και (γ) πρέπει να ενθαρρυνθεί μεγαλύτερη κινητικότητα από πλευράς εισερχομένων αλλοδαπών φοιτητών.

Συμπερασματικά

Βασική επιδίωξη του Τμήματος είναι να ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες και να συμβάλει στην κατάρτιση νέων επιστημόνων της εκπαίδευσης των παιδιών προσχολικής ηλικίας και στη διεύρυνση των επαγγελματικών οριζόντων και προοπτικών τους. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκει τη διεύρυνση των γνωστικών αντικειμένων που θεραπεύει μέσα από τη διερεύνηση ανάλογων προπτυχιακών προγραμμάτων διεθνώς αλλά και του εξωτερικού προκειμένου να διαπιστωθούν τομείς τους οποίους θα μπορούσε να αναπτύξει το τμήμα ώστε να καταστεί χρήσιμο και να ανταποκρίνεται στις παιδαγωγικές και επιστημονικές ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας. Η στρατηγική αυτή του Τμήματος είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη και διεύρυνση του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών, την ανάπτυξη του Προγράμματος Πρακτικής Κατάρτισης των φοιτητών και τη δημιουργία Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών. Ωστόσο, η μικρή αύξηση

προσωπικού (μελών ΔΕΠ, ΕΤΕΠ, ΕΕΔΙΠ), ο περιορισμός των χώρων (αιθουσών διδασκαλίας, αιθουσών για την κάλυψη των αναγκών των εργαστηρίων που λειτουργούν στο Τμήμα και την ανάπτυξη νέων εργαστηρίων), η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής [π.χ. εργαστηριακός εξοπλισμός (όργανα και μέσα)], ο υπερβολικός αριθμός φοιτητών ανά έτος, αποτελούν παράγοντες που δυσκολεύουν την ανάπτυξη του επιπέδου σπουδών που το Τμήμα επιδιώκει.

Για την αντιμετώπιση των δυσκολιών και την επίτευξη των σχεδίων βελτίωσης του προγράμματος προπτυχιακών σπουδών, καθοριστικής σημασίας είναι η αύξηση του αριθμού μελών ΔΕΠ – τουλάχιστον δύο (2) ανά υποχρεωτικό μάθημα, έτσι ώστε να δημιουργηθούν μικρότερα τμήματα των 170-180 φοιτητών, η ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των διδασκόντων και η ενίσχυση της συνεργασίας διδασκόντων - φοιτητών σε επίπεδο τάξης. Οι ανάγκες αυτές επιβάλλουν τη διάθεση στο Τμήμα νέων θέσεων ΔΕΠ (σα ήδη υπάρχοντα και νέα γνωστικά αντικείμενα), την ανάπτυξη της υλικοτεχνικής υποδομής του Τμήματος (σύγχρονα κτήρια που διευκολύνουν και ενισχύουν την εκπαιδευτική διαδικασία) όσο και τη διάθεση στο Τμήμα νέων μελών ΕΕΔΙΠ και ΕΤΕΠ για την υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου των διδασκόντων προκειμένου να διαμορφωθούν οι συνθήκες εκείνες που θα διασφαλίζουν, εκτός από την επιστημονική κατάρτιση των φοιτητών, την εμπλοκή τους στην ενεργό μάθηση, την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και την ανάπτυξη των γνωστικών και μεθοδολογικών δεξιοτήτων τους, διαστάσεις που προσδιορίζουν, μεταξύ άλλων, την ποιότητα του έργου του σύγχρονου εκπαιδευτικού και αποτελούν απαιτήσεις της κοινωνίας σήμερα.

Για την επίτευξη των στόχων του Τμήματος επιβάλλεται η υποστήριξη του έργου του από την Πολιτεία με ουσιαστικές ενέργειες για την άρση των εμποδίων και δυσκολιών που αντιμετωπίζει τόσο σε επίπεδο εκπαίδευσης όσο και έρευνας. Ενδεικτικές, μεταξύ άλλων, ενέργειες: η **γενναία οικονομική ενίσχυση** για την υποστήριξη του έργου του Τμήματος, η επέκταση της υλικοτεχνικής υποδομής και των **κτιριακών δομών** του Τμήματος, η αντιμετώπιση της **γραφειοκρατικής καθυστέρησης** που παρατηρείται τόσο στη διάθεση θέσεων ΔΕΠ, ΕΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ και αποσπασμένων εκπαιδευτικών, όσο στην **έγκριση οργάνων και εξοπλισμού** και ερευνητικών έργων.